

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

obor sociální a kulturní ekologie

Bc. Tereza Stehlíková

EKOLOGIE V PLENKÁCH

Návrat k látkovým plenám jako krok vpřed?

Ecology in Diapers

Return to cloth diapers as a step forward?

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Lenka Jakoubková Budilová, Ph.D.

Praha 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila pouze uvedené prameny a literaturu. Současně dávám svolení k tomu, aby tato práce byla zpřístupněna v příslušné knihovně UK a v elektronické databázi vysokoškolských kvalifikačních prací a v souladu s autorským právem používána ke studijním účelům.

V Praze dne 19. prosince 2013

Tereza Stehlíková

.....

Na tomto místě bych za cenné rady, komentáře a odborné vedení chtěla poděkovat vedoucí práce Lence Jakoubkové Budilové, která mě ve zvoleném tématu podpořila.

Děle děkuji všem mým respondentkám, které mi věnovaly svůj čas a nechaly mě nahlédnout do jejich života.

Děkuji také panu Ivanu Ryndovi za jeho mentorování, sdílené nadšení pro dění kolem nás a schopnost vidět svět v souvislostech.

V neposlední řadě děkuji mé mamince Jitce, která mě vždy při mém studiu podporovala, vštípila mi hodnotu univerzitního vzdělávání a kdykoliv jsem potřebovala, našla si pro mě čas.

Abstrakt

Ve své diplomové práci jsem zdokumentovala rozhovory s deseti ženami – matkami, které se samy rozhodly používat pro své dítě přebalovací systém moderních látkových plen. K tématu byla použita kvalitativní strategie sociologického výzkumu. Data vzešlá z rozhovorů měla zodpovědět otázky ohledně motivací a důvodů, proč se pro tento typ plen rozhodly a jaké výhody v nich spatřují. Jelikož jsou v naší společnosti již normou spíše dětské jednorázové plenky, zajímaly mě reakce okolí, se kterými se tyto matky setkávají a jak se s nimi vyrovnávají. V neposlední řadě jsem se snažila zmapovat roli internetu a sociálních médií při používání látkových plen. Teoretická část je věnována historii látkových i jednorázových plen. Dále je uvedena do souvislosti otázka látkových plen s principy trvale udržitelného rozvoje a s odpovědnou spotřebou. V praktické části je provedena analýza deseti polostrukturovaných rozhovorů s matkami, jež užívají pro dítě látkové pleny, společně s ukázkami projevů aktivit spojených s látkovými plenami v sociálních médiích na internetu.

Obsah

Abstrakt.....	4
1. Úvod	6
2. Představení moderních látkových plen.....	8
2.1 Historie látkových a jednorázových plen.....	8
2.2 Bezplenková komunikační metoda.....	11
2.3 Typy látkových plen.....	12
2.4 Příslušenství k plenám	18
2.5 Materiály látkových plen.....	20
2.6 Výroba látkových plen v České republice, osvěta a propagace	21
3. Přednosti a nevýhody jednorázových a látkových plen.....	25
3.1 Pleny a životní prostředí.....	25
3.2 Pleny a zdraví	28
3.3 Pleny a časová náročnost	30
3.4 Pleny a finance.....	31
4. Pleny perspektivou udržitelného rozvoje.....	32
4.1 Principy udržitelného rozvoje.....	33
4.2 Odpovědná spotřeba, hodnoty a potřeby.....	35
5. Metodologie	37
5.1 Pozice výzkumnice	37
5.2 Metoda	38
5.3 Charakteristika a výběr respondentek.....	40
6. Výstupy analýzy	42
6.1 Informovanost o látkových plenách.....	42
6.2 Motivace.....	44
6.2.1 Látkování a pocity.....	46
6.3 Látkování v životě	47
6.4 Reakce okolí	49
6.4.1 Partner, manžel.....	49
6.4.2 Rodiče a příbuzní	50
6.4.3 Přátelé a kamarádky	52
6.4.4 Lékaři a zdravotnický personál.....	53
6.5 Zvládání reakcí okolí	55
6.6 Pohled na jednorázové pleny.....	56
6.7 Sociální média a látkové pleny.....	57
6.7.1 Blogy.....	58
6.7.2 Rodinné portály a diskusní fóra	60
6.7.3 Sociální sítě.....	64
6.7.4 Služby pro sdílení multimédií.....	66
6.7.5 Geolokační aplikace (LBS – Location based services).....	69
6.8 Látkování a internet	71
6.8.1 Slovníček látkových pojmů	75
7. Závěr	76
8. Seznam použité literatury a zdrojů	80
9. Přílohy.....	84
9.1 Projekt diplomové práce	84
9.2 Vzor informovaného souhlasu.....	87
9.3 Kódovací tabulka	88
9.4 Fotogalerie respondentek	90
9.5 Obrazové přílohy	95

1. Úvod

Tato práce se věnuje v posledních letech u nás vznikající komunitě „látkujících maminek“ („látkářek“) a právě fenoménu moderních látkových plen. Takto se samy označují ženy – plánující rodinu, těhotné ženy či ženy matky – které chtějí své dítě v jeho prvních letech života balit (přebalovat) tzv. do *látky* a používají k tomu moderní látkové pleny. Látkové pleny jsou vyrobeny z přírodních materiálů a nejsou na jedno použití jako dnes všem známé a rozšířené jednorázové pleny. Jsou opakovaně prateľné a je možné je použít i pro více potomků. Nejedná se jen o klasické čtvercové plenky, které mohou být také využívány, ale zpravidla o již předtvarované pleny, jež není třeba žehlit. V dnešní době, která se nese v duchu hesla „čas jsou peníze“, se může zdát používání těchto plen krokem zpět do doby, kdy nebyla jiná možnost volby.

Z tohoto důvodu mě zajímalo, proč se maminky dobrovolně rozhodnou svůj čas investovat do domácí péče o pleny, jaké v nich spatřují výhody oproti jednorázovým plenám, případně jak na své „látkování“ pohlíží ony samy. Další oblastí mého zájmu v látkující tematice se staly reakce okolí na toto rozhodnutí. Zda zpočátku nahlížené téma plenek jako něčeho banálního a nerozporuplného může být zdrojem konfliktů či neshod, nebo naopak může mít vliv na sdružování a tvorbu nových sociálních vazeb – případně vytváření nových přátelských vztahů na základě výběru tohoto plenkovacího systému pro dítě. Sama jsem se s tématem látkování setkala na komunitním portálu eMimino.cz, bylo mým záměrem přiblížit vztah látkování a sociálních médií, vzájemný vliv přejímek z virtuálního prostoru do světa reálného a naopak exhibici vlastního látkování na internetových stránkách prostřednictvím sociálních médií. Na podobné jednání jsem totiž u jiné z pomůcek pro péči o dítě nenarazila.

Pro práci jsem si definovala tři výzkumné otázky, na které jsem se snažila v průběhu výzkumné práce najít odpovědi:

Kdo a z jakých důvodů se rozhodne používat pro své potomky moderní látkové pleny?

S jakými reakcemi okolí se setkávají aktivní příznivci látkových plen?

Jakou roli hraje internet a sociální média/sítě ve vzájemných interakcích „látkářek“?

S ohledem na charakter tématu jsem zvolila kvalitativní strategii sociologického výzkumu pro nalezení odpovědí. Nejvhodnější způsob získání dat se mi jevil použití rozhovorů s maminkami, které jsou aktivními „látkářkami“. Pro jejich analýzu jsem použila vybrané kroky zakotvené teorie, které byly dostatečné pro tematickou analýzu. Tato sociologická sonda je zcela záměrně postavena na výpovědích deseti žen, které se samy považují a označily

se za látkující maminky – zcela opomíjí pohled na tuto minoritní komunitu v kontextu většinové společnosti – práce se zaměřuje pouze na jejich výpovědi a úhel pohledu.

V práci jsem také krátce představila historii látkových i vývoj jednorázových plen ve světě i vznik a rozvoj několika značek látkových plen po roce 2000 v České republice. Pokusila jsem se zmapovat aktivity, kterými se jejich příznivci snaží rozšířit informovanost o látkových plenách do širšího společenského povědomí. Pomocí obrazové dokumentace jsem se snažila názorně přiblížit jednotlivé typy moderních látkových plen, jelikož orientace v látkujících termínech není zpočátku zcela zřejmá (v závěru práce je k dispozici slovníček nejčastějších pojmů, které vytvořily samy látkářky). Protože jsou látkové pleny produktem ke koupi (ať už nově z obchodu, či z druhé ruky) a mohou v určitém ohledu odrážet hodnotovou orientaci nakupujícího, zmínila jsem se v práci o tématu odpovědné spotřeby a lidských hodnot.

S narozením potomka do rodiny jsou jeho rodiče (z velké míry jeho matka, která zpravidla zůstává na rodičovské dovolené) postaveni po dobu několika prvních let před velké množství rozhodnutí ve snaze ovlivnit jeho psychomotorický vývoj tím nejlepším možným způsobem. Z mého více než dvouletého působení v roli administrátorky nejnavštěvovanějšího rodičovského portálu eMimino.cz jsem pozorovala značnou nejistotu nastávajících maminek v otázkách přípravy na porod, kojení, zavádění příkrmů či právě výběru plenek. Dnešní doba s dostupným internetem v domácnostech (přístupný ve více než polovině domácností¹) vytváří virtuální prostor pro setkávání (nastávajících) matek, které se společně radí, sdílejí své zkušenosti a problémy, které se dříve probíraly v rámci rodiny či blízkých přátel. A zde jsem poznala fenomén „látkování“. Takzvané látkující maminky, látkářky se mi od první chvíle jevily jako sebevědomé ženy, které nemají problém jít proti většinovému proudu. Přemýšlejí o dopadech svého spotřebitelského jednání a dokáží věcně argumentovat, jelikož často musely odrážet slovní útoky neznalých a neinformovaných návštěvnic diskusního fóra. Ty však často nakonec debaty utnuly rázným: *„já svůj čas budu raději věnovat dítěti, než abych ho trávila u praní a žehlení plen...“* Ale je tomu opravdu tak?

---

¹ http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/kolik_domacnosti_v_cr_ma_pocitac_a_internet ke dni 25. 9. 2013

2. Představení moderních látkových plen

2.1 Historie látkových a jednorázových plen

Pleny nejsou zcela triviálním tématem, jak by se mohlo na první pohled zdát. Po staletí se k jejich zhotovení využívalo výhradně přírodních materiálů, které lidem nabízelo jejich okolní prostředí – listy rostlin i stromů, tráva, mechová vystýlky. V arktických oblastech Inuitů k tomuto účelu sloužily tulení kůže, jihoameričtí Inkové balili své děti do králíčích kůží a naopak v tropických oblastech se malé děti obešly zcela bez plen.² „*Teprve od konce 19. století se začaly používat speciální plenkové kalhotky, šité nebo pletené.*“ (Lenderová; Macková; Bezečný; Jiránek, 2005: 28) V závěru novověké epochy se k zajištění vyměšování malých dětí začaly používat textilie obdélníkového tvaru z lněné tkaniny, bavlněného flanelu či vlněného úpletu, které držely pohromadě knoflíky. První látkové plenky uvedla do prodeje ve Spojených státech amerických Marie Allenová v roce 1887 za použití textilního materiálu s opakujícím se vzorem.³ Látkové plenky byly po vyprání znovu použitelné, přesto se dětem měnily až v řádu několika dní vzhledem k nedostatečným hygienickým podmínkám.

Od počátku 20. století se s rozvojem lékařské vědy látkové pleny před použitím vyvářely, aby se zabránilo šíření onemocnění bakteriálního původu a zmírnil se výskyt opruzenin na pokožce pod plenou. Bavlněné plátno se v letech druhé světové války stalo strategickým artiklem a v této době se také datují první pokusy o náhradu za jiný materiál pro výrobu dětských plen. Pracujícím ženám v západní Evropě a severní Americe práci s plenami ulehčoval takzvaný plenkový servis⁴ zajišťující odvoz použitých plen a doručení vypraných a vyžehlených plen, který funguje i v dnešní době.

Jednorázová plena není počinem jedné určité osoby, o její výslednou podobu se zasloužilo několik „vynálezců“ rozsetých v různých částech světa. Jedním z prvních byl Švéd Paulström, jeho pokusy s náplní nebělené krepové celulózy s gumovou vrchní vrstvou tak patřily k prvním prototypům jednorázových plen.⁵ V poválečných letech ve Spojených státech amerických (1946) obdržela Marion Donovanová – žena v domácnosti – čtyři patenty za plenkový model „*Boater*“, který tvořila klasická látková plena v nepromokavém obalu z plastového sprchového závěsu. Zaměstnanec Textilního ústavu univerzity Chattanooga George M. Schroder se podílel na výrobě jednorázové pleny ze zcela netkaných textilií v roce 1947. Ve stejném roce ve Velké Británii Valerie Hunter Gordonová představila jednorázovou

---

² <http://reusablediapers.hubpages.com/hub/history-diaper> ke dni 25. 9. 2013

³ <http://www.innovateus.net/invention/diapers> ke dni 25. 9. 2013

⁴ <http://www.babyauric.ca/en/diaperFacts.html> ke dni 25. 9. 2013

⁵ http://www.nappyinformationservice.co.uk/Timeline/EdanaWeb_20070209/index.swf ke dni 25. 9. 2013

plenu skládající se ze dvou částí. Dalším průlomem k masovému používání jednorázových plen se zdá být rok 1950, kdy R. G. Geeslinová⁶, matka tří dětí a obchodnice s realitami, prodala svůj patent na jednorázové pleny pod názvem Safe-T Di-Dee, které následně začaly být distribuovány v rámci USA celonárodně. Zapínání bylo řešeno plastovými patentkami, které nahradily do té doby neoblíbené spínací špendlíky, které nebyly pro dítě ani matku příliš bezpečné. Informace o modernizaci plen se šířily i prostřednictvím novin (Viz Přílohy Obrázek 5). Často se však tento typ využíval jen na zvláštní příležitosti – návštěvy u doktorů či přátel a cestování. Vnitřek pleny tvořilo větší množství papírových vrstev, ty však absorbovaly jen menší množství tekutiny.

V roce 1961 byla na trh uvedena později nejznámější plena „Pampers“ společnosti Procter&Gamble a stal se z ní doslova hit.⁷ Za jejího otce je považován Victor Mills, držitel celkem pětadvaceti patentů, který v roce 1997 zemřel v úctyhodném věku 101 let.⁸ Svě pokroky ve výrobě sám mimo laboratoř testoval na své vnučce. Byl v čele výzkumné skupiny, jež se pokoušela o výrobu pleny, která bude splňovat tři kritéria: měla být dostatečně savá, na jedno použití a co nejméně propustná. Firma Kimberly-Clark uvedla do prodeje plenky Huggies v roce 1978, sedmnáct let od představení pleny Pampers, takřka hned, kdy patentová práva na jednorázovou plenu společnosti Procter&Gamble vypršela.⁹

Šedesátá léta s myšlenkou emancipace žen nahrávala vývoji jednorázových plen, které měly ušetřit ženám práci v domácnosti, a stávalo se z nich stále dostupnější zboží i díky cenové konkurenci mezi společnostmi Procter&Gamble a Kimberly Clark. Funkční vlastnosti plen připomínkovali i doktoři, podle nichž byl upraven jejich obdélníkový tvar na dnešní tvar přesýpacích hodin z důvodu vhodnějšího vlivu na rostoucí kosti kojenců a batolat. Firma Johnson & Johnson přinesla nový systém uchycení pomocí bočních papírových pásků. Celá sedmdesátá léta znamenala velký boom jednorázových plen v rozvinutých zemích, a dokonce i v některých méně rozvinutých. Konkurence mezi značkami měla za následek rychlé zlepšování designu plenek i snižování cen pro spotřebitele. Světová poptávka překročila výrobní kapacitu na mnoho let. Jejich pronikání na trh mělo exponenciální nárůst v USA, Evropě a Japonsku, postupně se přidaly státy Latinské Ameriky včetně Mexika, Argentiny a Chile. Výrobní linky produkovaly až 250 plen za minutu.¹⁰ Umělé hedvábí postupně nahradil polypropylen, zdokonaloval se systém lepicích pásek a plena v pase a u nožiček měla lépe

---

⁶ <http://www.diaperjungle.com/history-of-diapers.html> ke dni 25. 9. 2013

⁷ http://www.pg.com/translations/history_pdf/english_history.pdf ke dni 25. 9. 2013

⁸ <http://news.pampers.com/leadership/executive-bios/victor-mills> ke dni 25. 9. 2013

⁹ <http://disposablediaper.net/general-information/disposable-diaper-history/> ke dni 25. 9. 2013

¹⁰ <http://www.disposablesman.com/NewComps.htm> ke dni 25. 9. 2013

těsnit pomocí tzv. elastomerů – pružné gumové pásky. Vyšší savost měl zajistit polymer super-absorbent (SAP) s vylepšenými retenčními schopnostmi, který dokázal pojmout větší množství tekutiny. Plenkový průmysl registruje více než šest set patentů na výrobní technologie v průběhu let 1976 – 2000.¹¹

Společnost Kimberly-Clark má roční obrat více než třináct miliard dolarů, výrobní závody ve čtyřiceti zemích s prodejem ve více než sto padesáti státech.¹² Pleny od firmy Procter&Gamble jsou k dispozici ve více než osmdesáti zemích po celém světě a staly se vedoucí značkou v mnoha miliardovém podnikání.

Jednorázové pleny ovšem nebyly přijaty pouze s nadšením. Ekologická hnutí upozorňují v průběhu devadesátých let dvacátého století na ekologické problémy, které vznikají při používání jednorázových plen. S větší intenzitou ve státech Evropy a Kanady. V roce 1991 založila Erika Froese (matka pěti dětí) společnost Mother-ease a zahájila svůj zásilkový prodej modernizovaných látkových plen, přestože se prodeji látkových plen věnuje od roku 1981 (převážně v Kanadě).¹³ Roku 1997 spatřil světlo světa kanadský portál BornToLove.com jako jedna z prvních stránek, která se věnuje tématu látkových plen a je uznávána pro obsáhlé množství článků na toto téma.¹⁴ Vlnu návratu k osvědčeným přírodním materiálům pro výrobu plenek přiblížil svým článkem *Many nappy returns* Rob Edwards v časopise *The Ecologist*. (Edwards, 2001)

Postupem let dochází ke zdokonalování tvarů a typů látkových plen pro všechny věkové kategorie od kojeneckého věku až k období učení se na nočník. Stát v srdci Evropy si však na takový výběr ještě musí počkat. Zatímco v zahraničí se formují první velké společnosti na výrobu moderních látkových plen a rozbíhají se kampaně za návrat k látce, v České republice se v devadesátých letech 20. století rodičům jeví jednorázová plena jako nepostradatelná a lákavá novinka. Představuje pokrok západního světa, který klade důraz na pohodlnost – a její image je podporována rostoucí všudypřítomnou reklamou. Látkové pleny jsou nahlíženy jako něco zpátečnického, bez ohledu na vlastnosti osvědčených přírodních materiálů. Skrytá rizika jednorázových plen v této době přehodnocuje málokdo. Tento typ plen začal být brzy dodáván do všech zdravotnických zařízení, domovů důchodců, kojeneckých ústavů a přinesl značnou úsporu času pro ošetřující personál. Zdálo se, že lidé opět ušli několik krůčků na cestě pokroku. Odvrácenou stranou byl enormní nárůst množství komunálního odpadu v obcích a městech. Podle rok a půl trvajících projektu **Dopady**

---

¹¹ <http://disposablediaper.net/general-information/disposable-diaper-history/> ke dni 25. 9. 2013

¹² <http://euro.e15.cz/jeste-vice-plenek-815261> ke dni 25. 9. 2013

¹³ <http://www.mother-ease.com/> ke dni 25. 9. 2013

¹⁴ <http://borntolove.com/> ke dni 25. 9. 2013

dětského odpadu („Ekodítě“)¹⁵ podpořeného Státním fondem životního prostředí a Ministerstva životního prostředí ČR, jež provedla českobudějovická ekologická společnost Rosa, vyprodukuje jedno dítě za celé plenovací období zhruba 1 tunu odpadu, přitom doba rozkladu jednorázových dětských plenek je přibližně dvě stě padesát let. Dítě v přebalovacím věku se paradoxně stává největším znečišťovatelem svého vlastního životního prostředí a největším producentem směsného komunálního odpadu. Navíc jde o odpad netříditelný, těžko spalitelný.

Na přelomu tisíciletí se v České republice objevila první nabídka moderních pratelných plen ze západu. Obeznameny s ní byly hlavně maminky žijící v zahraničí. Své zkušenosti sdílejí pomocí diskusních fór na internetových portálech s rodinnou tematikou. Bez mediální podpory se tak zvyšuje poptávka po těchto plenách a následně se rozšiřuje nabídka tvarů plenkových kalhotek i materiálů, ze kterých jsou vyráběny.

2.2 Bezplenková komunikační metoda

Většina lidí považuje pleny za nezbytnou součást dětského šatníku, což na druhou stranu vyvracejí svým přístupem zastánci „bezplenkové komunikační metody“ (BKM) neboli metody přirozené hygieny kojenců, která je v mnoha variantách používána na celém světě – převážně v zemích tzv. třetího světa. Zakládá se na zesílené komunikaci mezi rodičem a miminkem. Její propagátoři považují vylučování dítěte za rovnocennou potřebu, jako je potřeba jídla, spánku, tepla, tělesného kontaktu aj. A zvýšenou pozorností k signálům, které miminko od narození před vylučováním dává najevo, tuto potřebu nechtějí zanedbávat. Rodiče při naučeném signálu miminko podrží v klubičku nad nočníkem či umyvadlem, aby si ulevilo. Dítěti mohou tento návyk podpořit zvukem „sssss“ připomínající tekoucí vodu.

Metoda se nazývá sice bezplenková, přesto mnoho rodičů používá jako pojistku látkové pleny pro případnou nehodu. Přestože je chování a potřeby miminek značně individuální, lze vyzorovat určité pravidelnosti, kdy k vyměšování dochází – např. po probuzení, po kojení atp. A pokud jsou rodiče (respektive v prvních dvou letech převážně matka), dostatečně vnímaví k biorytmům dítěte, může tato metoda sklízet úspěch. Děťátko tak nemusí ležet v mokru a svých výkalech a přechod na klasický nočník je zde velmi usnadněn, nemluvě o finančních úsporách na nákup plenek. Doporučovanou knihou v oblasti BKM je mezi praktikanty této metody publikace *Bez pleny* od Ingrid Bauerové, která se snaží o obsáhlý výklad k bezplenkové metodě. Díky internetovým diskusním fóřům¹⁶ a

¹⁵ <http://ekodite.rosacb.cz/> ke dni 5. 10. 2013

¹⁶ <http://www.rodina.cz/diskuse13405.htm> ke dni 5. 10. 2013

samostatnému portálu¹⁷ se mohou nadšenci pro své potomky bez plenek sdružovat, sdílet své pokroky či požádat o radu, když se jim v ní zcela nedaří, také virtuálně. A pokud se rozhodnou od metody ustoupit, jejich volbou zpravidla bývají moderní látkové pleny, které jsou ve skutečnosti neodmyslitelnou součástí tohoto alternativního přístupu k plenkové problematice. Tento fenomén je u nás podrobněji přiblížen v diplomové práci Ludmily Chalupové *Bezplenková komunikační metoda – uplatnění, informovanost a zkušenosti matek*. (Chalupová, 2012)

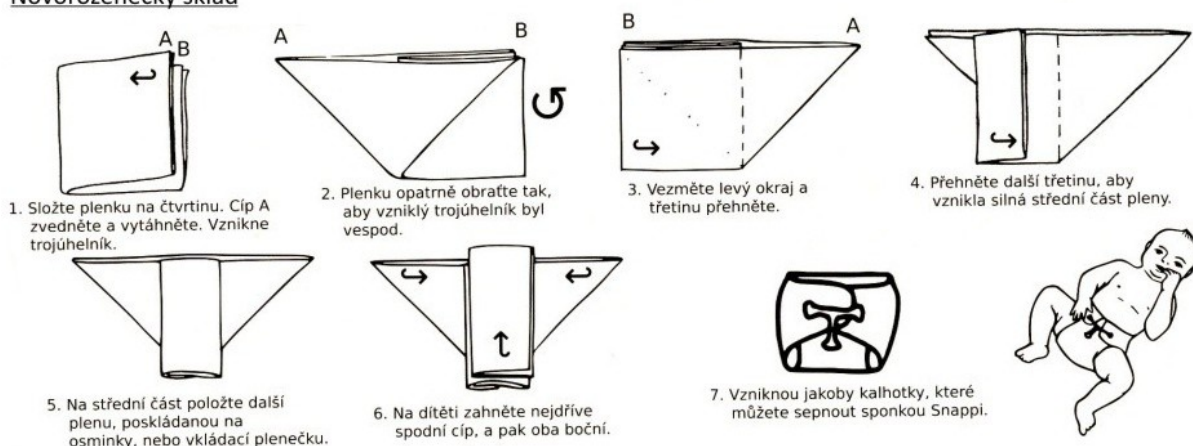
2.3 Typy látkových plen

Na výběr jsou **dva systémy přebalování**. Prvním z nich je kombinace **savé plenky a nepromokavých svrchních kalhotek**. Jedná se o používanější, univerzálnější a levnější variantu. Dostupné buď v univerzální velikosti, nebo dvou až třech velikostech.

Druhy savých plen:

Čtvercové pleny jsou v provedení moderních froté plen i klasických rovných jednovrstvých plen, jaké si nejspíše všichni vybaví z doby svého dětství. Doporučují se v prvních šesti týdnech žehlit. V posledních letech se u nás objevily i čtvercové pleny z bambusu. Ze všech druhů plenek vycházejí jako nejlevnější varianta a velmi rychle schnou – jsou dostupné v různých gramážích látky. Jejich nevýhodou je, že se musí skládat, a jelikož jsou méně savé, vyžadují častější výměnu. Kromě přebalování je lze použít i pod hlavičku, na očištění, při kojení, přikrytí miminka či zastínění kočárku a využijí se prakticky od narození až po nočník. Pleny se nejčastěji skládají do novorozeneckého skladu (tzv. novosklad) či skladu na draka. Poskládaná plena se v přední části upevní sponkou Snappi (viz str. 15).

Novorozenecký sklad

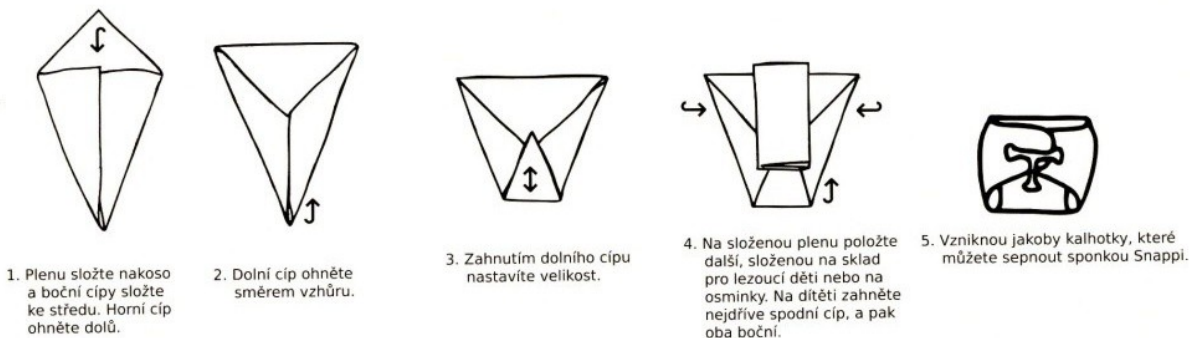

Obrázek A. Novorozenecký sklad z čtvercové plenky¹⁸

¹⁷ <http://bezplenek.vymyslicky.net/> ke dni 5. 10. 2013

¹⁸ Obrázek A-F <http://www.ekorodina.estranky.cz/clanky/latkove-pleny/skladani-plen.html> ke dni 5. 10. 2013

Na draka

Obrázek B. Sklad na draka z čtvercové plenky

Vícevrstvé pleny jsou sešity z více vrstev látky (ve středu pleny až z osmi, ve vnější části ze čtyř) a mají nejčastěji tvar obdélníku. Díky navrstvení jsou více savé, jednoduše se věší i skládají a jsou vhodné pro malá miminka. Plenkovou výbavu z vícevrstevných plen lze pořídit za příznivou cenu. Absence patentek nahrazuje sepínání pomocí Snappi spony.

Vícevrstvé pleny

Sklad pro holčičky

určen pro děti, které více čůrají dole, tedy pro ležící nebo chodící holčičky

Obrázek C. Vícevrstvé pleny – sklad pro holčičku

Sklad pro chlapečky a lezoucí děti

Obrázek D. Vícevrstvé pleny – sklad pro chlapečky a lezoucí děti

Tvarované pleny bez zapínání jsou vykrojené v oblasti nožiček tak, aby se již nemusely skládat a dítěti seděly. Plenku lze založením vpředu a vzadu přizpůsobit velikosti dítěte. Uchycení se provádí taktéž pomocí Snappi sponky.

Tvarované pleny

- jeden z možných skladů

Obrázek E. Tvarované pleny

Pomocí šňůrek okolo pasu dítěte se používají **vázací (zavazovací) pleny** z neběleného bavlněného úpletu. Používají se v kombinaci se čtvercovými či vícevrstevnými plenami, jelikož příliš nesají. Zavazovací pleny pomáhají fixovat čtvercové/vícevrstevné pleny na místě, jednoduše obepnou nožičky i břicho dítěte. Přizpůsobí se rozměrům drobného miminka i odrostlejšího dítěte, které ještě potřebuje plenku, např. jako pojistku na noc. Lze je použít i jako zdravotní pleny pro správný vývoj kyčlí u novorozenců. Jejich výhodou je nižší cena a celkem rychlé schnutí. Jsou vhodné pro ty, kteří chtějí používat klasické čtvercové pleny, ale nechtějí vázat novorozenecký sklad.

Vázací pleny

Obrázek F. Vázací pleny

Kalhotkové pleny mají anatomický tvar a vlastní zapínání na patentky či suchý zip. Vzhledově se podobají jednorázovým plenám a patří mezi nejoblíbenější látkové pleny. Kalhotková plena může mít větší množství patentek (či prodloužený suchý zip) pro regulaci velikosti pleny, aby mohla být používána co nejdelší dobu, kdy dítě roste. Pleny se taktéž nezehlí, stačí je jen složit. Jsou velmi savé, nejvíce bambusové a konopné. Na druhou stranu však tyto materiály schnou déle.

Obrázek G. Kalhotová plenka se zapínáním na patentky¹⁹

Všechny výše zmíněné druhy potřebují ještě přes sebe nepropustné **svrchní kalhotky**, které zabraňují prosáknutí a zašpinění oblečení dítěte. Podle materiálu existují tři základní druhy.

Svrchní kalhotky polyesterové či bavlněné s polyuretanovým zátěrem (PUL) jsou vyrobeny z jemného a lehkého úpletu ze stoprocentního polyesteru s prodyšným nepromokavým polyuretanovým zátěrem. Ten nepropouští tekutiny a zároveň je prodyšný pro vzduch – zadrží molekuly vody, propouští molekuly páry. Nedráždí tak pokožku dítěte. Materiál je často využíván výrobci sportovního oblečení.

Obrázek H. Svrchní kalhotky PUL české značky Anavy²⁰

¹⁹ Obrázek G <http://www.irresistiblygreen.com/images/knickernappies/knickernappiesdiagram.jpg> ke dni 5. 10. 2013

²⁰ Obrázek H <http://www.anavy.cz/> ke dni 5. 10. 2013

Svrchní kalhotky z ovčí vlny díky zvolenému přírodnímu materiálu disponují výbornou termoregulační schopností. V zimě dostatečně hřejí a v létě udržují chlad. Jsou hypoalergenní, odvádějí vlhkost a mají antibakteriální schopnosti – váží na sebe mnohé škodlivé substance včetně řady virů a bakterií. Je třeba jejich impregnace lanolinem cca jednou měsíčně.

Obrázek I. Vlněné svrchní kalhotky značky Disana²¹

Fleecové svrchní kalhotky jsou ušity ze syntetického materiálu, který je svými vlastnostmi podobný vlně - zůstává na omak suchý, i když je mokrá. Je plně prodyšný. Nejsou ovšem vhodné při dlouhém sezení (např. na cestách v autosedačce), jelikož dlouhodobým tlakem způsobuje prosakování.

Obrázek J. Fleecové svrchní kalhotky české značky Haipa Daipa²²

Druhý plenkový systém tvoří plena svým provedením a vzhledem nejbližší jednorázovým plenám – kalhotkové **plenky „Vše v jednom“** („All-in-one“ - AIO). Oblékají se stejně jako jednorázové, jelikož nepropustná vrstva je přišita k savé vrstvě (tvoří celek), a tak již na sebe nepotřebují svrchní kalhotky. Manipulace s nimi je velmi snadná – jsou již kompletně připraveny k použití. Jsou vhodnou variantou pro ne zcela zkušené přebalující, například tatínky či hlídající příbuzné. Na cesty jsou z látkových plen ideální variantou. Jedinou

²¹ Obrázek I <http://www.disana.de> ke dni 5. 10. 2013

²² Obrázek J <http://haipa-daipa.com> ke dni 5. 10. 2013

nevýhodou bývá vyšší pořizovací cena. Na trhu je jich velké množství a pro jejich líbivý design se tak mohou stát i módní záležitostí.

Obrázek K. Plena vše v jednom české značky Bamboolik²³

Do kategorie Vše v jednom patří i plena „**Snap-In-One - SIO**“ aneb **Secvakni do jednoho**. Skládá se z vnější pleny (svrchních kalhotek) a vnitřní pleny (sací vrstvy), které se spojí dohromady systémem patentek. Při přebalení stačí obvykle pouze vyměnit vnitřní savou plenku, jednovelikostní kalhotky jsou navrženy tak, aby je bylo možné použít opakovaně.

Obrázek L. Plena Secvakni do jednoho české značky Bamboolik

---

²³ Obrázek K + L vlastní foto

Kapsové kalhotky jsou kalhotkové nebo Vše v jednom pleny, jejichž základem je mezi nepropustnou a vnitřní vrstvou kapsa, do níž lze vkládat jednoduché savé pleny dle potřeby. Zvyšuje se tak jejich savost, zároveň po vyjmutí vnitřní části rychleji schnou. Kapsová plena je tak savá, jaká vkládací plena je použita s ní. Ta musí být dobře v kapse umístěna, aby kapsová plenka neprotekla. Pokud nejsou v provedení Vše v jednom, potřebují na sebe svrchní kalhotky. Jsou kompromisem mezi plenou Vše v jednom a kalhotkovými plenami.

Obrázek M. Kapsová plena²⁴

2.4 Příslušenství k plenám

Separáční plena se vkládá mezi dětský zadeček a samotnou plenkou a usnadňuje odstranění největších nečistot a pomáhá odvodu vlhkosti od pokožky miminka. Ulehčuje tak práci s praním. Jedná se v podstatě o tenkou vrstvu připomínající vzhledem vlhčené ubrousky dostupné v jednorázové verzi z materiálů – viskóza, celulóza, polyester, bambus, kukuřičný škrob nebo pratelné z fleecu, polyesteru a mikrovlákna.

Obrázek N. Role separáčních plen²⁵

²⁴ Obrázek M <http://www.blueberrydiapers.com/site/features/9899pocket.gif> ke dni 5. 10. 2013

²⁵ Obrázek N <http://im9.cz/iR/importprodukt-orig/e24/e240ee6e222f66b5ceaa4470d7bc900e--mmf250x250.jpg> ke dni 5. 10. 2013

Vkládací (vložené) pleny jsou vícevrstvé látkové obdélníky či ovály, jež zvyšují savost kalhotkových, čtvercových i vícevrstevných plen. Jsou vhodné například na noc, pro větší děti i pro vycpání kapsových plen.

Obrázek O. Vkládací bambusové plenky Baby Lucy²⁶

Snappi sponka je pružná spona z netoxického materiálu, která slouží k zajištění čtvercových nebo tvarovaných froté plen ovíjených kolem boků dítěte. Zafixuje plenu a zamezuje její sklouzávání z tělíčka dítěte (např. při lezení či chůzi).

Obrázek P. Snappi sponka upevněná na látkové plence Haipa Daipa Pastelka²⁷

Pratelné přebalovací podložky nahrazují podložky jednorázové, které se po každém znečištění při přebalení vyhazují. Jedná se o tenkou skládací bavlněnou podložku s polyuretanovým zátěrem, který napomáhá nepromokavosti. Je na dotek kůže příjemnější než jednorázové podložky a přitom je opakovatelně použitelná.

²⁶ Obrázek O http://www.plenka-czech.cz/fotky4208/fotos/_vym_622vkladaci-BL.jpg ke dni 5. 10. 2013

²⁷ Obrázek P vlastní foto

Doporučuje se vlastnit v domácnosti **koš/kyblík s uzavíratelným víkem** na použité pleny, **nepromokavý pytlík** na použité pleny na cestování nebo při pobytu mimo domov. Také síťku na pleny, která se vloží do koše a celý obsah znečištěných plen lze naráz vložit do pračky.

Moderní látkové pleny jsou buď v jednovelikostní, nebo vícevelikostní variantě (různé velikosti dle věku či hmotnosti dítěte S-XL). Jednovelikostní se regulují patentkami (suchým zipem či šňůrkami) a s dítětem rostou od narození až po konec plenkového období. Vícevelikostní odpovídá váze či věku dítěte a vždy musí mít dítě danou velikost, aby plena dobře seděla a neprotékala.

2.5 Materiály látkových plen

Látkové pleny jsou šity z různých materiálů (převážně přírodních), které mají odlišné vlastnosti. Jejich kombinací je tak možné pokrýt aktuální potřeby a nároky. Nejpoužívanějším materiálem pro výrobu látkových plen je **bavlna**. Bavlna má dobrou pevnost v tahu a vydrží tak časté praní. Výroba z klasické bavlny kvůli způsobu pěstování bavlníku (bělení, barvení) ovšem vede ke zhoršování kvality zásobáren pitné a užitkové vody v zemích výroby. Navíc dochází k ohrožení zdraví při ošetřování rostliny toxickými pesticidy a chemikáliemi, jejichž zbytky mohou v látce zůstat. K bavlně získávané konvenčním způsobem existuje alternativa v podobě **biobavlny** (fair trade bavlna, organic), při jejíž výrobě byly zohledněny základní principy ochrany přírody, absentuje zde použití pesticidů a pracovníci mají zajištěné důstojné pracovní podmínky. Pleny z **bambusu** vynikají skvělou savostí (mnohonásobně vyšší než u bavlny), menším objemem a prodyšností, tím pádem jsou vhodné na cestování i pro dlouhý noční spánek. Bambus obsahuje antibakteriální složku zvanou bamboo kun, která zvyšuje odolnost materiálu vůči bakteriím, plísním, houbám a kvasinkám.²⁸ Díky tomu snižuje možnosti výskytu alergické reakce. Nevýhodou bambusových plen bývá delší schnutí a „ztvrdnutí“ látky po opotřebení. **Konopné vlákno** je vysoce trvanlivé, lehce rozložitelné a patří mezi nejpevnější z rostlinných vláken. Pěstování konopí nevyžaduje herbicidní a pesticidní postřiky – je tak šetrnější k životnímu prostředí než pěstování bavlny. Konopné vlákno dokáže zadržet UV záření.²⁹ Vyznačuje se antiseptickými vlastnostmi, tj. zamezuje množení anaerobních bakterií. **Lněné pleny** jsou vhodné pro alergiky, jsou rezistentní vůči plísním, prachu i pylům. Dobře odvádí vlhkost i teplo a schnou rychleji než bavlněné pleny. **Tencel** (lyocell) je přírodní vlákno z celulózy, které má lepší absorpční schopnosti než bavlna.

²⁸ http://www.greenearthbamboo.com/Bamboo-Is-Antimicrobial_a/137.htm ke dni 5. 10. 2013

²⁹ <http://www.konopa.cz/vyuziti/vlastnosti-smesovych-tkanin-s-konopnym-vlaknem.html> ke dni 5. 10. 2013

Zabraňuje úniku tepla a odvádí vlhkost.

Svrchní kalhotky jsou kromě **ovčí vlny** vyráběny z **polyesteru** – umělé vlákno získávané výrobou z ropy. Výhodou jsou nízké pořizovací náklady a rychlé schnutí oproti přírodním materiálům. Posledním materiálem horní vrstvy některých plen bývá **fleece**, který bývá ze stoprocentního polyesteru (při využití recyklovaných PET lahví). Vyznačuje se vhodnými izolačními vlastnostmi v suchu i za mokra, není třeba impregnace a je lehčí než přírodní materiály.

2.6 Výroba látkových plen v České republice, osvěta a propagace

Po roce 2000 se do České republiky začaly dovážet moderní látkové pleny zahraničních značek. Některé z maminek, které je pro své potomky používaly, se rozhodly pustit do jejich výroby na vlastním šicím stroji doma. Zde začala cesta českých moderních látkových plen, které jsou již jednoduše k sehnání – zprvu v internetových obchodech a nyní již také ve specializovaných kamenných prodejnách. O vzniku a rozvoji českých značek látkovek se podělily některé zakladatelky na svých webových stránkách. Na stránkách značky Anavy30 je uvedena historie, vývoj i současná situace společnosti. *„Jmenuji se Ivana Filipovičová, mám tři děti a jednoho manžela :) Už na začátku prvního těhotenství (v roce 2007) jsem se rozhodla (a manžel mě v tom podpořil), že ušetříme trochu toho odpadu a zároveň i naši peněženku a budeme používat látkové pleny místo jednorázových ‚pampersů‘. Začala jsem tedy zkoumat, co se na trhu nabízí, zakoupila pár plenek, zkoumala je a řekla jsem si, že to nevypadá tak složité a že si tedy zkusím nějaké sama ušít. Zkombinovala jsem tehdy různé kupované plenky a výsledná díla nosila dcera do cca půl roku věku, kdy z nich vyrostla. Věděla jsem o existenci jednovelikostních plenek, které vydrží od narození po nočník, ale měla jsem jen jednu a ta se mi zdála hrozně velká a neforemná. Tak jsem se pustila do vymýšlení vlastního střihu, který jsem postupně upravovala podle toho, co se mi po nasazení na dceru nelíbilo. Plenky následně vyzkoušely děti mých kamarádek a později o ně začal být velký zájem i na internetu, takže jsem vyřídila všechny formality (zejména shánění certifikovaných materiálů, nití...) a pustila se do prodeje. Vzhledem k poptávce nebylo nadále možné, abych plenky šila sama, navíc se nám narodil na začátku roku 2010 syn, a tak jsem k sobě přibrala tři pomocnice. Dvě z nich byly, stejně jako já, maminky na rodičovské dovolené a třetí je profesionální švadlena s průmyslovými šicími stroji a technikou. Naše plenky postupně otestoval náš syn (narozen 2010), dcera (narozena 2011) a stovky dalších miminek po celé republice i v zahraničí. Poznatky maminek se odráží v úpravách plenek a ve vývoji nových*

---

³⁰ <http://www.anavy.cz/o-znacce-anavy/> ke dni 10. 10. 2013

produktů. Na konci roku 2012 se již na výrobě plenek podílí 5 švadlen, balíčky pro vás balí a chystá kolegyně Irenka a já s vámi komunikuji e-mailem, zajišťuji administrativu, fotím výrobky a samozřejmě plánuji naši budoucnost.“

Podobný start je možné dohledat na stránkách firmy Haipa-daipa.³¹ „Vše to začalo v srpnu 2005, kdy jsem byla už natolik těhotná, že jsem se nemohla moc hýbat, ale doma jsem se hrozně nudila. Ve snaze šetřit jednak přírodu, jednak peníze, mě napadlo ukrátit si čas šitím látkových plen, no a první Haipa-daipa byla na světě. (S tím jménem přišel můj muž hned při pohledu na tu první - vlastně prvních 28). Když se pak naše první dcera Anna narodila, začali jsme prototypy Haipa-daipa používat hned po příchodu z porodnice a oba, respektive všichni tři, jsme s nimi byli velmi spokojeni. A protože jsem měla stále pocit, že to ještě není ono, vrhla jsem se na naše froté ručníky a jen jsem zkoušela, měnila a vylepšovala. A pak, po téměř 9 měsících, konečně vznikla první plenka Klasika. Podařilo se mi také uskutečnit představu o PUL kalhotkách, které by byly hezky barevné, a tím byl položen základ celého „plenkového systému“. Zbývaly už jen zdravotní atesty a pak... 28. 9. 2006 vykročila Haipa-daipa oficiálně do světa. V únoru 2007 se mou společnicí stala má přítelkyně Magdalena Bubna-Litic, která na sebe vzala starost o vše, na co já nemám hlavu a co má co do činění s čísly. A protože moje milovaná šlapací Zetina nestíhala množství objednávek, přibýlo k nám na jaře 2007 několik švadlen. 31. ledna 2009 jsme v našem skladu v Jilovém u Prahy otevřeli prodejní místnost, kde si můžete naše zboží prohlédnout, osahat a vyzkoušet. Začátkem roku 2013 jsme měli v sortimentu již více než 50 druhů zboží v různých barvách a velikostech, včetně velmi oblíbené látkové pleny Haipa-daipa Pastelka, které se do konce roku 2012 prodalo přes 25 000 kusů, a která získala nejedno ocenění v soutěži Látková plena roku.“

Do třetice se na stránkách Skapi.cz³² lze dozvědět, že k založení další české značky látkových plen dopomohla soutěžní aktivity na rodinných portálech: „Začátek toho všeho kolem ‚SKAPI‘ je v únoru 2007 objevením světa plného látkových plenek díky dvouměsíčnímu Matýskovi. Tímto děkuji všem spřízněným duším z diskuse na www.rodina.cz... Z mnoha virtuálních kamarádek se stali přátelé skuteční. Od první mé šité plenky "saxany" jsem se přes fleesáčky a soutěž na Baby-Café³³ dostala k šití v Merinostar.cz. Teď v září 2012 po několika životních a profesních kotrmelcích stojím za vydatné pomoci opravdových přátel na začátku dobrodružství jménem SKAPI.CZ :-). Představuji Vám tedy svůj obchod, kde merino je poklad a plenky najdete všude, kam se podíváš. Skapi kam zavítáš ,když víš, co chceš‘. Budu se snažit

³¹ <http://haipa-daipa.com/about/> ke dni 10. 10. 2013

³² <http://eshop.skapi.cz/skapi-shop/1-O-MNE> ke dni 10. 10. 2013

³³ „Soutěž o nejkrásnější doma vyráběnou plenku nebo kalhotky“ http://baby-cafe.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=3267#208629 ke dni 10. 10. 2013

*být nejlepší, vyjít Vám vstříc a ušít cokoliv z plenkového světa. Nápadů mám spoustu. Šiju z těch nejlepších látek samozřejmě s certifikáty pro děti. Střihy vycházejí z mých dlouholetých plenkových zkušeností. Věřím, že budete s mými výrobky spokojeni.*³⁴

Fenomén látkových plen však vstoupil do života těch, kteří s výrobou ve velkém objemu zkušenosti nemají. Na českém portálu pro rukodělnou výrobu Fler.cz³⁵ je možné vyhledat podomácku šité látkové pleny od těch, kteří si látkové pleny vyzkoušeli a rozhodli se jimi zásobit vlastní výrobou doma. Někteří z nich pak nabízejí ušití i pro další zájemce. Se ženami, které si své pleny šijí samy pouze pro své potomky, je možné se setkat na rodinných portálech na internetu, kde svou „výbavičku“ dávají na odiv ve vytvořených fotogaleriích a dělí se o své rady v diskusi.

Ještě před několika lety bylo velmi obtížné dohledání přehledných informací k moderním látkovým plenám v českém jazyce. Jazykově zdatné maminky „brouzdaly“ po zahraničních stránkách a objevovaly zdánlivě nedostupný svět látkových plenek na vlastní pěst. Informovanost o této variantě plen se do povědomí veřejnosti dostávala a stále dostává velmi pozvolna. „Před rokem 1989 se u nás děti balily pouze do plen látkových. Poté se dostaly do popředí pleny jednorázové. Na výhody bavlnky a přírodních materiálů se pozapomnělo. Vzpomínalo se pouze na nevýhody pratelných plen – jejich vyvařování na kamnech v hrncích a nekonečné hodiny strávené při žehlení.“ (Soukupová; Soukupová; Chadimová, 2007: 313)

Opravdové pleny (v zahraničí real nappy), jak se látkovkám přezdívá, se postupem času dostaly do hledáčku ekologických poraden. V roce 2004 vychází první leták, který shrnuje výhody látkových plen, v nákladu deseti tisíc a je do roka rozebrán. Na konci roku 2006 odstartovala kampaň „**Ekodítě**“, jejímž hlavním cílem je oslovení rodičů s malými dětmi s alternativou pratelných plen. Česká republika se v dalším roce připojuje ke čtyřiceti zemím světa v kampani „**Týden opravdových plen - TOP**“ (Real nappy week), kterou pořádá již od roku 2000 britská organizace *Women's Environmental Network*. Jejím cílem je šíření osvěty o látkových plenkách, informací o vlivu používání plenek na životní prostředí, zdraví dětí i rodinné finance a odstranění předsudků, které jsou s používáním látkových plenek spojeny, a to na základě podložených informací či zkušeností ostatních rodičů. Zaměřuje se na (nastávající) rodiče, zdravotníky, mateřská centra, porodní asistentky, státní správu a samosprávu, širokou veřejnost. Desítky akcí po celé republice zaplavily převážně mateřská centra, kde bylo možné si pleny prohlédnout, „osahat“, prodiskutovat zkušenosti

³⁴ <http://eshop.skapi.cz/skapi-shop/1-O-MNE> ke dni 10. 10. 2013

³⁵ <http://www.fler.cz/zbozi?where=zbozi&search=pleny> ke dni 10. 10. 2013

aktivních látkujících maminek i se zúčastnit či pořádat debaty a přednášky „zdravého přebalování“.

Jednou z pravidelných akcí TOP je brněnský happening „**Pochod za látkové pleny**“ pro veškeré sympatizanty myšlenky opravdových plen, novináře i veřejnost. Rozdávají se informační materiály, na místě jsou k vidění mnohé druhy látkových plen a pro názornou ukázkou přeplněný nákupní vozík jednorázových plen, který demonstruje objem jejich měsíční spotřeby. Jelikož jsou kampaně pro látkové pleny v souladu s ideou proenvironmentálního chování, jsou pořádány „Bazárky látkových plen“, kde mohou rodiče nabídnout již nevyužité pleny k prodeji a naopak ostatní je mohou utřít podstatně levněji. Forma happeningu si obvykle vyslouží pozornost sdělovacích prostředků³⁶ a dosah informací se rozšíří.

Společně s TOP probíhá od roku 2009 soutěž „**Plena roku**“, kterou mohou přihlásit sami dodavatelé a prodejci, a to ve čtyřech kategoriích dle typu pleny (Plena čtvercová, Plena kalhotková, Plena All-In-One, Svrchní kalhotky), kdy plena s největším počtem získaných hlasů obdrží logo a certifikát Plena roku. Podmínkou pro účast v soutěži je zaslání tří kusů látkových plen, které jsou následně draženy v dobročinné aukci „**Aukce plen**“ – v Praze, v Brně a přes internet. Výtěžek aukce je určen do projektů na propagaci zdravého přebalování do moderních látkových plen.

Jedním z nich je od roku 2009 projekt „**Představujeme moderní látkové pleny lékařům**“. Za úkol si předsevzal šíření pravdivých informací o trendu moderních plen prostřednictvím gynekologů a pediatriů. Patronát nad projektem zastřešuje MUDr. Helena Máslová. Paní doktorka Máslová – absolventka 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze – pracovala na gynekologicko-porodnickém oddělení, na lůžkovém interním oddělení i v léčebně dlouhodobě nemocných. Zkušenosti ze všech těchto pracovišť ji přivedly k psychosomatické³⁷ a primární medicíně a vedly k založení Centra psychosomatické péče v Praze. Z pohledu trojnásobné matky a členky České lékařské komory se do centra jejího zájmu dostala psychogynekologie, tj. ženské zdraví a reprodukce z pohledu psychosomatických souvislostí. Cílem tohoto projektu je představení látkovek v nemocnicích na novorozeneckých odděleních a předporodních kurzech (Ústí nad Orlicí, Litomyšl) se snahou rozšířit povědomí o této možnosti u lékařů, zdravotních sester, porodních asistentek i samotných rodičů. Nastávající maminky zpravidla plně důvěřují svým ošetřujícím lékařům a většinou následují jejich doporučení. Lékaři dostávají k dispozici informační dopisy, brožury,

---

³⁶ <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/jihomoravsky-kraj/124652-maminky-v-brne-pochodovaly-za-opravdove-pleny/> ke dni 5. 11. 2013

³⁷ Psychosomatika – pochází ze dvou řeckých slov „psyché“ – duše a „soma“ – tělo. Zkoumá a analyzuje vztahy mezi těmito dvěma slovy a to hlavně z vlivu psychických funkcí a pochodů na organismus.

jsou jim předvedeny samotné pleny, obdrží plenkové balíčky a probíhají osobní prezentace v čekárnách pro lékařský personál i pacienty. Některá zdravotnická zařízení látkové pleny, které jsou novorozencům miminkům k dispozici, zařadily do poporodní péče – například Fakultní nemocnice v Plzni (Lochotín).³⁸

Orientovat se v rozmanité škále všech druhů látkových plen není zpočátku jednoduchý úkol. Nejvhodnější je zajisté setkání s již zkušenou látkující maminkou a předvedení plen na živo či účast na praktické přednášce o látkových plenách, které se konají pod záštitou některých prodejen látkových plen. V nedávné době se také rozmáhá status tzv. **látkující poradkyně**, které si se zájemci ochotně sjednají schůzku, látkové pleny předvedou a odpoví na případné otázky.

3. Přednosti a nevýhody jednorázových a látkových plen

3.1 Pleny a životní prostředí

Podle masivní reklamy na jednorázové pleny by se mohlo zdát, že se malé dítě bez jednorázových plen obejít nemůže. Přesto se najdou rodiče, kteří si pořizují plenkovou výbavu složenou jenom z plen látkových. Co mohou tedy látkové pleny nabídnout?

Jejich počet na jedno dítě není veliký, zhruba padesát kusů čtvercových plen nebo osmnáct až pětadvacet vícevrstevných či kalhotkových plenek postačí na celé přebalovací období. Disponují dlouhou životností a lze je použít minimálně pro dvě děti. Přestože i výroba látkových plen představuje určitou zátěž pro přírodu, mnohé z užitých surovin jsou obnovitelné – bavlna, vlna, konopí, bambus, hedvábí, tencel, len – popřípadě mohou být vyrobeny z recyklovatelného materiálu – polyester. *„I přes skutečnost, že se látkové pleny perou, spotřebují celkově méně energie než pleny jednorázové. Při výrobě celulózky a dalších materiálů, které jednorázové pleny obsahují, se totiž používá velké množství vody a samotná výroba je energeticky velmi náročná.“* (Soukupová; Soukupová; Chadimová, 2007: 396) Při propočtech přebalování dítěte v jeho prvních dvou letech sedmkrát denně a dalšího půlroku dvě pleny na den jako pojistka, se dopočítáme přibližně 5400 kusů jednorázových plen. Což představuje více než 200 kg celulózky.³⁹

Nelze opomenout ani **znečištění ovzduší**, které představuje doprava zboží od výrobce k prodeji a každou jízdu zákazníka automobilem pro balíky plen. Rovněž i odvoz odpadu na skládku či do spalovny.

³⁸ http://gpk.fnplzen.cz/sites/default/files/users/gpk/Co_s_sebou_do_porodnice.pdf ke dni 5. 11. 2013

³⁹ <http://www.latkovepleny.info/index.php/myty-o-latkovych-plenach> ke dni 7. 10. 2013

Spotřeba energie u látkových plen představuje především jejich praní v automatické pračce, včetně energie pro výrobu pracích prostředků. Lze ji ovlivnit i výběrem pračky s energetickým štítkem „A“ či lepším. Výše spotřeby je odvislá od zvoleného pracovního programu a způsobu sušení, což potvrdila i studie *An updated lifecycle assessment study for disposable and reusable nappies* (Environment Agency, 2008: 31) britské agentury pro životní prostředí ohledně energetické náročnosti jednorázových a látkových plen při vzájemném porovnání uhlíkové stopy. Kombinací tří scénářů, kdy jsou látkové pleny prány ve zcela naplněné pračce, sušeny na šňůře bez použití sušičky a použity posléze i pro další dítě dochází ke snížení uhlíkové stopy látkových plen o 40% (za celou dobu přebalovacího období, což představuje dobu do dosažení dvou a půl let dítěte), tj. přibližně 200 kg ekvivalentu oxidu uhličitého. Naopak při použití sušičky a praní plen na 90°C se uhlíková stopa zvyšuje o 75%, což se rovná navýšení ekvivalentu oxidu uhličitého o 420 kg. Environmentální dopady jsou v případě látkových plen určovány nikoliv jejich koupí, ale následným přístupem k jejich údržbě v dané domácnosti.

Společnost Procter&Gamble – výrobce jednorázových plen – s odvoláním na dvě studie (jež zadala v roce 1991) proklamovala, že rozdíly v celkovém negativním vlivu na životní prostředí mezi oběma typy plen jsou zanedbatelné. V návaznosti na tento závěr si objednala britská organizace *Women's Environmental Network* (WEN) novou studii u Landbank Consultancy, která poukázala, že obě studie se soustředily právě na fázi užívání plen, kdy mají ekologickou náročnost vyšší právě látkové pleny. Tím způsobem byly studie zkresleny ve prospěch jednorázových plen. Po přepočtu dopadů obou plenkových systémů se již rozdíly jevily jako propastné. Ukázalo se, že *„jednorázové plenky během procesu výroby, užívání a likvidace spotřebují 3,5krát více energie, 2,3krát více znečišťují vodu a spotřebují 8,3krát více neobnovitelných zdrojů v porovnání s látkovými plenkami. A co hůř, jednorázové plenky spotřebují až 90krát více obnovitelných zdrojů, produkují až 60krát více pevného odpadu a potřebují až 30krát větší rozlohu půdy.“* (Link, 2003: 5) Organizace WEN se s tímto výsledkem obrátila k Radě pro reklamu se stížností na společnost Procter&Gamble kvůli výsledkům zmíněných dvou studií, které sponzorovala samotná firma. Ekologické argumenty byly Radou pro reklamu uznány jako opodstatněné a následně byla firma Procter&Gamble vyzvána ke stažení tvrzení o obecné platnosti závěrů studií.

Tabulka 1. Porovnání rozdílného dopadu na životní prostředí látkových a jednorázových plen (počítáno pro jedno dítě německé populace po dobu jednoho roku)

	Látkové pleny	Jednorázové pleny	Faktor
Energie	2 532 MJ	8900 MJ	3,5 x
Odpadní vody	12,4 m ³	28 m ³	2,3 x
Neobnovitelné zdroje	25 kg	208 kg	8,3 x
Obnovitelné zdroje	4 kg	361 kg	90 x
Tuhý domácí odpad	4 kg	240 kg	60 x
Půda – suroviny	1 150 – 6 800 ha	29 500 – 32 300 ha	4 – 30 x

Zdroj: Ann Link - Disposable Nappies: a case study in waste prevention, WEN 2003

Spotřeba vody při výrobě látkových plen je vzhledem k jejich dlouhé životnosti zanedbatelná, spotřebovává a znečišťuje se nejvíce při praní plen. Závisí ovšem na tvrdosti vody a volbě pracího prostředku. Látkující maminky si mezi sebou doporučují⁴⁰ tzv. mýdlový sliz (který lze doma vyrobit z vody a mýdla na praní – „jádrové mýdlo s jelenem“ – nebo mýdlových vloček, prací sody, popř. žlučového mýdla). „10 litrů slizu vyrobíme za cca 17 Kč (při použití jádrového mýdla) a s touto várkou vypereme až 40 praček. Jedno praní tak vyjde na cca 0,5 Kč.“⁴¹ Spotřeba a znečištění vody produkované jednorázovými plenami výrazně závisí na způsobu jejich výroby. Pokud je většina výrobních vod zaokružována⁴², neunikají do odpadních vod škodlivé organické látky. Dalším přitěžujícím faktem se jeví proces bělení buničiny (celulózy). Bělení chlorem vede k produkci vysoce toxických sloučenin – chlorované dioxiny a furany. Je však patrná snaha o nahrazení chloru oxidem chloričitým i bezchlorovými variantami.

V dnešní době jsou dostupné varianty jednorázových plenek, které se snaží umenšovat své negativní dopady na životní prostředí. V roce 2008 uvedla mezinárodní společnost dm drogerie markt novou privátní značku nabízející dětské pleny *Alana*. Při jejich výrobě se klade důraz na ohleduplný přístup k životnímu prostředí a šetrné využívání přírodních zdrojů. Nyní jsou k dostání pod označením „*Ekologické pleny Nature*“ obsahující kyslíkem bělenou celulózu, která je dodávána z ekologicky obhospodařovaných lesů.

Opravdové látkové pleny se téměř nepodílejí na produkci komunálního **odpadu**. Jelikož se dají použít pro více dětí, jsou často poskytovány k prodeji z druhé ruky. Bavlněné pleny se taktéž pro své savé schopnosti dají po ukončení plenkového období využít na úklid domácnosti. Když definitivně doslouží, jsou jako odpad lehce rozložitelné a lze je

⁴⁰ <http://www.latkovepleny.cz/recept-na-mydlovyy-sliz> ke dni 13. 10. 2013

⁴¹ <http://www.ekoivot.cz/ekodomacnost/navod-na-vyrobu-mydloveho-slizu/> ke dni 13. 10. 2013

⁴² proces čištění provozních vod na určenou kvalitu pro vypouštění do kanalizace

kompostovat. Naopak jednorázové pleny v součtu 5400 plen v podobě nasáklého odpadu představují až jednu tunu nerecyklovatelného odpadu. Končí tedy na skládkách nebo ve spalovnách komunálního odpadu. Navíc je tento odpad z důvodu vysokého podílu vlhkosti hůře spalitelný.

Rozšířenou alternativou se staly jednorázové pleny značky Moltex, typ kompostovatelných plen. Jejich výrobce ovšem uvádí, že „*přestože některé části pleny rozložitelné jsou, velká část je tvořena materiály nepřírodního původu. V současnosti je tak zcela kompostovatelný jen obal plen, který je z hmoty Mater-Bi, složené z cca 60 % z kukuřičného škrobu a z cca 40 % z ropného produktu polykaprolakton, jenž je biologicky plně rozložitelný.*“⁴³ Plenky se nejnázve rozloží pomocí tzv. vermikompostování⁴⁴ přibližně za dva měsíce, v kompostu za několik měsíců. Zhruba 40% plenky je vyrobeno z biologicky odbouratelných zdrojů. Jsou vyráběny z environmentálně šetrných zdrojů. Neobsahují latex a absorpční jádro plenky neobsahuje žádný chlór, celulóza je bělena peroxidem vodíku. Jsou tak k životnímu prostředí šetrnější než běžné jednorázovky. Plena se narozdíl od nich rozkládá a zmenšuje objem odpadu na skládkách.

Novinku několika posledních let představují jednorázové ekologické pleny české rodinné firmy Kikko, resp. nově Xkko, která od roku 2011 exklusivně distribuuje plně biodegradabilní⁴⁵ pleny. Ty jsou z 98% vyrobeny z obnovitelných zdrojů a biologicky rozložitelných materiálů. Vnitřní vrstva je vyrobena z materiálu Ingeo™ Fibre a 100% biologicky odbouratelné celulózy. Tyto pleny jsou po odstranění lepítek 100% biologicky rozložitelné a kompostovatelné. Pleny navíc nejsou běleny, ani chlorem, ani kyslíkem a přiznávají tak žlutobílé zabarvení, které je způsobeno přírodními materiály použitými při výrobě. Pleny by měly být rozložitelné za tři měsíce.⁴⁶ Podle výrobce se jedná o první certifikované 100% biodegradabilní a kompostovatelné jednorázové pleny v Evropě. Otázkou ovšem zůstává, zda při spotřebovaných cca šesti plenách denně zvládne domácí kompost tento objem pojmout.

3.2 Pleny a zdraví

Komparace výhod a nevýhod látkových a jednorázových plen se také markantněji projevují v oblasti jejich **zdravotních rizik**. Správný vývoj kyčlí u novorozenců dle častého doporučení

---

⁴³ <http://ekolist.cz/cz/zelena-domacnost/rady-a-navody/moltext-ko-nekompostovatelne-quotkompostovatelnequot-pleny> ke dni 14. 10. 2013

⁴⁴ kompost vznikající za přispění žížal, které dokážou intenzivně přeměňovat bioodpad na vermikompost

⁴⁵ „biodegradabilita – rozložitelnost (schopnost rozkladu), likvidovatelnost látek biologickými, resp. biochemickými procesy nezatežujícími životní prostředí“ (Máchal, 2008: s. 9)

⁴⁶ <http://www.kikko.cz/internetovy-obchod/ekologicke-pleny/biodegradabilni/-/3108.html> ke dni 14. 10. 2013

lékaři je možné ovlivnit pomocí tzv. „širokého balení“. Díky němu jsou kyčle fixovány podle potřeby. Jednorázové pleny takové možnosti nenabízejí a miminko pro potřebnou korekci bývá baleno dodatečně do látkových plen. Alarmující zprávu přinesl výsledek výzkumu týmu pediatriů z univerzity v německém Kielu⁴⁷, který sledoval a porovnával teplotu pohlavních orgánů u chlapců v odlišných plenkových systémech. Ve srovnání s látkovými plenami byla teplota šourku při užití jednorázových plen signifikantně vyšší v rozmezí 0,6°C – 1,1°C. Aby se varlata řádně vyvíjela, musí mít nižší teplotu, než je průměrná teplota lidského těla. Vystává zde obava, zda vyšší teplota varlat způsobená používáním jednorázových plenek v dětském věku, nepovede ke snížení mužské plodnosti či obecně k problémům v reprodukční sféře. (Partsch; Aukamp; Sippell, 2000: 364-368) Niels E. Skakkebaek a jeho spolupracovníci z nemocnice Rigshospitalet v dánské Kodani publikovali v *British Medical Journal* statistickou studii, z níž vyplývá, že se během minulých 50 let průměrný počet mužských spermií v jednotkovém objemu semenné tekutiny na celém světě významně snížil a že tento pokles může souviset se znečištěním životního prostředí některými chemikáliemi. (Carlsen; Giwercman; Keiding; Skakkebaek, 1992: 609-613) Výzkumy se ovšem výrazněji spojitostí mužské neplodnosti s otázkou plen nezabývají. Odborná analýza chemikálií nejznámějších jednorázových plen (Pampers a Huggies prodávané v České republice, dále Sainsbury's, Boots a Benetton), která byla provedena v roce 2000 na objednávku organizace *Women's Environmental Network* potvrdila v každém z nich stopové množství tributylu cínu. (Edwards, 2001: 40-43) Tato chemikálie se používá například na námořních lodích, kde má zabránit ulpívání mořských živočichů. Mořští biologové z řady svých pozorování dali do souvislosti tuto chemickou látku a endokrinní (hormonální) změny v těle mořských korýšů. Podle výzkumu publikovaným Americkým institutem biologických věd může tributyl cín ovlivnit geny zodpovědné za růst tukových buněk a přispívá k riziku obezity u lidí. Čím méně je dětská pokožka vystavena působení podobných chemických látek, tím se snižuje riziko prostupu do organismu a vlivu na zdraví samotného dítěte. (American Institute of Biological Sciences, 2008) Kromě přímého dotyku s jednorázovou plenou se dle jedné studie prokázalo, že některé typy jednorázových plenek emitují směsi chemických látek, které jsou toxické pro dýchací orgány. (Anderson; Anderson, 1999: 353-358) Jednorázové plenky by mohly být považovány za jeden z faktorů, jež mohou způsobit nebo zhoršit astmatické projevy.

Ačkoliv různé značky jednorázových plenek ve svých propagačních materiálech a reklamách vyzdvihují absorpční vlastnost jejich produktu, mnoho spotřebitelů se nad ní

---

⁴⁷ <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/10999881> ke dni 14. 10. 2013

zamýšlí do důsledků jen velmi málo. Často propagované motto „mít zadeček v suchu“ má ve skutečnosti za následek prodlužování přebalovacího období. Pokud bylo v dřívější době běžné, aby se děti naučily na nočník nejpozději ve dvou letech, s nástupem jednorázových plenek se délka přebalovacího období o rok prodloužila. Zmíněný „suchý zadeček“ totiž nenutí dítě a potažmo ani jeho rodiče k pokusům vysazování na nočník. Dále je tento jev „umocňován reklamou výrobců, která nás přesvědčuje o tom, že nosit pleny je normální.“ (Soukupová; Vacková; Chadimová, 2011: 10)

3.3 Pleny a časová náročnost

Hlavní argumentací pro užívání jednorázových plen je **ušetřený čas**, který není zapotřebí na přepírání a údržbu plen. Znečištěná plena končí v koši a tím veškerá práce končí. Dále snadná manipulace při přebalování mimo domov a na cestách, kdy je často praní a sušení plen znemožněno nebo velmi ztíženo. Mezi nesporné výhody patří i jejich snadná dostupnost v obchodech. Jednorázové pleny jsou k dostání od malých obchůdků, drogerií po supermarkety s dlouhou otevírací dobou. Jejich nákup zvládne většinou bez potíží i druhý rodič či hlídací prarodiče.

Látkovým plenám je vyčítána časová náročnost, která je úměrná času na naplnění pračky, pověšení a sesbírání prádla (a skládání čtvercových a vícervrstvých plen). Moderní látkové pleny ale žehlení nevyžadují. Při průměrném praní 3x za týden se této činnosti věnuje přibližně hodina a půl času. Pokud je dítě starší (nebo plní roli staršího sourozence), může navíc při věšení plen pomáhat (například podávat kolíčky), děti většinou při takové práci ochotně asistují, považují ji spíše za hru. Péče o pleny se tak může stát pozitivním aspektem výchovy pro zapojení do prací v domácnosti. Na druhou stranu by pro srovnání měla být brána v potaz doba, kterou rodiče věnují nákupu jednorázových plen, popřípadě srovnávání cen v obchodech či letácích nebo vynášení odpadu z domácnosti – každý den je navýšen o přibližně šest až sedm použitých plen. Při špatném těsnění jednorázových plen, což není zcela neobvyklé, nelze opomenout čas strávený praním zašpiněného oblečení.

Pokud chtějí rodiče používat látkové pleny, ale odmítají z jakéhokoliv důvodu trávit čas jejich praním, mohou ve světě využít plenkového servisu⁴⁸, kdy je zajištěn odvoz špinavých plen a v dohodnutých intervalech přívoz plen vypraných. V České republice je tato možnost nově nabízena obyvatelům Brna a okolí.⁴⁹

⁴⁸ v zahraničí známého jako nappy service/diaper service

⁴⁹ <http://www.plenkovyservis.cz/> ke dni 10. 11. 2013

3.4 Pleny a finance

V době, kdy se rodina rozroste o dalšího člena, přicházejí samozřejmě v potaz i otázky **finanční náročnosti**. Pleny jsou jednou z položek, které je třeba mít na paměti. Ačkoliv je pořizovací cena látkových plen poměrně vysoká, postupné dokupování jednorázových plen tuto částku dorovná, a dokonce nezanedbatelně přesáhne. Při dvou a více dětech je pak rozdíl mnohonásobně větší – až desetitisíce korun. Látkové pleny v zachovalém stavu je možné pro nepotřebnost rozprodat v tzv. bazárcích plen a z části náklady snížit.

Tabulka 2 Srovnání finančních nákladů látkových a jednorázových plen

varianta	LÁTKOVÉ PLENY			
	při jednom dítěti		při dvou dětech	
	nejlevnější ¹	nejdražší ²	nejlevnější	nejdražší
pořizovací cena plen	3 600 ³	10 500 ⁴	0	0
cena vody	180	650	180	650
cena prášku	530	2 000	530	2 000
cena elektřiny - praní	300	900	300	900
celkem Kč	4 610	14 050	5 620	17 600

varianta	JEDNORÁZOVÉ PLENY			
	při jednom dítěti		při dvou dětech	
	neznačkové/ v akci	nejdražší	neznačkové/ v akci	nejdražší
pořizovací cena plen	20 000	30 300	20 000	30 300
cena vody	0	0	0	0
cena prášku	0	0	0	0
cena elektřiny - praní	0	0	0	0
celkem Kč	20 000	30 300	40 000	60 600

Ušetří se	5 950 - 25 690 Kč	25 950 - 54 980 Kč
------------------	--------------------------	---------------------------

¹ čtvercové pleny, ² AIO pleny, ³ 1200,- za plenky (60 ks) + 2 400,- svrchní kalhotky (4 x 2ks),

⁴ 24 ks AIO plen

Zdroj: Soukupová – Pleny pod lupou (s. 12)

Právě vysoká cena moderních látkových plen a špatná orientace na trhu v různých typech a značkách látkových plen (společně s předsudky a dezinformacemi o jejich používání) může být faktorem pro odmítnutí pořízení látkové výbavy. Nyní se objevuje služba, která se snaží zprostředkovat osobní zkušenost ve vlastní domácnosti bez nutnosti si drahé pleny bez vlastní zkušenosti zakoupit. Jmenuje se „Plenky na zkoušku“⁵⁰ a jedná se v podstatě o půjčovnu moderních látkových plen. Služba je vhodná jak pro rodiče, kteří teprve látkové pleny zvažují, tak pro začínající i zkušené „látkařky“, které se chystají doplnit či obměnit výbavu a raději před nákupem plenu vyzkouší. Pleny je možné zapůjčit až po dobu

⁵⁰ <http://plenkynazkousku.cz/> ke dni 10. 11. 2013

šesti týdnů, seznámit se s nimi, vyzkoušet si různé druhy na dítěti a následně si pořídit výbavu na základě osobních zkušeností.

4. Pleny perspektivou udržitelného rozvoje

Při bližší úvaze o tématech rodičovství a udržitelného rozvoje lze spatřit společný základ, kdy oboje implicitně spojuje myšlenka o takovém jednání, jež bere na zřetel vlastní potomky či další generace obyvatel na Zemi. Existuje větší počet definic (trvale) udržitelného rozvoje. Od formulace tohoto pojmu uplynulo téměř třicet let – poprvé se objevil ve společné zprávě *Světové komise pro životní prostředí a rozvoj* v této podobě: „*Trvale udržitelný rozvoj je takový způsob rozvoje, který uspokojuje potřeby přítomnosti, aniž by oslaboval možnosti budoucích generací naplňovat jejich vlastní potřeby.*“ (Světová komise pro životní prostředí a rozvoj, 1991: 47) Již v této definici se objevuje etický imperativ principu odpovědnosti vůči budoucím generacím, na druhou stranu mu může být vyčítána určitá míra antropocentrismu, kdy definice přiznává určitou nadřazenost postavení člověka ve světě přírody. Na druhou stranu udržitelný rozvoj můžeme označit jako *přiznaně antropocentrický* (Rynda, 2005), jelikož v centru jeho zájmu stojí uspokojování lidských potřeb a hodnot. Přestože je udržitelný rozvoj komplexním souborem strategií, můžeme mezi ním a zdánlivě triviálním tématem, jako jsou moderní látkové pleny, najít styčné body.

Teorie udržitelného rozvoje je od samého počátku stavěna na třech pilířích: ekonomickém, environmentálním a sociálním. A látkové pleny se zdají být ideálním prototypem výrobku, který v sobě snoubí jejich ideály. Lze je promítnout na přednosti látkovek, jež na rozdíl od jednorázových plen dle zjištění představují **ekonomickou** úsporu dané domácnosti, dále značné snížení **ekologické** zátěže při jejich výrobě i likvidaci a díky podpoře tuzemských výrobců dochází k vytváření nových pracovních míst a k rozvoji místní soběstačnosti (autarkie) ve **společnosti**.

Sociální ekolog Ivan Rynda ze sociálního pilíře (jeho sociálně politického zaměření) vyděluje pilíř čtvrtý, tzv. *lidský pilíř*, kde podstatnou roli hraje subjektivní kvalita života. (Rynda, Ivan, 2005) V návaznosti přichází se zpřesňující a rozšiřující definicí udržitelného rozvoje: „*Trvale udržitelný rozvoj je komplexní soubor strategií, které umožňují pomocí ekonomických prostředků a technologií uspokojovat lidské potřeby, materiální, kulturní i duchovní, při plném respektování environmentálních limitů; aby to bylo v globálním měřítku současného světa možné, je nutné redefinovat na lokální, regionální i globální úrovni jejich sociálně-politické instituce a procesy.*“ (Rynda, 2000: 11-12) Aby byl koncept udržitelného

rozvoje funkční, musí být stejnou měrou zahrnuty všechny jeho pilíře, které se kromě jiného opírají o určité principy, o kterých se zmíním v příští kapitole.

Na pojem kvality života je však každá definice krátká a lze jen obtížně klasifikovat jakákoliv kritéria na její měření. Kvalita života má rozměr nejen materiální, ale také společenský, etický, estetický, duchovní, kulturní atp. Podstatně novým a zajímavým indikátorem, který se pokouší měřit kvalitu života ve vztahu k životnímu prostředí je *Index šťastné planety (Happy Planet Index – HPI)*, který ve výsledku naznačuje, že vysoká spotřeba přírodních zdrojů neznamená automaticky štěstí obyvatel. Naopak se na předních příčkách umísťují země, které bychom jen stěží zařadily mezi špičku rozvinutých zemí (Costa Rica, Dominikánská republika, Jamajka, Guatemala, Vietnam).⁵¹

4.1 Principy udržitelného rozvoje⁵²

Řešení problémů i tvorba rozvojových plánů směřujících k udržitelnosti vyžadují respektování určitých principů. Víze udržitelného rozvoje zdůrazňuje propojení základních oblastí života – ekonomické, sociální i oblasti životního prostředí, a to převážně z hlediska dlouhodobých dopadů s vědomím omezenosti kapacit životního prostředí (nejenom z pohledu zdrojů surovin, ale také například prostoru pro odpady a znečištění všeho druhu). **Princip předběžné opatrnosti** byl definován v *Deklaraci z Ria de Janeira* o životním prostředí a rozvoji: „*Státy musejí za účelem ochrany životního prostředí přijímat podle svých schopností preventivní přístupy. Tam, kde hrozí vážná nebo nenapravitelná škoda, nesmí být nedostatek vědecké jistoty zneužit pro odklad účinných opatření, která by mohla zabránit poškození životního prostředí.*“ (Deklarace z Rio de Janeira o životním prostředí a rozvoji, 1992) Státy by měly dle této zásady věnovat pozornost zvláště v nynějším období označované „*antropocén*“⁵³ nárůstu populace. „*V roce 2007 přesáhl počet lidí na Zemi 6,6 miliardy. Pro rok 2020 se odhaduje počet lidí na 7,5 miliardy.*“ (Moldan, 2009: 16) Pokud se v souvislosti s naším tématem objevují varovné zprávy o vstřebávání toxických látek skrze jednorázové pleny do organismu dítěte, které je tomuto kontaktu vystaveno bez ustání více než dva roky, dále obava o vliv na budoucí reprodukční schopnosti z důvodu vyššího zahřívání pohlavních orgánů chlapců při užívání jednorázových plen, a také informace o přibližně jedné tuně těžce odstranitelného odpadu tohoto typu plen, které vyprodukuje jedno dítě za celé plenkovací

⁵¹ <http://www.happyplanetindex.org/data/> ke dni 19. 11. 2013

⁵² [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFHV0HSB](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFHV0HSB) Místní Agenda 21 - Udržitelný rozvoj ke dni 19. 11. 2013

⁵³ Termín z oblasti geochronologie, který označuje období, kdy lidstvo svou činností globálně ovlivňuje zemský ekosystém. Počátek antropocénu datují jeho autoři Crutzen a Stoermer od roku 1784 v souvislosti s vynálezem parního stroje.

období – je s podivem, že se tematice jednorázových a moderních látkových plen dostává ze strany státního aparátu tak malé pozornosti. Dle **principu odpovědnosti státu**, který je v České republice zakotven v samotné Ústavě ve Článku 7, nemůže základní odpovědnost za stav životního prostředí převzít nikdo jiný než stát. Například ve Velké Británii díky zvyšování povědomí o dopadech jednorázových plen na životní prostředí byla britskou vládou rozpoznána priorita tématu plenkového odpadu v rámci *Plánu odpadového hospodářství*⁵⁴ a dnes již tradiční akci Týdne opravdových plen podporuje více než 90% orgánů místních samospráv.⁵⁵

Princip prevence (na rozdíl od principu předběžné opatrnosti) zajišťuje předcházení něčemu, o čem víme, že hrozí a tušíme rozsah důsledků. Z hlediska ekonomických nástrojů se zde nabízí **princip „znečišťovatel platí“**⁵⁶, podle kterého škody na životním prostředí musí hradit ten, kdo je způsobí. Výrobci jednorázových plen by podle tohoto principu mohli platit vyšší poplatky než výrobci látkových plen. Jelikož v dnešní době, i když to není informace velmi rozšířená, je v České republice možné pobírat státní příspěvek pokrývající dobu, kdy matka své dítě kojí⁵⁷ (potvrzení dodává její lékař), nabízí se myšlenka, zda by taková podpora nešla zavést i v případě používání látkových plen.

Princip mezigenerační odpovědnosti tematizuje respektování práv současných i budoucích generací na zdravé životní prostředí. Přiznává morální povinnosti k budoucím generacím, aby i ony mohly prožít svůj život bez nutnosti řešení problémů, nad kterými předchozí generace pouze zavíraly oči.

Základní principy udržitelného rozvoje obsahuje dokument **Agenda 21**. V programové oblasti týkající se minimalizace odpadů je uvedeno: *„Neudržitelné vzory výroby a spotřeby bezprecedentně zvětšují množství a různorodost environmentálně persistentních odpadů. Do konce století by tento trend mohl vyústit v podstatné zvýšení množství produkováného odpadu, do roku 2025 by jeho množství mohlo vzrůst 4 - 5krát. Nejlepší možnost, jak zvrátit současné trendy, přinášejí přístupy zaměřené na preventivní přístup k odpadům, soustřeďující se na změnu životního stylu a vzorů výroby a spotřeby.“*⁵⁸

---

⁵⁴ *Waste Implementation Programme*

⁵⁵ <http://www.wen.org.uk/your-wen/past-successes/real-nappy-campaign/> ke dni 19. 11. 2013

⁵⁶ Polluter pays principle (zkratka PPP)

⁵⁷ Na dávku má nárok žena, která pobírá příspěvek na živobytí a své dítě kojí. Viz http://moravskoslezsky.denik.cz/zpravy_region/kojite-muzete-zadat-o-prispevek-20131106.html ke dni 19. 11. 2013

⁵⁸ [http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/B56F757C1507C286C12570500034BA62/\\$file/21.htm](http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/B56F757C1507C286C12570500034BA62/$file/21.htm) ke dni 5. 11. 2013

4.2 Odpovědná spotřeba, hodnoty a potřeby

Na rozdíl od myšlenky trvale udržitelného rozvoje, zaměřeného zejména na sféru podnikání, odpovědná spotřeba je úkolem zejména pro spotřebitele – ať už jde o jednotlivce, nebo o stát. Téma *odpovědné spotřeby* čili *environmentálně šetrného nakupování* nepovede ke zlepšení našeho životního prostředí, nakupování nelze označit za ekologickou aktivitu. Toto jednání má vždy dopad na životní prostředí – na druhou stranu spotřebitelé se mohou snažit, aby tento dopad byl co možná nejmenší. Na prvním místě se předpokládá informovanost o zboží a službách, které jsou nabízeny. *„Odpovědná spotřeba spočívá v tom, že spotřebováváme jen to, co opravdu potřebujeme. Známe důsledky svých spotřebních rozhodnutí, přebíráme svůj díl zodpovědnosti za dění věcí ve světě a nenecháváme se ovlivňovat každoročně novými trendy a reklamou. Dáváme přednost kvalitě před kvantitou, zajímá nás původ věcí, které nakupujeme a jak byly vyrobeny. Dbáme na to, aby při jejich výrobě nedocházelo k porušování lidských práv a ničení vzácných přírodních oblastí.“*⁵⁹

V dnešním globalizovaném světě vyvstává myšlenka o sdílené zodpovědnosti všech obyvatel planety za životní prostředí. V perspektivě odpovědné spotřeby tedy každé spotřebitelské rozhodnutí může jevit jako akt vyjádření či odmítnutí této zodpovědnosti. Samozásobitelská rodina je dnes již značně utopistickou vizí, přesto se objevují koncepty a pojmy, které odmítají roztáčet společenský „běžící pás“ výroby a spotřeby na plné obrátky. Americký environmentální sociolog Allan Schnaiberg v této metafoře polemizuje s ekonomickou představou o stěžejní roli poptávky, na níž reaguje výroba. V západní Evropě a Severní Americe se stal motorem společnosti ekonomický růst bez ohledu na těžbu přírodních zdrojů či odpadovou zátěž životního prostředí. Narůstá výroba nového zboží a potřeby spotřebitelů jsou předem projektovány, následně jsou o nich sami spotřebitelé pomocí reklamy přesvědčovány. (Schnaiberg, 1980)

Kromě informovanosti o zboží a službách hrají v odpovědné spotřebě značnou roli lidské environmentální potřeby, hodnoty a zájmy. *„Lidské potřeby mohou být chápány jako aktuálně pociťovaný nedostatek (či přebytek) něčeho. Lidské hodnoty jsou mnohem silněji fixovány ve vědomí – než je tomu u potřeb, i když ani ty nejsou v čase neměnné.“* (Šauer 2007: 34-36) Environmentální potřeby i hodnoty se mohou vzájemně ovlivňovat a opakovaně pociťovaná potřeba se může stát pro člověka hodnotou. A naopak hodnoty se mohou stát podstatným faktorem pro pociťování některých potřeb. Zajištění zdraví a pohodlí svého dítěte v oblasti přebalování můžeme označit za jednu ze zprostředkovaných potřeb matky dítěte.

---

⁵⁹ dle Jiřiny Svobodové, členky expertní skupiny Metodického portálu rvp.cz – dostupné na <http://goo.gl/f7eWOs> ke dni 5. 11. 2013

Matka s proenvironmentálními hodnotami se tak při uspokojování této potřeby nespokojí s nákupem jakýchkoliv plen, ale bude preferovat takové pleny, které se nejvíce blíží představě o jejich nezávadnosti ve všech aspektech včetně ekologických dopadů. Hodnoty daného jedince kromě aktuálních potřeb bývají ovlivňovány i dalšími faktory – „*patří sem například vliv vzdělávání ve škole, výchovy v rodině, vlivy dalších sociálních skupin, ve kterých se pohybuje – například kamarádi, spolupracovníci, média apod.*“ (Šauer, 2007: 36)

Odpovědná spotřeba je spojena s myšlenkou úcty k přírodě, jejich poskytovaným zdrojům a služeb, které by neměly být přijímány se samozřejmostí. „*Trvale udržitelný rozvoj – nebo snad přesněji způsob života – je zaměřen na hledání harmonie mezi člověkem a přírodou, mezi společnostmi a jejím životním prostředím tak, abychom se co nejvíce přiblížili k ideálům humanismu a úcty k životu a přírodě ve všech jejich formách, a to ve všech časových horizontech. Je to způsob života, který hledá rovnováhu mezi svobodami a právy každého jednotlivce a jeho odpovědností vůči jiným lidem i přírodě jako celku, a to včetně odpovědnosti vůči budoucím generacím. Měli bychom přijmout zásadu, že svoboda každého jednotlivce končí nejen tam, kde začíná svoboda druhého, ale také tam, kde dochází k ničení přírody. Žijme tak, abychom při uspokojování svých potřeb neomezovali práva těch, co přijdou po nás.*“ (Vavroušek, 1993: 93) Propagace látkových plen je postavena na takové myšlence, kdy rodiče našli tu nejlepší možnost pro své děti, ať už z hlediska zdravotního, či ekologického – osobním podílem na snížení zátěže životního prostředí, resp. nepodílením se na jejím zvyšování.

Socioložka Hana Librová v souvislosti s naším tématem a hodnotami rozlišuje dobrovolnou a záměrnou skromnost. V případě záměrné skromnosti spotřebitelé cíleně mění vzorce a objem své spotřeby z environmentálních motivů. Lze ji nahlížet jako ekologicky příznivý životní styl, který se zakládá v ničím nevynucené střídmosti a skromnosti. Jestliže se jedná o dobrovolnou skromnost, ta „*není cílená, má druhotnou povahu, nezamýšleně vyplývá z orientace člověka k jiným než spotřebním hodnotám.*“ (Librová 2003: str. 28) Je důležité brát v potaz, že volba pro moderní látkové pleny nevypovídá zásadně o životním stylu dané rodiny, je pouze jedním z jeho aspektů. Může se však stát ukazatelem při odhodlaném hledání alternativy k masově rozšířené spotřebě jednorázových plen, které mají výrazně nepříznivý vliv na životní prostředí. V případě moderních látkových plen se tedy v podstatě nejedná o formu projevu *dobrovolné a záměrné skromnosti* ve smyslu pojmu Librové. Pokusím se prostřednictvím provedených rozhovorů s látkujícími maminkami dospět k formulaci pojmu nového.

5. Metodologie

Tato kapitola se věnuje přiblížení použitého postupu vycházejícího z kvalitativní strategie výzkumu, jehož výhodou je „*získávání hloubkového popisu případů. Nezůstáváme jen na jejich povrchu, provádíme podrobnou komparaci případů, sledujeme jejich vývoj a zkoumáme příslušné procesy. Citlivě zohledňujeme působení kontextu, lokální situaci a podmínky. Kvalitativní výzkum poskytuje podrobné informace, proč se daný fenomén objevil.*“ (Hendl, 2005: 53). Vysvětlím, jakým postupem jsem získala respondentky i informace rozšiřující povědomí o fenoménu moderních látkových plen. Taktéž popíši, jakým způsobem jsem data zpracovala a vyhodnotila.

5.1 Pozice výzkumnice

Má práce se věnuje fenoménu moderních látkových plen, přestože s nimi nemám osobní zkušenost. Nemám děti, a tudíž jsem před podobnou volbu ještě nebyla postavena. Ovšem jako studentka katedry Sociální a kulturní ekologie s ideou látkových plen sympatizuji ve všech hlediscích. S tématem jsem se poprvé setkala na diskusních fóru eMimino.cz, kde jsem při studiu vysoké školy pracovala v letech 2010 – 2012 jako administrátorka tohoto rodinného portálu. Kromě dalšího bylo náplní mé práce sledovat, zda diskuse (zakládáné samotnými uživateli) odpovídají zvolenému názvu a popřípadě jsem tyto názvy diskusí zpřesňovala a editovala. Debaty mezi zastánkyněmi jednorázových a látkových plen patřily k těm bouřlivějším, a bývala jim tedy ze strany administrátorů věnována zvýšená pozornost, aby v nich nedocházelo k slovním výpadům a urážkám, které by porušovaly stanovená pravidla diskuse. V tématech jsem se postupně dozvíдалa, jak se tyto pleny a péče o ně liší od mně známých klasických čtvercových látkových plen, které v předešlé době jako svrchní vrstvu používaly kalhotky z neprodyšného igelitu. Často se mi látkování jevílo jako určitý druh nové zábavy mezi maminkami, které prostě propadly společnému koníčku. Stala se z nich záliba, která se do jejich života dostala po narození vlastního miminka a mohou ji prožívat a sdílet s dalšími maminkami. Přestože není pojem „látkování“, jeho terminologie, druhy plen a vše, co pod něj spadá, na první seznámení zcela srozumitelný, přišla mi tato tematika nesmírně zajímavá a chtěla jsem se o ní dozvědět více. I když se téma dětských plen nejeví zprvu akademicky, je vhodné připomenout, že je vědou míněn způsob poznávání skutečnosti, tj. skutečnosti veškerých fenoménů odehrávajících se ať už v Pertiho misce, či v projevech lidské společnosti.

5.2 Metoda

Mým záměrem bylo zjistit, jak situace – důvody k látkování i reakce okolí aj. – vnímají látkující maminky samy za sebe. „*Kvalitativní výzkum se provádí pomocí kontaktu s terénem nebo situací jedince či skupiny jedinců. Tyto situace jsou obvykle banální nebo normální, reflektující každodennost jedinců, skupin, společností nebo organizací.*“ (Hendl 2005: 52) Kvůli svým možnostem i rozsahu diplomové práce je tato práce zaměřena pouze na výpovědi vybraných látkavek a nezkoumá, jak látkování přijímají a vnímají lidé z okolí mých respondentek (rodinní příslušníci, přátelé) ani to, jaký je pohled na látkavky ze strany příznivkyň jednorázových plenek či obecný pohled na látkování ze strany společnosti.

Data pro svou práci jsem získala z polostrukturovaných rozhovorů, které jsem vedla s deseti látkavkami. Při jejich výběru nešlo o vzorek reprezentující určitou populaci, ale o vzorek, na kterém je možné zkoumat vybrané téma. Jelikož mě kromě ostatních otázek zajímala i aktivita látkujících maminek v rámci sociálních médií, rozhodla jsem se využít k oslovení potenciálních respondentek tyto informační kanály – diskusní fóra (eMimino.cz, Rodina.cz, ModryKonik.cz) a skupinu s látkující tematikou na Facebooku (Poradna pro látkavačky), kam jsem vložila text se svým záměrem vypracování rozhovorů pro diplomovou práci s prosbou o kontakt. Na mou žádost kladně zareagovalo 52 žen, z nichž jsem po provedení prostého náhodného výběru oslovila ke spolupráci deset respondentek. „*Náhodný (pravděpodobnostní) výběr je takový výběr, ve kterém každý element populace má stejnou pravděpodobnost, že bude vybrán do vzorku.*“ (Disman, 2002: 97)

Vzhledem k nejednotnému místu pobytu těchto žen jsem rozhovory vedla po telefonu a Skypu.⁶⁰ Veškeré rozhovory byly současně nahrávány na diktafon a později doslovně přepsány do textové podoby. Citace z rozhovoru jsem ponechávala v původním znění a nijak nestylizovala. Všechny respondentky byly upozorněny, za jakým účelem náš rozhovor probíhá, taktéž s tím, že je rozhovor nahráván a jeho přepis budou mít před zveřejněním v diplomové práci k dispozici k případným korekcím. Všechny byly seznámeny s možností na kteroukoliv otázku neodpovídat či kdykoliv rozhovor ukončit a zrušit souhlas se zapojením do výzkumu. Společně s přepsaným textem rozhovoru jsem zaslala i souhlas se sběrem osobních údajů a informovaný souhlas (vzor v příloze). Respondentkám jsem přislíbila (nejen na četné žádosti) zaslání konečné verze práce. Současně jsem respondentky poprosila, zda by mi mohly zaslat svou fotografii dle svého výběru, která bude zveřejněna v práci. Tyto fotografie jsou součástí příloh ve fotogalerii respondentek.

Kromě samotných rozhovorů jsem z důvodu plného porozumění rozdílům

---

⁶⁰ Skype – počítačový program umožňující bezplatné telefonování přes internet

v přebalovacích systémech navštívila kurz „Zdravé přebalování“, který se koná každý týden v pražské a brněnské prodejně Brána k dětem, která spoluorganizuje s nadací Rosa soutěž Plenka roku. Kurz je přístupný všem lidem, kteří praktikují látkování nebo o něm uvažují či si pouze chtějí rozšířit obzory o této variantě přebalování. Na kurzu jsou předvedeny všechny druhy látkových plen, jejich rozdíly, výhody i nevýhody. Návštěvníci se dozvědí praktické rady a tipy a většinu informací, jak a proč vůbec s látkováním začít. Společně se mnou se přednášky účastnilo pět žen. Tři z nich byly těhotné, dvě dorazily na přednášku i se svým miminkem a sama přednášející byla přítomná se svou malou dcerkou. Poznatky z této přednášky jsem použila v úvodní kapitole „Typy látkových plen“.

Kromě zmíněného kurzu „Zdravé přebalování“, jež probíhá pod záštitou Brány k dětem, mohou zájemci bezplatně navštívit i seminář „O moderních látkových plenách“. Ten je určen všem nastávajícím maminkám i tatínkům, ale i těm, kteří již miminko mají. Je pořádán v Brně v odběrném místě značky Anavy několikrát do měsíce.⁶¹ Přednášky o látkových plenách probíhají převážně v prodejnách, které se specializují na látkové pleny a šátky na nošení dětí – například brněnský obchod Eco Capart.⁶²

Odpověď na výzkumnou otázku ohledně role internetu v interakcích mezi látkujícími maminkami jsem kromě rozhovorů s respondentkami doplnila zevrubným přehledem internetových platforem, kde k nim může docházet, a také k nim dochází. Tyto poznatky jsou soustředěny v kapitole **Sociální média a látkové pleny**. Na příslušných portálech a internetových stránkách jsem vyhledávala diskuse či jiné aktivity souvisejícími s látkováním pomocí klíčových slov: „látkování“, „látkářky“, „látkovačky“, „látkové pleny“, „opravdové pleny“, „látkujeme“.

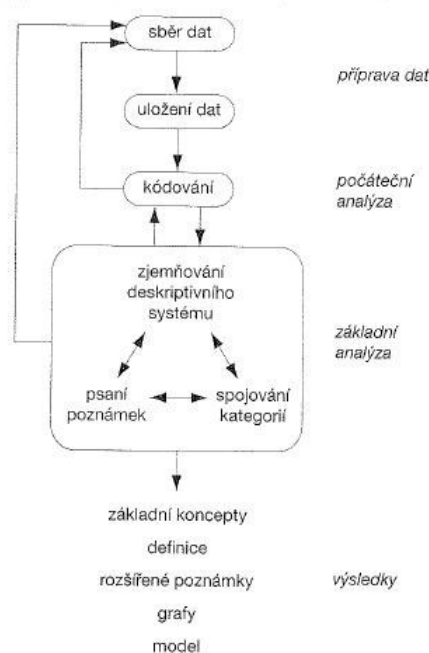
Pro analýzu rozhovorů jsem použila některé z postupů tzv. *zakotvené teorie*, jak je popisuje Strauss a Corbinová: „*Zakotvená teorie je teorie induktivně odvozená ze zkoumaného jevu, který reprezentuje. To znamená, že je odhalena, vytvořena a prozatímně ověřena systematickým shromažďováním údajů o zkoumaném jevu a analýzou těchto údajů. Proto se shromažďování údajů, jejich analýza a teorie vzájemně doplňují. Nezačínáme teorií, kterou bychom následně ověřovali. Spíše začínáme zkoumanou oblastí a necháváme, ať se vynoří to, co je v této oblasti významné.*“ (Strauss; Corbinová, 1999: 14) Zakotvená teorie je kvalitativní pojetí výzkumu, které společně vyvinuli Glaser a Strauss. Její systematické techniky a postupy analýzy umožňují badateli vytvářet teorie vycházející z empirického základu, které splňují všechny vědecké požadavky: „*validita, soulad mezi teorií a pozorováním,*

⁶¹ <http://www.anavy.cz/kurzy--prezentace/> ke dni 5. 11. 2013

⁶² http://www.ecocapart.cz/cms.php?id_cms=9 ke dni 5. 11. 2013

zobecnitelnost, reprodukovatelnost, přesnost, kritičnost a ověřitelnost“ (Strauss; Corbinová, 1999: 20)

„Cílem výzkumu, který vychází ze strategie zakotvené teorie, je návrh teorie pro fenomény v určité situaci, na niž je zaměřena pozornost výzkumníka. Vznikající teorie je zakotvena v datech, získaných během studie. Pozornost se věnuje zvláště jednání a interakcím sledovaných jedinců a procesům v daném prostředí. Tento postup je svázán se jmény amerických sociologů B. Glasera a A. Strausse (1967).“ (Hendl, 2005: 125)

Blokové schéma zakotvené teorie podle Glasera a Strausse (Hendl, 2005: 246)

Zakotvená teorie je mimořádně náročná metoda analýzy kvalitativních dat. Často dochází autory výzkumných prací k modifikaci metody či využití pouze některých zásad uvedené metody. Hendl tento jev nazývá „erozí“ zakotvené teorie. (Hendl 2005: 257) Ve své práci vědomě nevytvářím zakotvenou teorii, docházím k poučené deskripci daného fenoménu při využití postupů zakotvené teorie, které jsou uvedeny v knize *Základy kvalitativního výzkumu* od autorů Strausse a Corbinové, jež postačují pro tematickou analýzu. Konkrétně jsem postupovala podle otevřeného a axiálního kódování rozhovorů a utváření kategorií. Kódovací tabulka je součástí příloh.

5.3 Charakteristika a výběr respondentek

Všechny respondentky jsou ženy, matky alespoň jednoho dítěte, které zvolily za hlavní přebalovací systém typ moderních látkových plen. Pracovala jsem s předpokladem, že

v prvních měsících zpravidla zůstává matka dítěte doma a většinou o typu plen rozhoduje ona, což mi provedené rozhovory potvrdily. Tudíž se mého výzkumu neúčastnil ani jeden muž – otec. Netvrdím tak ovšem, že se čeští otcové do péče o dítě zahrnující přebalování a péči o pleny nezapojují, ale zajímala mě pouze stanoviska látkujících matek, tj. žen. Taktéž jsem nezkoumala, zda např. při cestování s dítětem či jiných ztížených situacích používají jednorázové či za každou cenu látkové pleny. K zařazení do výzkumu mi stačilo tvrzení, že se považují být látkující maminkou. Všechny oslovené respondentky mají různě dlouhé zkušenosti jak s látkovými, tak s jednorázovými plenkami a mohou tak případně porovnat rozdíly mezi jednotlivými typy a své zkušenosti sdílet.

Kromě dvou látkářek, které jsou z Prahy, pocházejí ostatní z dalších českých a moravských měst – tyto a další informace jsou uvedeny v bližším popisu jednotlivých respondentek níže. Průměrný věk látkářek je 28 let. Nejstarší bylo třicet tři let (Věra), nejmladší dvacet tři let (Běla a Iveta). Pět respondentek má ukončené vysokoškolské vzdělání, jedna z nich ještě vysokou školu studuje (Běla), zbývající čtyři respondentky mají ukončené středoškolské vzdělání. Kromě Běly a Kláry, které jsou svobodné a žijí v domácnosti se svým partnerem, jsou ostatní respondentky vdané.

Následuje stručná charakteristika jednotlivých respondentek, jejich pořadí odpovídá pořadí prováděných rozhovorů. V mé práci vystupují pod smyšlenými jmény, všechny ostatní informace jsou autentické:

Adéla – 30 let, vdaná, žije ve městě Praha, vysokoškolské vzdělání (FSV Ruská a východoevropská studia), projektová manažerka v lidsko-právní neziskové organizaci, syn 11 měsíců

Běla – 23 let, svobodná žije s přítelem (otcem dítěte), žije ve městě Chotěboř, středoškolské vzdělání, v současné době studuje Humanitní studia Filozofické fakulty v Pardubicích, syn 15 měsíců

Eliška – 30 let, vdaná, žije ve městě Svitavy, vysokoškolské vzdělání (obor chemicko-technologický), povolání: technolog výroby v tiskařském oboru, syn 4 roky a syn 10 měsíců

Helena – 27 let, vdaná, žije ve městě Frýdek Místek, středoškolské vzdělání, povolání v oboru oděvnictví, syn 5 měsíců

Iveta – 23 let, vdaná, žije ve městě Uherský Brod, středoškolské vzdělání, povolání sekretářka/asistentka, syn 18 měsíců

Jana – 26 let, vdaná, žije ve městě Chomutov, středoškolské vzdělání, povolání účetní, dcera 4 měsíce

Klára – 30 let, svobodná – žije s přítelem (otcem dětí), žije ve městě Křyry, středoškolské vzdělání, povolání obchodní zástupce, dcera 3 roky, syn 9 měsíců

Petra – 29 let, vdaná, žije ve městě Liberec, vysokoškolské vzdělání (VUT Fakulta Stavebnictví Brno), povolání v oboru stavebnictví, dcera 3 měsíce

Romana – 27 let, vdaná, žije v obci Velký Týnec u Olomouce, vysokoškolské vzdělání (Univerzita Palackého obor Předškolní pedagogika), povolání učitelka v mateřské školce, syn 23 měsíců

Věra – 33 let, vdaná, žije ve městě Praha, vysokoškolské vzdělání (Ekonomická VŠ, Brno), povolání mezinárodní koordinátorka dopravy (logistika), syn 3 roky, syn 12 měsíců

6. Výstupy analýzy

Každý přepsaný rozhovor byl kódován podle postupů otevřeného kódování, na jehož základě byly vytvořeny následující kategorie, jež tvoří kostru dalšího popisu:

INFORMOVANOST O LÁTKOVÝCH PLENÁCH – MOTIVACE – LÁTKOVÁNÍ A POCITY – LÁTKOVÁNÍ V ŽIVOTĚ – REAKCE OKOLÍ – POHLED NA JEDNORÁZOVKY – ZVLÁDÁNÍ REAKCÍ OKOLÍ – LÁTKOVÁNÍ A INTERNET

U některých kategorií se objevily tematické subkategorie, které tvoří podkapitoly následujícího textu. Kapitole „Látkování a internet“ předchází kapitola Sociální média a látkové pleny, která seznamuje čtenáře s formami projevů látkování v perspektivě internetových komunit látkařek. Tento text umožňuje větší orientaci ve výpovědích respondentek ohledně jejich látkujících aktivit na internetu.

6.1 Informovanost o látkových plenách

Většina respondentek se s klasickými látkovými plenami setkala ve svém dětství, jelikož je jejich rodiče pro ně samotné používali. Při zprostředkování informací o moderních látkových plenách hraje podstatnou roli, zda je někdo z blízkých kamarádek používal či používá pro své dítě a žena měla možnost na vlastní oči vidět, o co se jedná a shlédnout jejich používání v praxi, což dokládá zkušenost Elišky: *„Informace o látkových plenách se ke mně dostaly před pěti a půl lety od mé kamarádky, která byla tou dobou těhotná. Nevím, jak se k nim dostala ona, ale ona mi o tom vlastně vyprávěla, že je těhotná a že bude látkové pleny používat. Když jsem pak o rok později byla já těhotná, tak mě napadlo ji kontaktovat a podívat*

se na to, jak to vlastně funguje. Když jsem to viděla, tak se mi líbilo, že to je vlastně jednoduché, práce s tím je trochu, ale není to tak jako to bylo, když jsme byli malí a maminky to vyvářely, žehlily... a tím, že jsem měla tu kamarádku, která to znala a věděla už co a jak, protože s tím měla už rok zkušenost, tak mi doporučila přesně, co si mám pořídit, co se jí nejvíc osvědčilo.“ Osobní zkušenost kamarádky či blízké známé bývá prvotním impulsem pro překonání prvotní nedůvěry a obav o to, zda to bude pro maminku a její dítě ta správná volba. *„První informace jsem dostala od kamarádky, ta mě k tomu víceméně dovedla a jí k tomu dovedla zase jiná kamarádka, která měla dvojčata, tak sama viděla, že se to dá v pohodě zvládat i s dvojčatama, že to jde. Já jsem si půjčila část výbavy od ní, protože jsem od začátku neměla odvalu do toho jít, pak jsem jí to postupně povracela a dokoupila si svoji. Já jsem potřebovala vidět ten vzor, že to doopravdy jde,“* popsala své počátky cesty k látkování Věra.

Ne vždy se však v okolí nastávající maminky vyskytne praktikující látkářka, která by mohla poskytnout bližší informace a veškerou aktivitu pro získání takových informací musí vyvinout žena sama. Takovou zkušenost má Iveta: *„Bohužel jsem ve svém okolí neměla nikoho, kdo by látkoval – tak jsem si všechny informace hledala na internetu. Velkou roli v tom sehrály weby eMimino, Modry koník, občas i skupina na Facebooku Poradna pro látkovačky. Mám pocit, že jsem na pleny nenarazila ani v žádném časopise, ani s doktorkou jsem se o tom nebavila, takže vše jsem našla na internetu. Bylo to v období, ještě než jsem byla těhotná přibližně tři čtvrtě roku před otěhotněním, kdy jsme s manželem řešili aktuální finanční situaci, takže už v té době mě zajímalo, na čem by se dalo ušetřit, a uvědomila jsem si, že látkové pleny jsou taky možnost. Pak jsem od toho upustila, protože jsem dítě neměla. Když jsme se začali o miminko snažit, otěhotněla jsem a začala jsem se už aktivně zajímat o látkové pleny a hledala jsem si k nim informace a zkušenosti maminek.“*

„Ještě než jsem měla dítě, tak si pamatuju, že jsem poprvé o těchhle moderních látkových plínkách slyšela v pořadu Sama doma...“ uvedla Běla. Jelikož se reklama na látkové pleny v televizi vůbec nevyskytuje, je pro látkovky podpůrné, že se této tematice věnoval pořad určený pro ženy a rodinu a sama jeho moderátorka a scénáristka Martina Vrbová se stala jejich propagátorkou⁶³, což se také může stát podstatným důvodem pro získání zájmu, jak pokračovala Běla: *„Paní, co moderuje Sama doma, je sama používá, a když člověk vidí, že to používají i známí lidé, tak ještě víc o tom přemýšlí, než když to jsou úplně neznámé paní.“*

Je s podivem, že o alternativě látkových plen k těm jednorázovým se žádná z mých respondentek nedozvěděla v ordinaci svého lékaře či gynekologa, který má v těhotenství

---

⁶³ <http://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/tiskove-zpravy/i-zname-tvare-propadly-latkovym-plenam> ke dni 10. 12. 2013

nastávající maminku v péči. Přikláním se k názoru, že lékaři ani sestry nemají o této možnosti dostatek informací. Již z tohoto důvodu se projekt „Představujeme moderní látkové pleny lékařům“ probíhající od roku 2009 jeví jako zcela zásadní aktivita pro rozšíření povědomí o látkových plenách těm, kteří mají v citlivém období těhotenství možnost předložit veškeré dostupné informace, aby se nastávající maminka (případně s partnerem) rozhodla pro variantu, která jí bude nejvíce vyhovovat.

6.2 Motivace

Nejčastější motivací k volbě pro látkové pleny bylo ekologické hledisko, kdy si respondentky uvědomovaly, že jednorázové pleny představují větší zátěž pro životní prostředí a vytvářejí neúměrné množství odpadu. Nejextrémněji tento důvod pocívala Adéla, již se používání jednorázových plen doslova hnusilo: *„... co se začaly používat ty pemprsky, mě to přišlo odporné, že to je neekologické, že se to vyhazuje a nikdy jsem neměla pozitivní vztah k těm jednorázovým plenám... Já jsem je samozřejmě vyzkoušela, protože jsme je měli donést do porodnice, takže jsem je měla v porodnici a potom jsem je měla, když jsem s ním byla poprvé na horách, protože jsme chodili na celodenní túry a pak ještě jednou, když jsem se synem odjela na služební cestu do Běloruska a neměla jsem tam možnost prát. Ale jinak já je nepoužívám, protože nechci. Já, i když jsem je musela používat na těch horách nebo v Bělorusku, tak jsem se na to musela psychicky připravit.“* Není ovšem překvapením, že environmentálně smýšlející jedinci s látkovými plenami sympatizují, je to pro ně pomůcka, která navíc zapadá do jejich způsobu uvažování a života. *„Látkování asi tak navázalo na můj prvotní odpor k odpadu, co vyprodukuje. Když se miminko narodilo, tak jsem začala zjišťovat, co se s těma plenama dělá. My všechny odpady recyklujeme, a zjistila jsem, že se s těma plínama nic nedělá, že se to hází mezi běžný odpad. A celý ten proces, kolik se toho musí domů přinést a pak zase vyhodit, mě natolik znechutil, že tohle mě úplně nadchlo a hned, co jsem si od kamarádky ty pleny půjčila, tak jsem se do toho pustila,“* přiblížila svůj majoritní důvod pro látkovky Věra. Janě se podle jejích slov s látkovými plenami otevřela nová témata, která jí do té doby netrápila: *„Myslím si, že jsem i kvůli tomu látkování začala mnohem víc přemýšlet, nad některými věcmi jako třeba ten odpad. Fakt ho bylo hrozně moc, a když jsem si řekla, že to takhle dělá každá, tak se mi to nelíbilo. Přitom nikdy před tím by mě to vůbec nenapadlo.“*

Dalším důvodem pro rozhodnutí k používání látkových plen bylo jejich zdravotní hledisko. Používání vrstvení látkových plen pro korekci postavení kyčlí je metoda, která je využívána po mnoho let a setkává se s ní po porodu nemálo maminek, jako například i

Romana: „*Já sama mám nedonošené dítě a od začátku jsme museli používat široké balení a já jsem třeba nedávala jednorázovou plínku a přes to ty dvě látkové. Dávala jsem jenom látkové a hned na první kontrole doktor nechápal, že se mu tak dobře spravily ty kyčličky, že u těch nedonošených dětí to bývá běh na dlouhou trať. Samozřejmě ale nemůžu říct, že to bylo kvůli těm látkovým plenám. Dalším zdravotním důvodem je to, že syn nebyl nikdy v životě opruzený ani neměl žádné kožní problémy. A taky se v poslední době začíná mluvit o tom, že se chlapečci v jednorázových plenkách přehřívají a potom to může mít vliv na plodnost a já sama mám chlapečka.*“ Chemické látky obsažené v jednorázových plenkách se také mohou stát překážkou v užívání jednorázových plen. Ten jako zásadní uvedla Jana: „*Důvodů pro látkovky bylo rozhodně víc. Na prvním místě bylo zdraví. Nelíbilo se mi, že by měla být malá dva roky v kuse 24 hodin denně v nějaké chemii, která se vylučuje do toho těla, nelíbilo se mi to.*“ Přejdem od jednorázových plen, které jsou zatím stále ve většině porodnic nutnou pomůckou, kterou si má budoucí rodička s sebou do zdravotního zařízení donést, k látkovým plenám argumentuje Petra jejich šetrnost k dětské pokožce: „*Když jsme používali jednorázové plenky, tak jsme byli trochu opruzený, potom, co jsme začali používat látkovky, tak jsem byla strašně spokojená, protože už nic takového nebylo.*“

Kromě ekologie a zdravotních důvodů se mohou přidružit faktory zcela pragmatické, které dokáže posoudit nejspíš jen ten, kdo má s přebalováním dítěte dennodenní zkušenost a pokud tuto činnost vykonáváte až sedmkrát denně, jakákoliv nedostatečnost v těsnění plenek může být důvodem ke značné nelibosti. Na nespokojenost těsněním jednorázovek si stěžovala Běla: „*Ze začátku jsem měla pouze ty jednorázové, ale ty dost protýkaly kolem nožiček, na zádičkách, takže to nebylo moc pohodlný a hodně mě to štvalo,*“ i Jana: „*Prvních čtrnáct dní jsme používali jednoráz. Když jsem dvakrát za sebou ve tři ráno musela převlíkat komplet postýlku, tak mě to přestalo bavit a přestala jsem je používat i na noc. Pak už jsem si řekla, že na to kašlu, to co doma mám, prostě zlikviduju, někomu to dám a jdeme na látku i v noci. Bylo to ze dne na den.*“

Eliška se při zvažování výběru plenek na celou situaci snažila podívat optikou svého miminka a zvolila to, co mu podle ní bude nejvíc vyhovovat: „*Ten hlavní důvod byl, že já taky sama nemám ráda ty jednorázové vložky menstruační a je mi to nepříjemný, hlavně takový ty nejmodernější Always, kde už vlastně není žádná ta buničina a je tam jenom ten gel. A je mi to prostě nepříjemný mít na sobě sedm dní v týdnu, a když jsem si představila, že by to dítě mělo mít na sobě dva roky, protože je to podobný té plínce, tak jsem si prostě řekla, že nechci, aby to moje dítě na sobě mělo a potilo se v tom a pařilo se v tom. A v létě se mi to ukázalo opravdu, že když měl syn na sobě tu jednorázovku, tak byl úplně červený a horkej pod ní. A*

když měl tu látkovou, tak pokožka byla úplně v pohodě a to byl asi jeden z těch hlavních důvodů, že mně je to nepříjemné mít na těle ty jednorázové věci.“

Neposlední motivací k pořízení látkové výbavičky byla i finanční stránka – jak celková úspora, tak i možnost využití pro více dětí, jak popsala Běla: *„Je pravda, že počáteční investice je hodně vysoká, ale když si potom spočítáte ty náklady, kolik dáváte každý měsíc, když kupujete ty balíky jednorázovek, tak to ve výsledku vyjde levnějc... a vydrží vám to i na druhé dítě, což je podle mě hodně dobrý, že tím se ta investice ještě vrátí. Jelikož jsem studentka, tak pro mě ty finance hrály důležitou roli.“* Adéla má v plánu svou látkovou výbavu předat i dál: *„... líbí se mi, že se dají ušetřit peníze, protože to pak můžete použít pro další děti, taky to bude používat moje švagrová na děti a ségra na děti. A jsem přesvědčená, že takhle to má být.“* Romana v látkovkách spatřuje samé plusy, klidně by se smířila i s jejich vyšší cenou: *„Já si nedokážu představit, že bych dávala jen jednorázové plínky, vidím v používání látkových plenek jen pozitiva, mám z toho dobrý pocit. A syn mi jednou nebude vyčítat, že když jsem mu dávala jednorázové pleny, nemůže mít děti. Myslím si, že je to pro to dítě to nejlepší, a proto to dělám. I kdyby ty látkové plínky vyšly dráž, tak i přesto bych je volila – i kdyby byly ekonomicky náročnější.“*

Vcelku překvapivě se látkařky shodly, že látkování pro ně představuje pohodlí. Vyvracejí tak částečně námitku, že používání látkových plenek je práce navíc nebo naopak omezení pohodlí maminek s dítětem, o čemž se zmínila Petra: *„Už jsem si na látkovky zvykla a nechce se mi někde pobíhat po krámech. A mám takový komfort, že už nemusím nikde nic vyhledávat, doma mám všechno a doma si to obstarám sama. A nemusím na nikoho spoléhat, že mi to někdo koupí, nebo že musím malou oblíkat a jet koupit plíny. Přijde mi to pohodlnější...“* Podobně to pociťuje i Věra: *„Látkování je pro mě pohodlný, nemusím řešit, kdy kde kam pojedem, když dochází balík, vynýst zase koš – pro mě je to takhle jednodušší.“*

6.2.1 Látkování a pocity

Kromě finančních úspor, uspokojení ekologického cítění či zdravotních výhod látkových plenek se respondentky shodovaly v tom, že z rozhodnutí pro používání látkových plenek mají výrazný *dobrý pocit*. Helena si s používáním jednorázovek spojuje zahálení: *„Jsem vlastně na látkování hrdá, že dávám mimču něco přírodního – něco přirozeného. A i to, že je s tím nějaká práce, tak mi to dává pocit, že nejsem líná, že tomu ten čas věnuju.“* Jana kromě jiných výhod v nich nachází i zábavu: *„Mám z toho skvělej pocit, mám pocit, že toho dělám moc pro malou i pro tu přírodu a jak jsem už říkala, mě to hrozně baví.“* Dříve oslavované úspěchy vývoje

dítěte blízkými členy rodiny, jako je například odložení plen, jsou v dnešní době upozadovány, přestože přinášejí matce libé pocity, jak popsala Klára: *„Byla jsem opravdu spokojená, že se mi starší holka v roce odplenkovala. Nevím, jestli to může mít souvislost, každopádně to tak bylo. To je další velký plus, co mě na tom baví a na co se těším třeba u toho druhýho. A taky mi dělá třeba radost, když vidím, že si starší dcera vezme plínku, hraje si s ní, přebaluje do ní panenky a líbí se mi, že takhle vidí, že to není jen nějaká věc, která se použije a vyhodí a nakupí v popelnici, že to je nějaká součást šatníku pro to miminko.“* I přes odrazování okolí je Iveta ráda, že u látkovek vytrvala: *„Z látkovek mám dobrý pocit vůči synovi. Zatím jsem nenarazila na dobu, kdy bych si řekla: ‚Ježíšmarjá, proč já je vůbec používám?!‘ Že bych se plácala po rameni a říkala si, že jsem dobrá, že látkuji, to zase ne. Kdo si o tom něco přečte, tak pochopí. A kdo chce něco dělat, tak se do toho pustí. Jsem ráda, že jsem od toho neupustila, i když mě lidi v okolí tvrdili: ‚To do měsíce vzdáš...‘“*

6.3 Látkování v životě

Málokdo by mohl považovat zcela běžnou pomůcku, která slouží pro péči o dítě, jako něco, co může zasáhnout do života rodiny a nasměrovat ji odlišným směrem. Za něco, co se stane zálibou, součástí rodinného života, která přináší matce smysluplnost a může ji navodit spokojenost z toho, že žije v souladu se svými ideály. *„Ze začátku bylo látkování taková zajímavá věc, nějaká novinka, kterou nikdo v mém okolí neznal, a já jsem na to byla natěšená. Postupem času se to stalo mým koníčkem. Baví mě to a už si nedokážu představit, že bych používala jednorázové plenky. Není to koníček stylem: ‚Já budu konečně zase prát,‘ to určitě ne, ale беру to jako součást života, že ty látkové pleny v tom šuplíku jsou a že se o to musí nějak člověk starat. Ze začátku to bylo: ‚Ano, mám dítě, budeme látkovat,‘ postupně se to asi stalo i součástí životního stylu. Jak se člověk začne snažit žít aspoň trochu víc zdravě, balit dítě do látky – mně osobně to změnilo pohled na více věcí v životě. I potravinová alergie syna mě třeba naučila kupovat kvalitnější potraviny, protože člověk si začne číst složení, hledí na to, co v čem je, co může tomu dítěti ublížit. Neberu to jako nutnost, že musím prát, musím věšet, musím ho přebalit po dvou hodinách – беру to jako součást života,“* popsala Iveta, jakou látkování hraje roli v jejím životě. Látkování musí zapadat do mozaiky preferencí a hodnot člověka, jak uvedla Klára: *„Látkování v mém životě zaujímá velké a přední místo,... já si o sobě myslím, že jsem dost přírodní a přirozeně zaměřená, takže látkové plenky do mého života zapadají zcela. Kdybych se měla teď znova rozhodovat, tak se není o čem rozhodovat, prostě je to jasný. Líbí se mi právě to, že to je přírodní materiál – to je pro mě gró všeho. My máme doma taky vše z přírody. U nás v podstatě nenajdete plast.“* A souhlasí s ní i Helena:

„Myslím, že látkovky musejí zapadat do životního stylu, jak se člověk staví k ekologii i k té péči o dítě. Ten nás bych charakterizovala jako rodinný a pohodový. Žijeme i nábožensky, snažíme se vycházet s lidmi a přáteli, hodně nám záleží na rodinných záležitostech, snažíme se i myslet i na přírodu. Nehoníme kariéru, manžel pracuje jako horník na šachtě, takže má takové klasické zaměstnání. Já mimo jiné vyrábím ručně bižuterii, při práci hodně relaxuju a ráda čtu.“

Látkování a jeho filosofie otevřelo pro Janu i jiné možnosti, do té doby vůbec neuvažované: *„Nikdy dřív mě to ani nenapadlo, a nikdy jsem k tomu ani dřív nesměřovala. Ale teď hodně věcí se změnilo – názory a začala jsem na jiný věci koukat jinak. Třeba od té doby, co látkuju, jsem narazila na nošení dítěte v šátku a dítě nosím. Je to takový jiný, než jsem si myslela, že budu dělat. A dalo by se říct, že se díky nim i změnil můj životní styl.“* Podobně tomu bylo i u Věry: *„Látkovky mě vlastně dovedly i k tomu, že jsem začala používat kalíšek⁶⁴ a k tomu ty slipový látkový vložky⁶⁵, říkala jsem si, že nechci tvořit zbytečně odpad i já – stejně jako nechci, aby ho tvořilo mé dítě, což by mě asi předtím nenapadlo, v dřívějším životě jsem nad tím nepřemýšlela...“*

Střízlivější pohled na látkování uvedla Běla: *„Já nejsem žádná alternativní maminka, myslím, že jsem úplně normální, ale je tady ta možnost a tu jsem využila. Myslím, že je dobrý, když má člověk na výběr. Asi to nebude nikdy tak, že by všichni látkovali. Já osobně se už stejně těším, až bude dítě bez plínek.“* Žádnou extravaganci v látkování neshledává ani Romana: *„Pro mě látkování neznamená nic extra, já to beru jako úplně normální a přirozenou věc. Tak jako bych si nekupovala plastové talířky jednorázové, do nich si dávala oběd a pak je hned vyhodila, tak prostě používám látkové plínky. Já v tom nevidím žádnou vědu a nějaký životní styl, já to beru jako normální věc.“*

Propagátoři látkování argumentují zesílením vztahu a komunikace rodičů se samotným dítětem a podobný názor má i Eliška: *„Mě to v podstatě to látkování tak nějak baví. Baví mě přebalovat to dítě a ráno se rozhodnout, jestli mu dám tuhle kalhotkovou nebo tuhle plínku. Ty plínky jsou veselé, ty svrchní kalhotky – jsou už tady všechny možné vzory. Je to prostě takovej náš styl... A spíš si tak nějak víc uvědomuju, kdy to dítě se vyčuralo, kdy se vykakalo, že to jako líp poznám a líp mu rozumím tomu děcku díky tomu.“*

---

⁶⁴ menstruační kalíšek – dámská hygienická pomůcka z lékařského silikonu, latexu či termoplastu určená pro mnohonásobné použití během menstruace. Každé 4-12 hodin je nutné ho vyjmout a vyprázdnit. Při správné údržbě je jeho životnost až patnáct let. Viz <http://www.kalisek.cz/> ke dni 12. 12. 2013

⁶⁵ pratelné látkové menstruační vložky

6.4 Reakce okolí

6.4.1 Partner, manžel

Kromě Adély a Kláry, které přišly za svým manželem již s rozhodnutím, že budou používat látkové pleny, ostatní látkářky výběr látkových plenek s manželem probíraly. Adéla byla o své volbě plně přesvědčená, a tak to pro ni byla jasná věc: *„Nekonzultovala jsem to s nikým, protože jsem prostě byla a pořád jsem přesvědčená, že to prostě dělám dobře. Zase jsem se tím, nedá se říct, že chlubila, ale dávalo jsem to vždy vědět. Já jsem hrdá, že je používám, takže jsem se s tím vůbec neskrývala. Ale s nikým jsem to nekonzultovala, nepotřebovala jsem ničí souhlas. Vzhledem k tomu, že máme jedno dítě, tak se ani manžel nesetkal s ničím jiným, takže to respektuje a je na to zvyklý a myslím si, že občas má pocit, že by mu snad radši dal jednorázovku, protože si myslí, že to je jednodušší a vydrží to celou noc – jako z pohodlnosti – ale nedělá to, protože ví, že já to nechci ani takhle, ale bere to jako fakt, protože se nesetkal s ničím jiným. Ale zapojuje se, přebaluje, pere a tak.“* I Klára své rozhodnutí nepotřebovala konzultovat: *„Partnerovi jsem to moje rozhodnutí pro látkovky jen oznámila. Ten mi do toho nemluví.“* Její přítel pojal látkování jako nové pole pro své vědomosti a snažil se o něm nastudovat vše možné: *„U prvního dítěte byl do toho docela ponořenej, to věděl všechno – od názvosloví přes výrobce, komu jaká firma patří, který vyrábí plíny, to měl celý zmáklý.“* Většina partnerů či manželů byli k látkovým plenám od začátku nakloněni, ovšem s vědomím, že práce s přebalováním či péče o pleny bude z větší části ležet na partnerce, jak se svěřila Eliška: *„Já jsem přišla za partnerem a řekla jsem mu, že moje kamarádka používá látkové pleny a že bych je chtěla používat taky. On se chtěl dozvědět, o co jde, ani nejásal, ani mi to nevymlouval. Takže jel se mnou a podíval se na to. Spiš to bral tak, že to bude všechno na mně, a pokud já to chci používat, tak ať si to používám. U prvního syna látkové pleny bez problémů používal, u toho druhého – tím, že jsem si dokoupila ty nové druhy – v tom měl trošku zmatek, takže párkrát řekl, že si radši vezme jednorázovku, ale už se v tom zas vyzná a přebaluje. Třeba v práci to říká kolegům, vysvětluje jim, proč to používáme a vysvětluje jim, jak to funguje a kolik to stojí a tak. Pokud mu řeknu, že to potřebuju dát do pračky, zapnout pračku, potřebuju to pověsit, tak s tím taky pomůže. Ne moc, ale když je to potřeba a já to nestíhám, tak to udělá.“* Se strohou upřímností přistoupil k látkovkám i manžel Jany: *„Manžel mi na to řekl: ‚Budeš přebalovat ty, tak se rozmysli. Byl bych nerad, kdybys za to utratila spoustu peněz a pak mi řekla, že to dělat nechceš, že se chceš vrátit k jednorázovkám.‘*

Partner Běly musel svůj původní ostych či nedůvěru k plenám překonat až v praxi: *„Ze začátku nechtěl přebalovat, zdálo se mu to jako složitější, ale teď už několikrát musel doma*

hlídat a vždycky to nakonec zvládnul, třeba trošku jinak než to má být správně, ale poradil si. Nikdy mě nepřesvědčoval, aby to bylo jinak – navíc on s tím žádnou práci nemá, peru to já.“

Reakce manžela Romany byla spíše neutrální, ale nebyl proti: *„Manželovi to bylo celkem jedno. Myslím, že byl pro a není to takovej ten typ tatínka, který neví, jak ta látková plena vypadá. On s tím neměl nikdy žádný problém. Přebaluje normálně, občas dá někdy dvoje svrchní kalhotky, třeba vlňáčky přes PULky, ale to já neřeším. Myslím, že on to taky bere normálně, jako že by nechtěl používat jen ty jednorázové pleny. Určitě není proti tomu.“*

Výhody látkových plen mohou tatínka dítěte nadchnout ještě před jejich faktickým používáním, a pokud se navíc osvědčí v praxi, stává se z něj i „širitel“ dobré pověsti látkovek mezi lidmi, zavzpomínala Helena: *„Při druhém těhotenství jsem manželovi řekla, že se mi to látkování líbí, jaké to je. Zpočátku ho vyděsila ta částka, co se musí za pleny dát hned na začátku, ale když jsme si propočítali, kolik stojí jednorázovky, tak to byl takový prvotní impuls, aby ho to nadchlo. On to prožívá jako já, když někde jsme, tak to obhajuje a je z toho nadšený a nedělá mu to žádný problém to přebalování. Je šikovnej. Přebaluje docela pravidelně, v tom mi fakt pomáhá a ví, která plena na co je, jak se používá, jaké jsou rozdíly. Když mu řeknu, ať přinese noční plenu, tak ví, kterou má přinést. Už zvládl i vyprat, takže je v tom docela samostatnej.“* Stejnou zkušenost má i Iveta, jejíž manžel se pro látku nadchnul v počátcích snad ještě více než ona sama: *„Manžel byl ze začátku nadšený, i když nevěděl, do čeho jdeme. V té době jsme si představovali čtverce, vyvažování a nic jiného, ale když jsem mu řekla o tom, že bych chtěla látkovat s tím, že se na tom podle lidí na internetu ušetří. Sedli jsme si k počítači a začali jsme víc hledat, on z toho byl unešený, mně z toho šla hlava kolem upřímně. Výbavu jsme začali kupovat a on byl prakticky první, kdo se naučil skládat a pak to naučil mě. Přebaluje, nemá s tím problémy, plenky hodí do pračky, popřípadě si přepere v rukách. Jeho vztah k nim je určitě kladný, manžel se toho neštítí.“*

6.4.2 Rodiče a příbuzní

Přístup rodičů respondentek či rodičů jejich partnera se odvíjel na škále naprosté podpory až po nechápající nesouhlas. Maminka Jany byla s rozhodnutím své dcery spokojená a sama se nabídla s tím, že ji může přenechat látkové pleny z jejího dětství: *„I mamča mi říkala: ‚Mám hromadu starých plen, já ti to všechno dám.‘ A jak jsem byla ráda, že je přinesla. Řekla mi, že to je super..., že my všichni jsme vyrostli na látce a že je to hezký, že jsem se takhle rozhodla. Naopak tchýně mi řekla, že si k nám domů stejně pořídí jednorázovky, až bude malou přebalovat, protože moje látkovky používat nebude. To jsem jí hned řekla: ‚Fajn, to přebalovat nebudeš.‘ A žádný jednorázovky nekoupila a dokonce k Vánocům koupila další látkovky, takže*

se to změnilo. Když vidí, jak je to hezký a jak to hezky zvládám a že to není žádný problém.“ Souhlas rodičů svých i těch vyvdaných měla i Romana: „*Moji rodiče to jednoznačně vítali, protože moje sestra používala jednorázové plínky a moje maminka vždycky nadávala, že to strašně smrdí, že to je hrozné a tak jsou teď z nás nadšení. A rodiče od manžela taky, ti jsou taky proti těm jednorázovým plenám, všichni tak byli pro ty látkové pleny.“* Prarodiče syna Elišky se dokonce rozhodli nákup plenkové výbavy podpořit finančně: „*Rodiče partnera byli používáním látkovek přímo nadšeni – hlavně jeho maminka. Oni nám vlastně řekli, že nám na to přispějí, že nám tu první výbavičku zaplatí. Takže to jsem byla až překvapená, že aniž by vůbec věděli, jak to vypadá, tak hnedka byli rádi. A moji rodiče na to nejdřív tak jako koukali a po týdnu se to prostě naučili a taky to teď spíš všem vykládají, jak to funguje a vychvalují to.“* Rodiče manžela Adély pocházejí a žijí v Africe, tudíž látkové pleny přijali částečně s nepochopením jako jeden z možných kulturních rozdílů: „*Moji rodiče s tím souhlasili, můj brácha dokonce své manželce řekl, že bude taky používat látkovky. Manželovi rodiče mluví jiným jazykem, takže já jim nerozumím, ale když jsme tam byli – oni jsou z Afriky, tak to bylo jako, že si řekli, že to je jen další z výstřelků té naší Evropy. Tam se nepoužívají látkovky, tam se všichni ve městě snaží ukázat: ‚my v té Africe jsme rozvinutí, a proto používáme jednorázovky‘, něco jak u nás v devadesátých letech, kdy se začaly používat jednorázovky, protože to bylo ‚in‘. Oni určitě proti tomu nic neměli, ale určitě si taky mysleli, že je to jeden z mých výmyslů, kdy dělám věci jinak, než to dělají lidi tam. Dá se říct, že to je možná kulturní rozdíl plus to, že i já se v té naší kultuře se chovám ještě divněji.“*

Helena měla ze strany manželových rodičů plnou podporu, u svých rodičů to bylo ovšem jinak: „*Rodiče od manžela to brali jako samozřejmost, že se látkuje, že by to tak mělo být. Manžel je benjamínek, oni měli čtyři děti a pět vnoučat a všechny byly v těch látkových plenách, takže jim to přišlo, že to tak má být – žádná umělina. Můj tatka mi fandí, ten to nijak neřeší a moje mamka z toho byla nešťastná. Ona byla nešťastná, když musela přebalovat mě ve čtvercovkách a nemohla pochopit, proč bych nechtěla používat jednoduše jednorázovky. Když má malého hlídat, tak jí nabalím jednorázovky, ať se s tím netrápí, ale když byla třeba na dva tři dny tady, tak jsem jí prostě řekla, že to používáme a používat to tu bude, tak se s tím nějak smířila, ale moc příjemné jí to není.“* Podobná situace je i u Věry, jejíž maminka má dokonce k látkovým plenám své výhrady: „*Rodiče mi řekli, že to je moje věc, ale myslím, že to moc nechápali, že mají prostě svoje vzpomínky a nic je nepřesvědčí. Máma říká, že má na sobě syn velkej balík, že je v mokrým... Oni jsou ty jednorázovky něco, co prostě neměla a hned by po tom šáhla a myslí si, že jsou pro to dítě lepší. Spíš na ní vidím, že mi do ničeho nechce mluvit, že to respektuje, ale není to nic, co by ji oslovilo.“*

Odmítnutí či naopak vyjádření podpory ze strany nejbližší rodiny se může stát rozhodujícím faktorem a může mít i negativní dopad na psychiku maminky, která se rozhodne látkovat: *„Táta mi k tomu jako chlap řekl, že pokud si chceme látkovat, ať si látkujeme. U mámy to bylo samozřejmě horší: ‚Neblázni, přiděláš si s tím práci, je to vyvařování a určitě tě to nebude stát levněji...‘* Reakce to byla špatná, já jsem to oznamovala v době, když jsem byla těhotná, a tak mě to sebralo hodně psychicky a řekla jsem, že látkovat teda nebudu, když nemám podporu. Na to se manžel našťestí postavil s tím, co blbnu, že máma to nezná. Ale teď rodiče vidí, že látkovat chci, a tak se s tím smířili. I když ještě teď slyším: *„Ježišmarjá, ty látkové pleny...“*. Běla má pozitivní zkušenost s přístupem své babičky, která je sama z generace, kdy ještě na výběr nebylo: *„Třeba moje babička mě chválila, že si o tom přečetla, že je to zdravé pro ty děti, že se nezapařují a nemaj opruzeniny, tak tě se to moc líbí. Vlastně mě nikdo z rodiny nepřesvědčoval, že to bude moc práce, to se mi nestalo.“*

Namísto vyloženě negativní a odmítavé reakce se často rozhodnuté látkářky setkávají se shazováním a zpochybňováním jejich rozhodnutí, jako tomu bylo u Adély: *„Asi jedinkrát jsem se setkala s nepochopením, tak bylo u rodiny mojí tety, kdy to nechápou do teďka, proč to dělám. Víím, že ještě v těhotenství, když jsem říkala, že ty plínky budu používat, tak od mojí sestřenice manžel mi říkal, že si to určitě rozmyslím, že je vidět, že ještě nemám žádné zkušenosti a neumím si představit, jaké to s tím dítětem bude, takže si to pak rozmyslím. Nesnažili se mi to rozmluvit, ale spíš si mysleli, že se sama spálím. Oni si podle mě myslí, že jsem blázen, že to chci dělat a že si snad sama uvědomím, že to je blbost.“*

6.4.3 Přátelé a kamarádky

Pokud má látkářka ve svém okolí zatím bezdětné kamarádky, snaží se jim rozšířit obzory ohledně látkování a zodpovědět případné otázky týkající se látkových plen jako třeba Běla: *„Já mám teda všechny kamarádky bezdětný a žádná nemá zkušenosti, že by přebalovaly děti a mohly to porovnat, ale ptaly se na to a zajímalo je to. Ptaly se, jak to vůbec funguje a jestli to není právě moc pracný s těma pokakanýma plínkami, jestli se to hodí do pračky a tak. Neznaly to. Jedna kamarádka mi říkala, že mi v tom fandí, že o tom taky něco slyšela. Reakce okolí byly vesměs kladný, fakt jsem se nesečkala s nějakou negativní reakcí. Já jsem ráda, že mě v tom podporují a nikdo nemá nic proti.“* Rozšiřováním informací o látkových plénách se také rozrůstají řady možných budoucích látkářek, alespoň kamarádka Petry to má v plánu: *„Látkové pleny jsem hlavně konzultovala s kamarádkou, vlastně jí jsem to ukázala a ona se toho hned chytla. Protože ona sama je alergik a atopik, takže se pro to rozhodla a taky se jí to moc líbilo – ty vzorečky a tak. Mám kamarádky dost ekologicky zaměřený, takže se koukaly,*

jak to praktikuju a taky to budou používat – ještě nejsou v takový fázi jako já s mimčem, ale říkaly to.“ Klára se dočkala udivené reakce, jelikož kamarádka nemohla pochopit motivaci k dobrovolnému praní pleny: „U kamarádek jsem se setkala jen s jedním údivem, proč jako budu prát plíny, ale když na to přišla řeč se známými, tak se hlavně jenom zajímali – co to je, nač to je, proč to je. Ale že by nějak hodnotili moje rozhodnutí, to vůbec.“

Kamarádky Heleny nemají k látkovkám pozitivní vztah a dávají jí to zcela na srozuměnou: *„Většina mých kamarádek je zděšených. Že je to nehygienické a pracné a že to zabírá místo a že to miminko je v tom tlusté, že má velký zadeček, že se mu špatně hýbe a strašně moc takových reakcí. Ale jsou to z velké většiny moji dobří přátelé a mají na svůj názor právo, takže naše vztahy to určitě nezměnilo. Je to jejich názor a já to respektuju. Já jim jen řeknu moje důvody, proč se mi nelíbí jednorázovky. Třeba příklad, když je v látkové pleně, tak to miminko nám nesmrdí, když je v jednorázové, tak nám ta plena smrdí, i když je čistá – takový chemický smrad. A já jim tak říkám, že chci pro malého to nejlepší, a to jsou pro mě látkové pleny.“* Přátelé Jany jí ještě v těhotenství prorokovali, že u látkovek nezůstane: *„Kamarádky mi řekly, že se stejně vrátím k jednorázovkám, že to je hloupost a ztráta času ty látkovky. To jsem ještě byla těhotná, a tak jsem ani nevěděla, co mě čeká, tak jsem jen říkala, že uvidíme. A byli jsme teď nedávno na chatě s kamarádama a viděli, že tam malou přebaluju do látky a všichni se divili: ‚Ty ještě pořád látkuješ?‘ Tak byli překvapení, že jsem to vydržela tak dlouho. Ale je to každýho věc, každéj ať je zodpovědněj za svý miminko a každéj si to dělá, jak chce. Mně to vyhovuje takhle, tak jenom ať mi do toho nikdo nekecá a já nikomu nebudu kecat do toho, že používá jednorázovky.“* Vytrvalost v látkování zpochybňovaly i kamarádky Romany: *„Když jsem byla ještě těhotná, tak dvě maminky moje kamarádky říkaly: ‚To stejně vzdáš. Nebude se ti to chtít prát. Nebudeš to používat a bude ti to doma ležet ve skříni...“* Naopak kamarádky Věry si postesklly, že o nich neměly informace dříve: *„Některý moje kamarádky došly k závěru, že kdyby o tom všem věděly dřív, tak by do toho určitě šly, protože už tak mají děti většinou mezi prvním a druhým rokem, tak se budou za chvíli odplenkovávat.“* Ivetiny zkušenosti s přebalováním v látce budou chtít do budoucna využít její kamarádky: *„Dvě moje kamarádky mi řekly, že až budou mít děti, že budou chtít ode mě zaškolit.“*

6.4.4 Lékaři a zdravotnický personál

V prvních měsících a letech dochází dítě na pravidelné zdravotní prohlídky a někteří lékaři a doktorky na jedné straně látkové pleny chválí a doporučují a na straně druhé mohou maminky přesvědčovat, že lepší volbou by byla plena jednorázová. S tím se setkala například Helena:

„S velkým pochopením jsem se u lékařů nesetkala, doktoři byli překvapeni, že se vůbec látkové pleny ještě používají a dávali rady, proč použít pampersky. Jejich argumenty na papírové pleny takové, že miminko je v suchu, lépe se mu pohybuje, nemá tak velký zadeček. Odkývala jsem jim to a myslela si svoje...“ Romana měla co do činění s doktorkami, jež měly k látkovkám opačný přístup: „Dětská doktorka viděla, že používáme ty látkové plínky a té se to líbilo. Jednou jsme byli se synem na pohotovosti a tam paní doktorka z toho byla úplně nadšená, pořád si je prohlížela a nevěděla, že vůbec něco takového existuje. Takže já mám ze strany lékařů jen pozitivní reakce.“ Petra podle svých slov od lékařů přijímala „samou chválu na krásné pleny.“ Klára zdravotnímu personálu svými plenami spíše rozšiřovala obzory: „Lékaři a sestry naše pleny vůbec nekomentují. V jednom případě se dětská sestřička jen pozastavila, co to má miminko za zvláštní ‚vložku‘, tak jsem reagovala pouze tím, že ‚to je plína‘. Látkové pleny jsem mladšímu dítěti dávala už v porodnici (jejich erární) a nikdo toto počinání ani slovem nekomentoval.“ Neznalosti sestřiček rozptylovala i Jana: „Když jsme byli na kyčlích, tak nám doporučili široké balení a já jsem řekla, že používáme látkové pleny, tak mi na to říkali: ‚No, to je úplně nejlepší. Tak to děláte dobře.‘ Ted’ jsme byli u obvodního lékaře, tak se přišly všechny sestřičky podívat, co to má za plínky. A ptaly se, jestli to saje stejně jako jednorázovka, jak se to pere, jak se to mění a zajímaly se o to. A bylo zvláštní, že mi řekla sestřička: ‚To jsem ještě nikdy neviděla.‘ A je to přitom největší obvod chomutovské tady, takže jsem asi jediná v obvodě...“

Eliška je spokojená, že ze strany lékařů se setkala převážně s pozitivními reakcemi na látkovky: „Naše první pediatrička byla z látkovek nadšená, fandí jim a propaguje je. Druhá se o ně zajímala až ve chvíli, kdy jsem jí nabídla, že jí ukážu, jak to vypadá. Sestřičky jsou většinou nadšené ze vzhledu. Jinak jsem zaznamenala spíše neutrální komentáře. Na ortopedii jen koukli a řekli, že stačí pemprska a dál to neřešili. V porodnici se sestřičkám plínky líbily, ale zatím se nijak neangažují v propagaci. Můj gynekolog a jeho asistentka se moc rádi podívali, jak to vypadá a funguje. Doktor byl z látkovek doslova nadšený.“ Iveta si o názor na látkové pleny řekla své lékařce, jelikož reakce zdravotního personálu byly do té doby spíše nijaké: „Dětská lékařka, když viděla látkovou plenu, to nijak nekomentovala, ani zdravotní sestra. Na kontrole kyčlí to samé. Občas mě zarazí, když si nějaká maminka stěžuje, že jí to paní doktorka sepsula a pomalu jí vynadala. Ptala jsem se tedy své doktorky na názor a nakonec mi řekla, že podle ní dělám dobře. Jsem ráda, že nepropagovala jednorázové pleny, bohužel kdyby došla nezkušená maminka, věřím, že by jí o látkových plenách ani neřekla.“

6.5 Zvládání reakcí okolí

Adéla se s odsuzujícími postoji blízkých příbuzných k látkovým plenám vyrovnává po svém: „Dalo by se říct, že je tím ještě ráda provokuju. Jako v žádném případě se s tím neskrývám, já jsem na to hrdá a jsem přesvědčená, že to dělám správně, takže já naopak ráda přebaluju u nich, aby prostě viděli, že ty látkovky pořád využívám. Chci jim ukázat, že to jde, že je to jednoduché a tak. Jelikož jsem opravdu přesvědčená, že to dělám dobře – nemusím se s nimi nějak vyrovnávat. Když mi na to někdo něco negativního řekne, tak si o nich jen pomyslím, že jsou nedostatečně informovaní a je mi jich trochu líto. Já jim jen řeknu, proč jsem se pro to rozhodla a proč je to podle mě lepší než ty jednorázovky.“ Ostatní látkařky se snaží negativní komentáře od ostatních vyvážit vysvětlením výhod látkových plen a odmítnutí zažitých mýtů o nich. Eliška uvádí: „Pokud to lidi zajímá, tak jim to řeknu, pokud ne, tak to jako neřešíme, nikdo mi nedává najevo, že by mu to přišlo nějaký divný, prostě to berou tak, že já to používám a je to moje věc – oni zas používají to a je to jejich věc. Já jsem si díky látkovkách našla nové kamarádky a nové známý. Se dvěma z nich se stýkám a s ostatními si tak občas napíšeme. Kdybych to měla zhodnotit, tak nejčastější reakce je, zda se mi to chce s tím prát a to jako vyvařujete – to je z mého pohledu spíš negativní – náznak jako že je to fuj a špinavý. Ale když jim to vysvětlím, tak většinou ten názor změní. Ne že by to začali používat, ale už řeknou: ‚Asi to není tak hrozný, jako jsem si myslela.‘“ Podobně to pociťuje i Iveta: „Syn má rok a půl, látkuji přes rok a už si lidé v okolí na moje látkování zvykli. Nikdy to asi nebyla reakce: ‚Ty si dobrá, no tak to klobouk dolů.‘ Reaguju na to asi člověk od člověka, je to rozdíl. Mám snahy některé představy o látkovkách vyvrátit, ale nesnažím se nikoho přesvědčit, že to moje je prostě to nejlepší.“ Janě vadí shazování jejího rozhodnutí: „Mám kolem sebe dost inteligentních lidí, spíš mi vadí ty řeči: ‚Jé, ty jseš blázen, to já bych v životě nedělala a co tě to vůbec napadlo, stejně se vrátíš k pemprskám.‘ Každá pozitivní odezva mě potěší, a pokud o to ti lidi mají zájem, tak se o tom snažím s nimi bavit. Když je to negativní, tak se většinou jenom usměju a řeknu, že je to jejich názor. Já to mám prostě takhle a to mě nikdo nevezme. Jsou lidi, u kterých to vysvětlování smysl má a taky, u kterých to smysl nemá.“ Pokud Klára v negativních připomínkách spatří záblesk neznalosti, pokusí se ho osvětlit: „Setkávám se i s pozitivními i negativními reakcemi, a pokud se objeví nějaká negativní reakce toho typu jenom, že potřebuje vyjádřit svůj názor a nezná ten druhý, tak buď to neřeším, ale pokud třeba zaznamenám z jeho reakce nějakou otázku, tak na tu otázku odpovím, ale jinak to neřeším, já se snažím nezasahovat do druhých lidí, co si myslej – a já nedávám nevyžádané informace. Pokud jenom potřebuje říct, že je to hloupej nápad, tak ať si to řekne.“ Pro někoho je látkování taková volba, aniž by byl vyznavačem alternativního životního stylu, jak uvádí

Iveta: „Moje kamarádka mě nedávno nazvala „ekomatkou“, já jsem se na ni v ten moment obrátila a začala jsem na ni ječet. Látkujeme, ale nepřipadám si tím nějak výjimečně, že bych každému na potkání povídala: „Syn má na zadečku látku, podívejte se.““

Obdivné reakce okolí dodávají Heleně pocit výjimečnosti: „Když někde přebaluju na veřejnosti, tak všichni koukají, co to vůbec to mimino má, že se dá i jinak existovat než v pemprse. Takže když ta plenka nebo svrchňáky jsou barevné a barevně dořešené patentky a tak je ta reakce okolí motivující, že má člověk něco extra.“ Romana se na základě pozitivních reakcí snaží ostatní maminky motivovat a pomáhat jim při rozhodování: „Pokud se setkám s nějakou pozitivní reakcí, tak rozhodně podporuju ty maminky a říkám jim, ať do toho jdou a vyzkouší, ať si koupí pár těch pleneček a ať to zkusí. A spíš jim doporučím, co by se jim mohlo hodit. Ale ony si spíš chodí pro radu ke mně.“

6.6 Pohled na jednorázové pleny

Všechny látkářky se shodly v tom, že maminky používající jednorázové pleny nemají všechny potřebné informace o látkových plenách a často o nich mají zkreslené představy: „Myslím, že hodně maminek nepřejde na látkové pleny, protože mají představu, že budou ty pleny vyvařovat a kolik s tím nestráví času a práce a že to bude hodně časově náročné, že se jim to nevyplatí a nebude se jim s tím chtít dělat. A pokud si to nezkusí a nepochopí, že to vlastně není práce navíc, já nemám zas energii na to, abych někoho přemlouvala. Prostě já si říkám, ať si každá maminka rozhodne, co chce používat a rozhodně neodsuzuju maminky, které používají jednorázové plínky. Je to rozhodnutí každé té maminky, co je pro ni lepší. Já taky když se někam jede třeba na dva dny, tak si taky s sebou vezmu ty ekologické jednorázové plínky. Nejsem ten typ, co by nikdy v životě nedal jednorázovou plínku, taky ji dám, ale je to spíš výjimečně. Nebo když je syn na hlídání v nějakém dětském koutku tak třeba těm tetám na hlídání dám ty jednorázové plínky.“ Jana souhlasí a přidává hledisko moderní pohodlnosti: „Mám kolem sebe spoustu kamarádek, co mají malé děti a řekly mi, že by v životě nelátkovaly, protože je s tím hromada práce. Takže si myslím, že to je pohodlnost a taky nevědomost.“ Dalším důvodem může být dle Běly také to, že ve svém okolí nemají nikoho, kdo by se o tuto zkušenost mohl podělit: „Určitě je to o pohodlí. Ale úplně hlavní je podle mě neinformovanost, i když bych řekla, že se to v poslední době lepší, ale stejně si každý představí, že je s tím strašně práce a neví, že to má takové klady, jako to má. Podle mě ty maminky o tom moc nevědí a je to pro ně pohodlnější, že to vezmou a vyhodí. A pokud nemusí řešit finance nebo zdravotní důvody - třeba když nemají problém, že se dítě hodně opruzuje, nemají důvod hledat něco jiného. Pokud nemají žádné kamarádky nebo lidi v okolí, co

látkovky používají, nemusí o tom ani vědět.“ Látkové pleny mohou mít podle Adély u uživatelek jednorázových plenek punc překonaného: „maminky možná mají představu, že se ty látkovky používaly dřív, že je to staromódní a teď už se to nepoužívá a je s tím spousta práce, což není pravda.“

Eliška vidí mocnou nadvládu jednorázových plenek zprostředkovanou vlivem všudypřítomné reklamy: *„Myslím si, že je tu hrozně silný vliv reklamy, člověk si pustí televizi a oni mu tam tvrdí, že ta pemprka vydrží dvanáct hodin a bohužel vidím i maminky, které to tak berou, že když vydrží dvanáct hodin, tak to nechají dítěti i přes den a třeba dvakrát vymění plínu, což mi přijde teda šílený. Spíš to беру tak, že je normální mít jednorázovou plínu, já jsem ta, která je jiná a pokud se mě na to zeptají, tak jim to ráda vysvětlím, prostě jak to funguje, ale nikomu to nevnucuju. Prostě jsou normální, používají to, co je dostupný a nemají ty informace, jako jsem já díky té mé kamarádce získala.“*

S originálním přirovnáním jednorázovek přišla Věra: *„Já je беру jako úžasnej vynález, stejně jako když jste na horách a máte třeba instantní jídlo, tak to jídlo zalejete a máte hotový jídlo, tak takhle to беру. Když nemám možnost, nemám přístup k pračce, někam se jede – na výlet, na dovolenou – tak je to super věc, ale na běžný používání, když mám pračku? Na nádobí mám myčku a na prádlo pračku, tak mě to přijde nesmyslný vytváření odpadu. Já proti nim osobně nic nemám, ale využívám je opravdu, když potřebuju a nemám jinou možnost.“*

6.7 Sociální média a látkové pleny

Přístup k informacím o moderních látkových plenách byl umožněn z velké části hlavně díky internetu, jehož význam v posledních letech rapidně narůstá. Probíhající globální výměna názorů umožňuje jejich šíření v rekordně krátkém čase, předpokládá však vlastnictví osobního počítače, přístup k internetu a alespoň základní orientaci s vyhledáváním. S rozvojem Webu 2.0⁶⁶ je možné definovat nový komunikační model „many-to-many“ a zařadil se tak k již existujícím interpersonálním médiím „one-to-one“ a masovým médiím „one-to-many“. (Zbiejczuk, 2007) Jestliže v minulosti představovaly děti ekonomický přínos do rodiny, dnes se jejich pozice změnila a volba pro jejich pořízení je finančně náročnější (Giddens, 2000). I z tohoto důvodu se objevuje snaha rodičů zajistit si dostupné informace o možných úsporných opatřeních, které mohou sdílet prostřednictvím sociálních médií.

„Sociální média jsou demokratizací informací, transformují lidi z čtenářů obsahu v jeho tvůrce a šířitele. Jde o změnu od mechanismu vysílání k modelu many-to-many,

---

⁶⁶ označení pro etapu vývoje webu, v níž byl pevný obsah webových stránek nahrazen prostorem pro sdílení a společnou tvorbu obsahu

zakotveném v konverzaci mezi autory, lidmi a spolupracovníky. Sociální média využívají ‚moudrosti davu‘ k propojení informací kolaborativním způsobem.“ (Evans, 2008: 33) Uživatelé těchto médií participují na tvorbě a formování jeho obsahu, ať už v podobě nahrání svého komentáře na stránku, či sdílení vlastních zkušeností formou textu, fotografie, videa atp.

6.7.1 Blogy

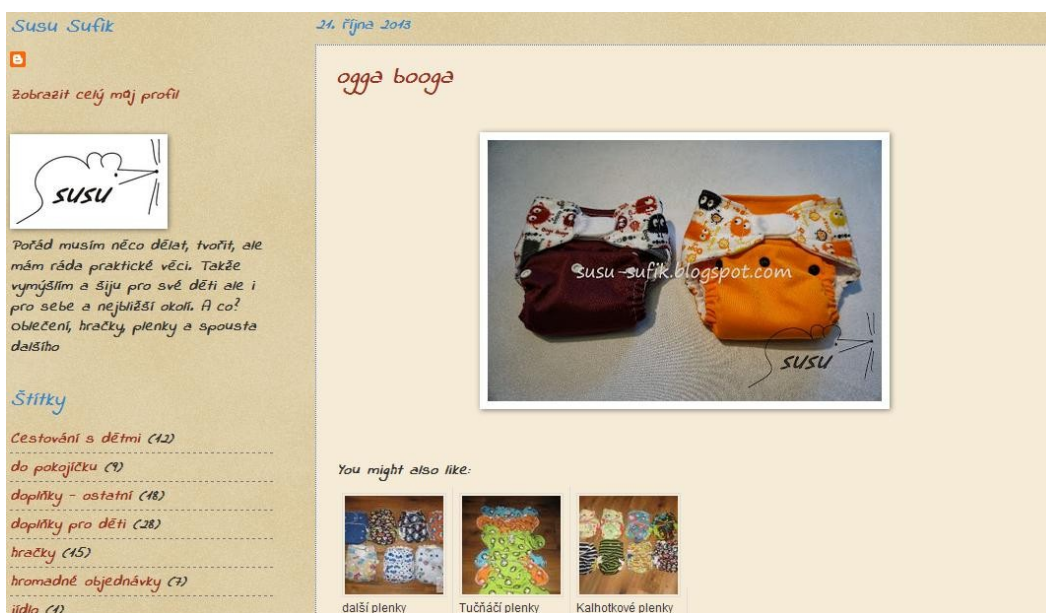
Typologie sociálních médií (Jindra, 2011) se v průběhu času utváří a rozrůstá. Jedním z prvních symbolů Webu 2.0 se staly blogy⁶⁷, kde jsou veřejně prezentovány názory a zkušenosti konkrétní osoby. Původní blogy byly převážně textové, v současnosti jsou stále častější foto a videoblogy. Zpravidla se jedná o osobní blogy nebo oborové blogy, které se věnují určitému tématu. Jejich interaktivitu zajišťují komentáře ostatních pod autorovými zápisky nebo jejich sdílení. Blogy na téma látkových plen se objevují hlavně od matek, které se rozhodly látkovat, svěřují se se svými důvody, se začátky s látkováním, vlastní plenkovou výbavou i radami, jak nakoupit pro začínající látkářky. Pro ženy, které si dokonce své pleny samy šijí, je to prostor, kde mohou své výtvořky prezentovat, sdílet stříhy, tipy na sehnání vhodných látek, případně novinky ze zahraničí.

Printscreen⁶⁸ 1. Blog autorky Jitu⁶⁹

⁶⁷ blog – webová stránka obsahující příspěvky většinou jednoho autora (blogera)

⁶⁸ printscreen – ofocená obrazovka

Printscreen 2. Blog autorky Susu Sufik⁷⁰

V nedávné době byl založen i blog známé české značky Anavy, která jeho prostřednictvím nechala čtenáře nahlédnout do zákulisí výroby jejich moderních látkových plen.

A potom vše putuje k lisu, kde se patentky aplikují.

Následuje sešití plenek a aplikace dalších patentků. Také se musí našít savá jádra.

Printscreen 3. Blog české značky Anavy⁷¹

⁶⁹ <http://jituli.blogspot.cz/> ke dni 23. 10. 2013

⁷⁰ <http://susu-sufik.blogspot.cz/> ke dni 23. 10. 2013

6.7.2 Rodinné portály a diskusní fóra

Významnou platformou pro setkávání lidí, které spojuje společná záliba či životní styl, se stala diskusní fóra. Většinou jsou řazena podle kategorií a pak podle jednotlivých témat. K účasti na stránkách je zpravidla (ale ne vždy) vyžadována registrace pod zvolenou přezdívku, která umožňuje zapojení se do diskusí. Diskusní fóra vedou k utváření komunit lidí, kteří se v reálném životě nemusí nikdy potkat, a jejich stěhování probíhá v tomto virtuálním prostoru. Obsah diskusního fóra bývá často na stránkách archivován a je přístupný návštěvníkům ať už na základě registrace, nebo i bez ní. Diskusní fóra o látkových plenách jsou v České republice převážně součástí tzv. rodičovských webů, resp. internetových portálů s rodičovskou (příp. těhotenskou) tematikou, které tvoří samostatnou kategorii „oborových“ webů. Dle výstupů výzkumného projektu netmonitor.net⁷², který poskytuje informace o návštěvnosti internetu v České republice, se průměrná denní návštěvnost největšího rodičovského portálu **eMimino.cz** pohybuje v rozmezí třiceti až čtyřiceti tisíc uživatelů denně, jež zde stráví různě dlouhou dobu (průměrně něco okolo deseti minut). Pod záložkou **Diskuse** se kategorie „Novorozenec a kojeneček“ rozděluje na další a jednou z nich jsou právě „Plenky“. Zde jsou probírány kromě jednorázových plenek i ty látkové. Pro představu dvě diskusní vlákna⁷³ „Bavlněné plínky“ (založeno roku 2005) a „Nové látkující maminky“ (založeno roku 2011) čítají v součtu 5577 stránek diskuse (na každé stránce je dvacet příspěvků od uživatelky). Setkávají se tu uživatelky, které o látkování slyší poprvé, vícenásobné matky látkářky, uživatelky jednorázových plenek a mají možnost výměny názorů. Téma látkových plenek často vyvolává určitou kontroverzi (společně s tématy matek kuřáček, očkování a chodítek pro děti) mezi jejich stoupenci a odpůrci a není výjimkou, že jsou diskusní vlákna uzamykána administrátorem stránek – tzn., že není možné do tématu přidat další diskusní příspěvek kvůli porušování pravidel diskuse (např. vulgární vyjadřování).

---

⁷¹ <http://plenky-anavy.blog.cz/> ke dni 23. 10. 2013

⁷² <http://online.netmonitor.cz/> ke dni 23. 10. 2013

⁷³ <http://www.emimino.cz/diskuse/bavlnene-plinky-2158/> ke dni 23. 10. 2013

<http://www.emimino.cz/diskuse/nove-latkujici-maminky-sem-65151/> ke dni 23. 10. 2013

Vše o těhotenství a dětech

+ **Přihlaste se a diskutujte**
radte se, sdílejte příběhy a zkušenosti...

[Diskuse](#) [Skupiny](#) [Bazar](#) ^{Nové} [Slevy](#) [Recenze](#) [Poradny](#) [Porodnice](#) [Deníčky](#)

Rychlá navigace: [Diskuse](#) » [Plenky](#)

Plenky

[Přidat nové téma](#)

Téma	Poslední příspěvek	Reakcí
Noční plena na velké dítě - Anavy nebo Bamboolik? Jdi na stránku: 1 2	dnes v 11:04 ugluk	16
Bambusové pleny Jdi na stránku: 1 2 3 4	dnes v 11:00 gabi.design	50
Šití plen a vkládaček Jdi na stránku: 1 ... 469 470 471	dnes v 10:53 omandra	7056
Nové látkující maminky sem :-) Jdi na stránku: 1 ... 2679 2680 2681	včera v 22:17 danali	40211

Printscreen 4. Ukázka diskusních vláken v kategorii Plenky na eMimino.cz⁷⁴

Kromě samotných diskusních fór, zde mohou sdružovat uživatelky do **soukromých diskusních skupin** – například podle totožného města, společného hobby či shodného data narození dítěte, kdy je vstup nového členy schvalován moderátorem skupiny. K dispozici je také možnost **vytvoření vlastních fotoalb** pod stálou záložkou „*Výbavička pro miminko*“, kde jsou v případě látkových plen k představení celé plenkové výbavy, a pod štítkem „*Šikovné pařátky*“ vlastní ušité pleny apod.

⁷⁴ <http://www.emimino.cz/diskuse/plenky/> ke dni 4. 11. 2013

eMimino.cz

Diskuse Skupiny ^{Nové} Bazar Slevy Recenze Poradny Porodnice Deničky

Rychlá navigace: Fotoalba » Šikovné pařátky » Naše látkování

Naše látkování

Autor galerie Týnuše1980
Aktualizováno 15.05.13 | 36 fotek

Tak s prvním synem vznikla vášeň 😊 šití plenek... Tak přišel druhý model se kterým látkujeme od začátku a takhle mu plenečky sluší 😊❤️

3 komentářů

Printscreen 5. Fotoalbum s látkovými plenami na serveru eMimino.cz⁷⁵

Na stránkách je pro registrované uživatele **Bazárek**, kde mohou prodat nové i použité zboží. Dají se tak poslat do oběhu již nevyužité pleny, pleny, které zcela nesedí dítěti nebo naopak nakoupit látkující výbavu se značnou slevou. Formu osobních zápisů představují **Deničky**, jež bývají zveřejňovány každý den na titulní stránce eMimino.cz, kde se čas od času objeví text, který se snaží přiblížit každodennost života s látkovými plenami, důvody pro jejich používání i praktické rady a návody. Pod text deníkového zápisu lze napsat vlastní reakci a rozvíjí se debata v závislostech na jednotlivých příspěvcích.

V roce 2011⁷⁶ přibyla možnost recenzovat – záložka **Recenze** – různorodé výrobky, které slouží k péči o dítě. Jednalo se v té době o jedinečnou příležitost se podělit veřejně o své zkušenosti s ostatními uživatelkami i čtenáři tohoto internetového portálu. Kromě dětské kosmetiky, výživy a hraček se recenze snaží obsáhnout i hodnocení většinu dnešních nezbytností pro život s dítětem. Jednou z kategorií jsou i Plenky a ubrousky, kde lze

⁷⁵ <http://www.emimino.cz/fotoalba/nase-latkovani-10813/> ke dni 23. 10. 2013

⁷⁶ <http://www.emimino.cz/diskuse/nova-zalozka-recenze-centrum-vasich-zkusenosti-67948/> kde dni 23. 10. 2013

jednoduše vložit slovní hodnocení s daným produktem. Popsat jeho výhody a nevýhody, shrnout veškeré dojmy a případně doporučit či naopak nedoporučit ostatním. Kromě jednorázových plen, jsou zde podrobně sepisovány profily různých látkových plen.

Bamboolik AIO Základní plena jednovelikostní - recenze a zkušenosti

Zadané parametry: [Látkové pleny](#)

100% Doporučuje

hodnotilo 5 maminek

Výrobce: Bamboolik AIO

To se mi líbí 0

Máte zkušenost s
Bamboolik AIO Základní
plena jednovelikostní?

[Přidejte zkušenost s Bamboolik AIO Zá...](#)

Recenze Bamboolik AIO Základní plena jednovelikostní

zouzelka1 napsala 06.05.13 13:22 **Bamboolik AIO Základní plena jednovelikostní**

Zakoupila jsem asi před měsícem 2 ks svrchních kalhotek a dovnitř mám 6 vkládacích plen + 2 batolecí. Látkovat jsem začala pozdě, synovi je 21 měsíců – plena mu krásně padne, používám do svrchnáčků i klasické čtvercové pleny. Pro případné druhé dítě zakoupím určitě ještě další Bambooliky.

Výhody: svrchní kalhotky nenasáknou
krásně padnou kolem nožiček
nemusí se prát tak často
vkládací plena je krásně široká přes zadeček, drží na druku
variabilní systém kombinování vnitřních plen

Nevýhody: nevidím žádné

Printscreen 6. Ukázka jednotlivé recenze na určitý typ látkové pleny⁷⁷

Mezi další navštěvované stránky tohoto typu patří **modrykonik.cz**, kde probíhá diskuse „*Látkové pleny III.*“⁷⁸ čítající 42 650 příspěvků, **rodina.cz** s tématem „*Pleny látkové*“

⁷⁷ <http://www.emimino.cz/zkusenosti/bamboolik-aio/zakladni-plena-jednovelikostni/> kde dni 23. 10. 2013

⁷⁸ <http://www.modrykonik.cz/forum/plinky/latkove-pleny-iii/> kde dni 23. 10. 2013

s 81627 komentáři⁷⁹, **baby-cafe.cz**, které vyčlenilo celou sekci látkovým plenám, a jeho diskusní fórum⁸⁰ čítá 247 vláken o problematice látkových plen.

6.7.3 Sociální sítě

V posledních letech nabývají velkého významu sociální sítě vznikající na základě komunity uživatelů, kteří jsou vzájemně propojeni vazbami. Jejich identita se sestává z vytvořeného profilu, kde o sobě vyplní dobrovolné množství informací – vzájemně mezi sebou komunikují a sdílí informace převážně v textové nebo multimediální podobě. Provázání těchto lidí mohou vznikat z rozličných důvodů, nejčastěji jde o přátelství, o společné zájmy a koníčky. Tato sociální síť řadící se mezi nejstarší na českém internetu je v provozu od roku 2001 a nese název **Lidé.cz**. Umožňuje na profilu přidat do okruhu přátel ostatní návštěvníky s registrovaným profilem a zůstat s nimi v kontaktu. K dispozici jsou tematické diskuse, jejichž přispěvatelé se stávají „členy“ dané komunity. Jednou z nich je diskuse „Látkové pleny“⁸¹, do které se od roku 2010 připojilo 41 osob. Svě budoucí členy vítá tímto textem: „*Fórum o látkových plenách a látkování a také bio a eko praní apod. Snažíte se ‚škodit‘ co nejméně můžete? Přírodě, svým dětem, sobě, okolí... Máte nějaké rady, doporučení, zkušenosti? Tak neváhejte a šup sem s tím :o) Těšíme se na nové maminky.*“

Facebook.com, Lidé.cz, Spoluzaci.cz a Libimseti.cz (Zdroj: Google Trends for WebSites)

Graf 1. Zobrazení počtu denních návštěv na sociálních sítích v ČR 2009 – 2010⁸²

Původní české sociální sítě společně s Lidé.cz byly upozaděny rozšířením celosvětového fenoménu jménem **Facebook** v průběhu roku 2009 (viz Graf 1), kdy je

⁷⁹ <http://www.rodina.cz/diskuse2072.htm> ke dni 23. 10. 2013

⁸⁰ <http://baby-cafe.cz/forum/diskuse/82> ke dni 23. 10. 2013

⁸¹ http://forum.lide.cz/forum.fcgi?akce=forum_data&auth=&forum_ID=74522 ke dni 25. 10. 2013

⁸² <http://www.justit.cz/wordpress/2010/10/17/cesko-a-socialni-site-v-cislech/> ke dni 25. 10. 2013

předstihl stále narůstajícím počtem uživatelů. Podle údajů⁸³ samotného Facebooku z první poloviny roku 2013 figuruje aktivně na této sociální síti v České republice 3,8 milionů uživatelů – s ohledem na možné velké množství duplicitních či falešných účtů se jeví reálnější údaj 1,8 milionu obyvatel (v celosvětovém měřítku se počet uživatelů Facebooku vyhoupl v prvním čtvrtletí roku 2013 na 1,11 miliardy).⁸⁴ Facebook je v ČR využíván minimálně polovinou české internetové populace, dle oficiálních informací je na Facebooku 72 % lidí ve věku do 36 let, 56 % je ve věku do 29 let.⁸⁵ Facebook je z velké části uzavřená síť založená na přátelských vazbách z reálného prostředí. Uživatelé zde mohou společně uzavírat přátelství, komunikovat prostřednictvím „zdi“ na jednotlivém profilu (kde se zobrazuje aktivita majitele profilu i aktivita jeho přátel, které ho do ní mohou obsáhnout – např. označit na fotografii), prostřednictvím soukromých zpráv, se shlukují ve veřejných či uzavřených skupinách (přijetí schvaluje správce skupiny). Také je umožněno sledování profilu oblíbených značek.

Nejpočetnější skupinu, jež se ustanovila na základě spojitosti s látkovými plenami, najdeme pod názvem „*Poradna pro látkovačky :)))*“.⁸⁶ Počet členů přidaných do této skupiny je celkem 760 a prozatím v ní není žádný zástupce mužského pohlaví. Většinou se dotazy točí okolo látkových plen, např. porovnávání zkušeností s jednotlivými značkami, otázky k jejich údržbě, probíhá zde bazárkový prodej, informuje se o akčních slevách v internetových obchodech. Člověku bez předchozích zkušeností jsou neúnavně vysvětlovány pro a proti látkového přebalovacího systému. V řádu několika hodin či dnů se dočká desítek odpovědí a může se bez problémů doptat, pokud něčemu nerozumí. Kromě látkovací tematiky, včetně domácího šití plen se diskutující mohou doptat téměř na vše, co se dětí či rodiny týká. Nejsou výjimkou otázky vztahující se na zdraví dětí, jejich psychomotorický vývoj, jídelníček, očkování, kojení, spaní dětí a v podstatě vše, co může maminky plnit nejistotou a o čem se chtějí poradit s ostatními. Kromě otázek a rad se vzájemně informují o zajímavých přednáškách, látkovacích seminářích, vkládají odkazy na články či videa. Skupina disponuje záložkou „*Soubory*“, kde jsou volně ke stažení dokumenty nahrané od stávajících členek, které v nich přibližují látkové pleny těm, co se o nich chtějí dozvědět více nebo se rozhodly látkovat. Některé uživatelky skupiny pro ostatní sdílejí osobní recenze plen, jež nafotí a popíší vlastní zkušenosti a případnou (ne)spokojenost. Součástí skupiny je rozsáhlé fotoalbum, kde

---

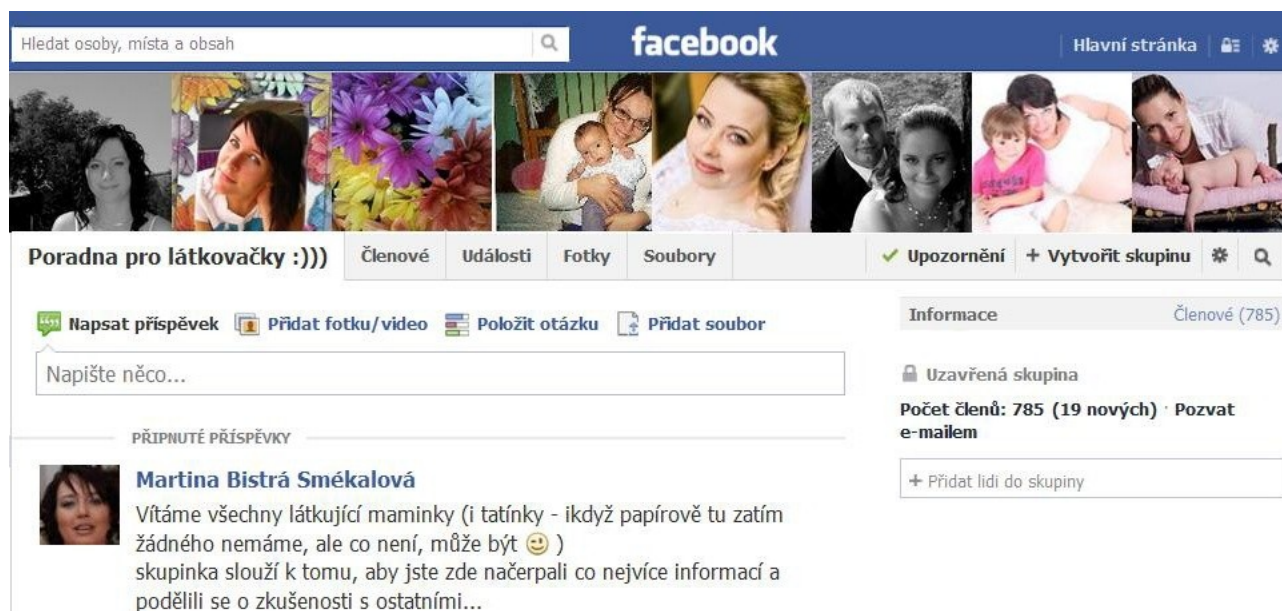
⁸³ http://www.m-journal.cz/cs/internet/socialni-site/infografika--socialni-site-v-cesku_s416x9788.html ke dni 25. 10. 2013

⁸⁴ http://www.m-journal.cz/cs/aktuality/facebook-v-prvnim-ctvrtletu-2013---pocty-uzivatele-rostou--nejrviceji-pribyvaji-ti-z-mobilnich-telefonu_s288x9841.html ke dni 25. 10. 2013

⁸⁵ http://www.marketingovenoviny.cz/marketing_12433/ ke dni 25. 10. 2013

⁸⁶ <https://www.facebook.com/groups/493428687357305/?fref=ts> ke dni 25. 10. 2013

se členky navzájem mohou kochat z pestrobarevných plen, sdílejí se nové plenkové kousky či pleny k prodeji.

Printscreen 7. Náhled na skupinu Poradna pro látkovačky :))) na Facebooku⁸⁷

Skupin s totožnými možnostmi prezentace plen, vzájemných diskusí a virtuálního setkávání lze na Facebooku nalézt více. Dalšími z nich je otevřená skupina „*Používáme látkové pleny*“, v níž je přihlášeno 501 členů⁸⁸, která své příznivce vítá úvodním slovem: „*Skupina pro maminky, které chtějí mít zadečky svých miminek opravdu v bavlnce (bambusu, konopí.... :-)*“ i méně početná uzavřená skupina „*Opravdové (látkové) plenky :o)*“ se 73 členy⁸⁹ - motto skupiny: „*Opravdové plenky jsou z látky! Dopřejte svým dětem to nejlepší.*“

6.7.4 Služby pro sdílení multimédií

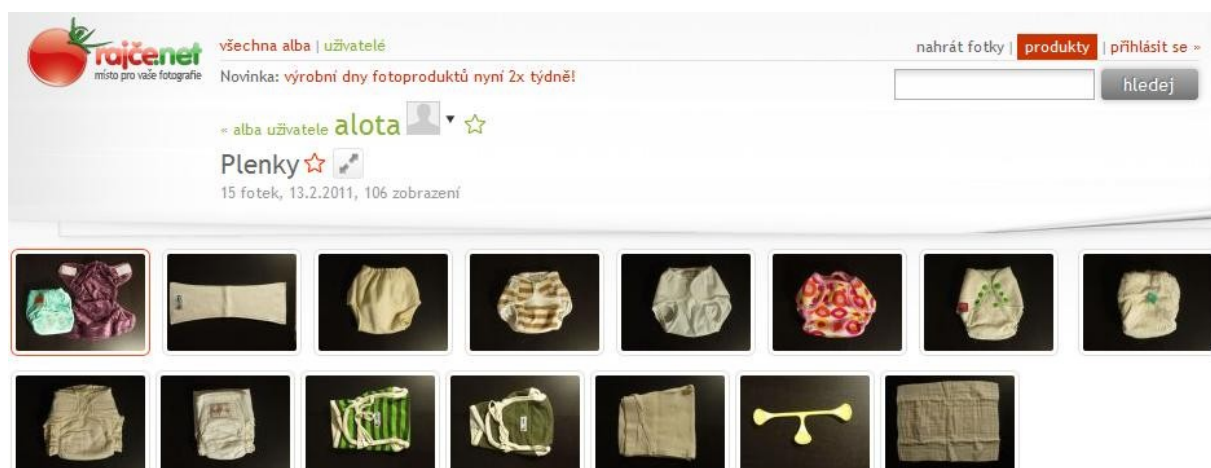
Dalším typem sociálního média představují služby pro sdílení multimédií. V době digitálních fotoaparátů či mobilních telefonů se zabudovaným fotoaparátem narostlo množství fotografií od uživatelů, jež je také sdílejí ať už veřejně, či uzamčené pod heslem (příp. pouze pro schválené osoby). V České republice existuje od roku 2005 mezi lidmi známý a oblíbený server **rajče.net** poskytující bezplatný prostor pro nahrávání fotografií. Stačí sem fotografie jednou nahrát a odkaz na fotogalerii poslat komukoliv. Lze také v albech vyhledávat dle klíčových slov. Tematiku látkových plen představují alba plenkové výbavy, které dávají autorky ostatním na odív, taktéž podrobné fotopostupy, jak si moderní látkovou plenu ušít

⁸⁷ <https://www.facebook.com/groups/493428687357305/> ke dni 30. 10. 2013

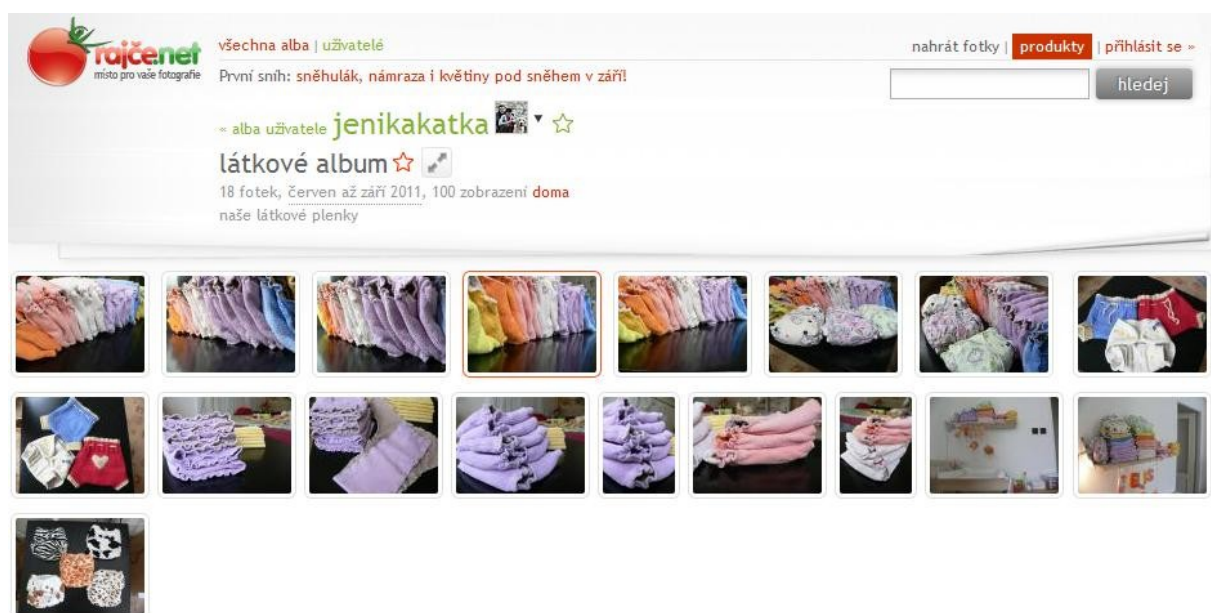
⁸⁸ <https://www.facebook.com/groups/136353662417/> ke dni 30. 10. 2013

⁸⁹ <https://www.facebook.com/groups/147713035595/?fref=ts> ke dni 30. 10. 2013

podomácku.⁹⁰ Mateřská centra a prodejny s moderními plenami také skrze fotogalerie dokumentují osobní prezentaci látkových plen, jež u nich probíhají. Další server pro sdílení fotek představuje **Picasa** od společnosti Google, které dovoluje snadné prohlížení velkého objemu fotek. Fotografie zachycují sklady plen, různé typy a druhy plen – samostatně i případně na vlastních dětech.

Printscreen 8. Náhled fotoalba s plenkovou výbavou na Rajce.cz⁹¹

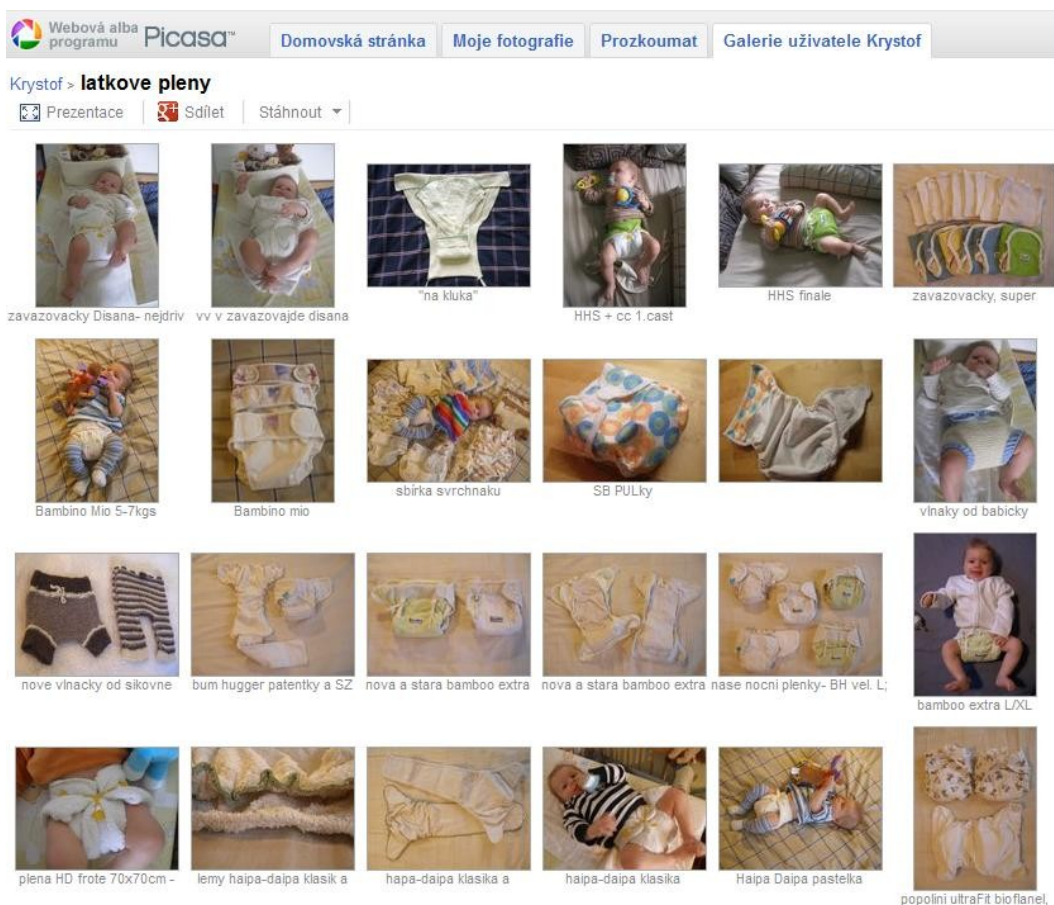

Printscreen 9. Náhled fotoalba s plenkovou výbavou na Rajce.cz⁹²

⁹⁰ http://kisy.rajce.idnes.cz/navod_na_usiti_latkove_plenky/ ke dni 30. 10. 2013

⁹¹ <http://alota.rajce.idnes.cz/Plenky/> ke dni 30. 10. 2013

⁹² http://jenikakatka.rajce.idnes.cz/latkove_album/ ke dni 30. 10. 2013

Printscreen 10. Náhled fotoalba s různými druhy plen na Picasa.google.com⁹³

Kromě fotografií lze využít webových služeb určených pro sdílení videí. Absolutní jedničkou v rámci sdílení videozáznamů je portál **YouTube.com** od společnosti Google, který částečně nabízí prvky sociální sítě – tj. vybudovat si okruh sledovaných přátel či „odběratelů“ nahrávaného obsahu. Témata látkování jsou na tomto místě divákovi srozumitelnější právě díky názorné vizualizaci. Unie porodních asistentek (UNIPA) natočila a zveřejnila sérii krátkých filmů o těhotenství a porodu, v níž se kromě tématu porodní asistence, kojení a nošení dětí v šátku věnuje našemu tématu ve dvacetiminutovém filmu pod názvem „*Vyzkoušejte látkové pleny*“.⁹⁴ Jsou v něm ve stručnosti ukázány všechny typy látkových plen a popsány jejich výhody a nevýhody. Díky názornosti jsou vkládaná videa využívána k samotnému představení plen, odlišení různých typů i samotných značek plen. Další formou jsou videonávody pro sklady čtvercových plen, rozdílné sklady plen pro chlapečka (více vrstev savých plen v přední části pleny) či holčičku.

⁹³ <https://picasaweb.google.com/krystof.sebek/LatkovePleny> ke dni 30. 10. 2013

⁹⁴ <http://www.youtube.com/watch?v=uDAPSHDbJB4> ke dni 1. 11. 2013

YouTube CZ   Přibližně 650 výsledků

Tereza Stehliková
 Co sledovat
 Moje odběry
 Sociální sítě
 Seznamy videí
 Historie
 Přehrát později

Vyzkoušejte látkové pleny (krátký film UNIPA)

autor: **Unie porodních asistentek** • před 5 měsíci • 6 404 zhlédnutí

Unie porodních asistentek uvádí pásmo krátkých filmů o těhotenství, porodu, práci porodních asistentek a péči o dítě (např.

Látkové pleny - jak na ně?

autor: **Ekozena** • před 4 roky • 51 932 zhlédnutí

látkové pleny - novorozenecký sklad

autor: **Marjánka Králová** • před 3 roky • 23 092 zhlédnutí

Novorozenecký sklad, balení do bavlněných plenek, **látkové pleny**.

Bamboolik látková plena AIO a svrchní kalhotky

autor: **Latkovky** • před 4 měsíci • 576 zhlédnutí

Představujeme **plenku Snap-in**, kterou můžete používat jako samostatné svrchní kalhotky, nebo jako plenu vše-v-jednom s ...

Printscreen 11. Náhled na látková videa na serveru YouTube.com⁹⁵

6.7.5 Geolokační aplikace (LBS – Location based services)

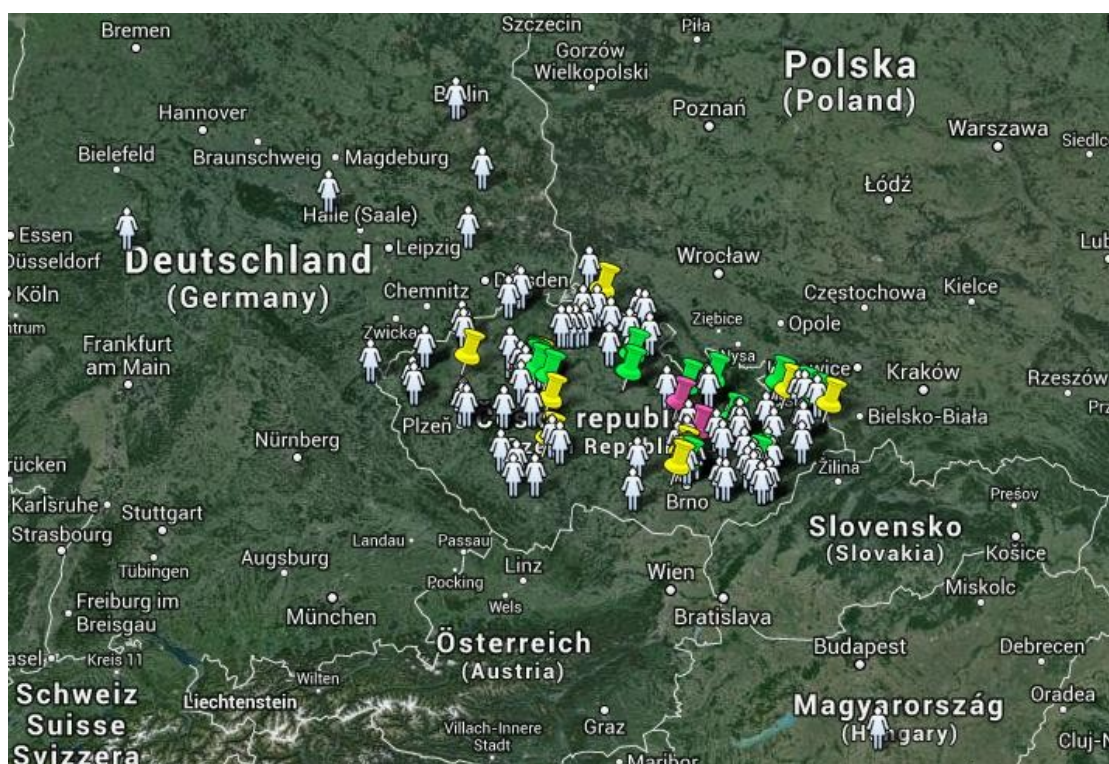
Jednou z dalších platform sociálních médií, kde lze zaznamenat téma látkování, jsou geolokační služby a aplikace. Na stránce Google Maps, kde jsou k dispozici mapy zemí celého světa, vznikl v průběhu roku 2013 zajímavý projekt z iniciativy maminek sdružených ve skupině Látkové pleny na portálu Modrykonik.cz⁹⁶. Jedná se o interaktivní „**Mapu látkářek**“⁹⁷, kam se zapisují aktivní maminky používající tento typ plenek – na mapě určí svou aktuální polohu (bydliště) a mohou připsat kontaktní i „plenkové“ informace, tj. emailovou adresu či internetové stránky a také to, s jakými plenkami (případně značkami) mají zkušenosti. Některé z těchto látkářek připojily i své důvody, proč se k této metodě rozhodly, podrobnosti o počtu dětí a délce doby, po kterou již látkují. Naopak některé z nich zatím potomka očekávají, jsou ovšem rozhodnuté po porodu používat látkové pleny. Kromě látkujících maminek (ikonka ženské postavy) jsou na mapě zaneseny i tzv. „látkující

⁹⁵ http://www.youtube.com/results?search_query=1%C3%A1tkov%C3%A9+pleny&page=1 ke dni 1. 11. 2013

⁹⁶ <http://latkovani.blogspot.cz/> ke dni 3. 11. 2013

⁹⁷ <https://maps.google.cz/maps/ms?msid=211213199032382468390.0004ddd7bac20fb81a698&msa=0> ke dni 3. 11. 2013

poradkyně“ (fialový špendlík), které se ve svém okolí snaží zvyšovat povědomí o moderních látkových plenách, můžete si s nimi dohodnout osobní schůzku a seznámit se a poradit se ohledně výběru látkové výbavy pro dítě. Na mapě jsou zaznamenány kamenné prodejny (zelený špendlík), kde se dají látkové pleny zakoupit, internetové obchody i kontakty na zručné maminky (žluté špendlíky), které nabízejí ušití (upletení) různých typů látkových plen. Většina je samozřejmě z České republiky, jde o necelou stovku žen, co se na mapu přihlásily. Pět látkářek žije v Německu, jedna v Maďarsku, další v Lotyšsku a jedna v Norsku. Mapa byla založena zatím před několika měsíci, a tak je pravděpodobné, že počet „příšpendlených“ látkářek bude časem narůstat.

Printscreen 12. Interaktivní Mapa látkářek vytvořená v Mapách Google⁹⁸

Další služba, respektive aplikace, která pracuje s polohou uživatele, je známá především majitelům chytrým mobilních telefonů vybavených GPS modulem a internetovým připojením pod názvem **Foursquare**. Celosvětově má tato služba přes 40 milionů uživatelů, v roce 2013 počet těch českých přesáhl čtyřicet pět tisíc⁹⁹. Je využívána pro aktivní sdílení své aktuální pozice, pro získávání informací o aktuálním místě a vyhledávání nových neznámých míst. Po instalaci v mobilním telefonu je možné pozvat k jejímu používání své přátele a

⁹⁸ <https://maps.google.cz/maps/ms?msid=211213199032382468390.0004ddd7bac20fb81a698&msa=0> ke dni 3. 11. 2013

⁹⁹ <http://www.lupa.cz/clanky/foursquare-v-esku-ma-pres-45-tisic-lidi-ale-rust-se-zpomali/> ke dni 3. 11. 2013

vytvořit si jejich okruh, kterému bude viditelná aktivita daného uživatele, která spočívá v přihlašování (tzv. check-in) na určité místo, je možné komentování vlastních přihlášení, přihlášení svých přátel i sepsání hodnocení konkrétního místa – ať se jedná o restauraci, park či obchod (například s látkovými plenami).

Printscreen 13. Stránka pražské prodejny Brána k dětem v aplikaci Foursquare¹⁰⁰

6.8 Látkování a internet

Většina látkářek označuje internet jako hlavní informační kanál ohledně získávání vědomostí o látkových plenách. Běla přibližuje jeho zásadní roli v látkování: „*Na internetu jsem si v podstatě našla všechny informace. Ze začátku to byly určité články, kde byly ty informace objektivně a potom jsem už hledala třeba cíleně nějakou značku, tak jsem procházela diskuse maminek, které s tím mají osobní zkušenost.*“ Podobné to bylo i u Ivety: „*Hodně mi pomohl internet, rady k látkování jsem našla jenom tam. Nějaké články a diskuse s holkama, co mi hodně poradily. Byly tam i maminky, které věděly, že se nemůžu rozhoupat a látkovky si koupit, tak mi poslaly plínky i za levnější cenu. Internet mi v látkování hodně pomohl. Nebýt asi jeho, tak nelátkuju.*“ Pro většinu z nich se stal i jedinou možností jak látkové pleny zakoupit, uvedla Adéla: „*Celá moje výbava je poskládaná díky internetu, 95% jsem koupila přes internet z druhé ruky a zbytek přes e-shopy.*“ Také Eliška si výbavičku doplňuje

¹⁰⁰ <https://foursquare.com/v/brana-k-detem/4e5613c462e1e9bb4268166c> ke dni 3. 11. 2013

plenkami po druhých: „Některé pleny jsem zakoupila i na bazaru s tím, že to paní vlastně vůbec nepoužívala, protože si to rozmyslela anebo dostala jako dárek.“

Helena se díky poznatkům na internetu rozhodla šít pleny pro sebe i pro ostatní a své zkušenosti s diskusními fóry a skupinami popsala: „Na mimibazaru jsem koupila svoji první látkovou sadu použitou. A pak jsem si začala všimnout, že se ty plenky na Fleru prodávají, že můžou být i barevné, že jsou tam i cenové rozdíly. Až když jsem se rozhodla, že je budu šít, tak jsem si na netu četla názory maminek, jestli je třeba lepší sucháč nebo patentky a různé kosmetické úpravy, které jsou výhodnější. Nemám na to sice moc času, ale čtu diskusi na eMiminu. Z blogů čtu jen jeden a to prebalovani.cz. Ke skupině na Facebooku jsem se dostala náhodou, jedna paní, co má stránky, kde zprostředkovává prodej plenek, tak mě přizvala k jedné diskusi, která se tam konala ohledně mých plen, tak jsem se o ní dozvěděla a přidala jsem se do ní. Nevyhledávala jsem ji účelově, spíš to byla náhoda – ani mě nenapadlo, že něco takového je. Teď tam jsem dost pravidelně, beru to jako součást práce. Sbíráám tam sama nějaké zkušenosti, když mám sama nějaký problém – třeba jak často prát, jak na skvrny a na druhou stranu ty informace poskytují maminkám.“

Iveta se pracovala časem k tomu, že již informace na internetu nehledá, ale cíleně je poskytuje druhým: „Četla jsem si diskuse na eMiminu a občas i napsala - i Modrém koníku. Jak jsem byla na začátku nadšená látkářka, musela jsem si každou chvíli něco o tom hledat a psát, teď už jsem asi ve fázi, kdy už mě to moc nebere. Už jsem asi zkušenější. Ale i teď si projdu recenze na plínku nebo se nějaká maminka zeptá, tak jí odpovím. Sama jsem sepsala takový článček o látkovkách, jak je prát, o financích, aby to vše bylo přehledné a už se mi dostalo odezvy, že děkují, že je to pěkně sepsané, což člověka potěší. My už jsme ve fázi, kdy už máme své odzkoušené a nehledáme žádné novinky. Na Facebooku do Porady pro látkovačky jsem se dostala, mám pocit, přes eMimino, nesleduji tam každý příspěvek, to si myslím, že ani nejde – hodně maminek se tam ptá i na věci, které s látkováním nesouvisí. Jednou za čas se tam podívám, sjedu to seshora dolů. Teď jsem si tam nechávala ohledně plenek poradit, ale to spíš tak jednou do měsíce. Na Facebooku mám na svém profilu alba a umisťuju tam fotky s plenkami, nejsem ten typ, že bych tam dávala fotky nahého dítěte s plenkou. Spíš tu plenu nafotím a napíšu k tomu, jak jsem s plínkou spokojená. Spíš je to takový fotoblog, který si může projít nějaký nováček. Je to samozřejmě i taková chlubicí úchylka moje, ale převážně je to pro ty maminky, aby měly možnost těch mých recenzí.“

Podpůrnou funkci diskusí a skupin na internetu v získávání praktických rad popsala Jana: „Myslím si, že nebýt internetu, tak o tom ani vůbec nevím a hlavně bych ani nikdy nic nekoupila, protože u nás se nedají látkovky koupit. A nešla bych do toho určitě. Hledala jsem

si k nim veškeré informace a zajímaly mě i zkušenosti maminek, hodně si tam radíme – o značkách, nebo když nastane nějaký problém, o pracích prostředcích, alergiích nebo čehokoliv. Mám spoustu bazárkových plen, v kamenném obchodě jsem koupila jen několik prvních pár plen a jinak mám všechno koupený přes internet a třetina je určitě bazárková. Dřív jsem chodila na Modrýho koníka a eMimino, ale ten Facebook je nejlepší. Mám tam kompletní informace a jsou tam asi jediný maminy, co mi dokážou poradit, protože ve svém okolí nemám nikoho tak zkušeného, jako jsou ty ženský tam. A třeba když nám přijde nějaká nová hezká plínka, tak malou vyfotím v plínce a dám ji tam do té skupinky. Asi abych se pochlubila. Dávají se tam na porovnání fotky plenek různých značek. Koukala jsem i na nějaká videa na YouTube i od Anavy a četla jsem blog od Jituli, kde popsala komplet celý látkování, tak to jsem si taky pročítala.“

Klára na internetu také prodává vlastní šité pleny a založila občanské sdružení, pomocí kterého se snaží informace o látkových plenách šířit dál: „Internet v mém látkování sehrál a hraje dost zásadní roli. Tam jsem se o tom dozvěděla, za druhé tam prodávám výrobky. Jednak na Fleru, jednak mám eshop, kde nabízím své pleny i pleny jiných maminek. Rozjíždím na internetu občanské sdružení Látkování o. s., je to ještě čerstvá záležitost a klade si to za cíl dát dohromady nějakou národní síť poradkyň, které budou k dispozici maminkám v mateřských centrech nebo na osobní poradě, aby se trošku rozšířila osvěta mezi lidmi. Na Facebooku v Poradně jsem dnes a denně, tam se taky snažím přispět, takže bez internetu bych to asi těžko mohlo fungovat. Já ve svém okolí znám minimum lidí, který by to zajímalo, a tak ten internet je na to fantastičej. Asi dva roky zpátky jsem absolvovala i diskuse na eMimino, chodila jsem tam proto, abych tam sdílela své zkušenosti, možná i abych se pochlubila, že patřím k tady té skupině a jsem na to pyšná a dělalo mi dobře se o tom bavit s někým, kdo má na to stejný názor, protože člověk na mateřský ztratí dost sociálních vazeb, a když už se nějaký objevily, tak už bylo fajn si něco říct – jednalo se o diskusi Bavlněné plínky, to je jedna z největších tam. Ale pak ten čas na to začal chybět a hodně jsem omezila tady ta diskusní fóra a už jsem jediné na tom Facebooku, jinak po internetu nediskutuju. Sem tam čtu blog paní Zuzany Ottové, která má přebalování.cz a byla jsem jeden čas hodně často na ekozahrada.cz Petry Macháčkové. Facebook mám zapnutý od rána do večera, a tím, že se mi hned zobrazuje, že se tam něco stane, tak je to pro mě třeba časově jednodušší než třeba to eMimino. Přijde mi užitečný, když můžu zaprvý někomu poradit, zadruhé sama zjistím i nějaký novou informaci, udržuju se trošku v obraze značek nebo nových výrobků. Pro rady si tam už asi nechodím, ale spíš je dávat a udržovat se v obraze. Občas si na Facebook profil nahrávám fotky plínek, aby to viděli lidi, co jsou se mnou nějak osobně spřažený. Mně se líbí, když se

ještě občas najde někdo, koho to překvapí a zeptá se, co to je a já mám šanci „lapit“ další duši a nějak ho zasvětit jinak než přes to sdružení.“ Pravidelným navštěvováním komunitních stránek se Eliška udržuje v obraze ohledně novinek a získává a sdílí zkušenosti o látkovkách: „Přibližně dvakrát do týdne se podívám na Modrého koníka do skupiny nebo na Facebook, a když někdo potřebuje poradit, tak poradím nebo si popovídám s těma, co už si tam píšeme. Baví mě to si tam sdílet ty zkušenosti a předávat dalším, který chtěj začít látkovat. Na Facebooku jsem ve dvou skupinách s maminkami, které látkují a dozvídám se tam nové informace ohledně látkových plen, různé rady a tipy, když třeba svrchní plína prosakuje, tak co s tím. Teď jsem tam spíš jako ten rádce, protože to druhý dítě už má taky deset měsíců a už jsme si prošli taky vším možným. Ale když jsem nevěděla, tak mi to přinášelo odpovědi a nevěděla jsem si s tím rady. Když jsem si koupila nějakou novou plínku, maminky tam píšou i o tom praní těch plínek, a tak jsem si vyzkoušela i ten mýdlový sliz, kterého jsem se bála, jak to použít a jak ho udělat vůbec a zjistila jsem, že to ty plenky krásně vypere, navíc to i docela voní a můžu takhle využívat i ekologičtější prostředek. Taký na Facebooku nahrávám fotky, kde jsou samostatně látkový plínky, aby moji známí viděli, jak to vypadá, aby se toho nebáli a aby se mě mohli zeptat, když by chtěli.“ Praktické rady k látkování nachází ve společné skupině i Petra: „Jsem na Facebooku ve skupině v Poradně, kde se dozvím spoustu informací a vychytávek. Třeba jsem tam objevila olejíček pro dítě přírodní, taky nepoužívám vlhčený ubrousky, protože z nich bývá hodně to opruzení, dozvěděla jsem se tam o pratelných ubrouscích a nacházím tam samý zlepšováky.“ Běla si před pořízením výbavy pročítala osobní zkušenosti a recenze na dané pleny, které je možné díky sociálním médiím jednoduše sdílet: „Pročítala jsem si blogy právě maminek, které vypsaly všechny značky, se kterými mají zkušenosti a ohodnotily je, tak to pro mě bylo docela důležitý, že jsem tam mohla porovnat ty značky, protože jsem je neznala a nevěděla jsem třeba, který jsou český.“

Není výjimkou, že látkové pleny se mohou stát pojičkem pro získání nových přátelských vztahů – ať už v reálném životě či jen virtuálně – jak nastínila Jana: „Seznámila jsem se na internetu s jednou holčínou z Chomutova tady od nás, která používá látkový pleny. Takže se vidáme a seznámila jsem se ještě s jednou z Podbořan, co taky látkuje, a ta říkala, že za mnou taky přijede a že taky zajdeme na kávičku. A i v diskusi na Facebooku Poradna pro látkovačky, tak tam jsem poznala spoustu nových lidí, takže si třeba dopisujeme nebo si poradíme a nejenom o plínkách, ale i o spoustě jiných věcí. Určitě tak mám i nový okruh známých.“ I Helenu čeká setkání s látkujícími maminkami, se kterými se seznámila ve skupině na Facebooku: „Seznámila jsem se s dalšími maminkami v poradně pro látkovačky na Facebooku i s maminkami, co tu bydlí v okolí, máme příští týden první sraz jako látkovačky.

Jsme tři maminky tady z Frýdku a bereme děti do dětského centra Brouček, kde si jakože děcka poblbnou a my si tak jako popovídáme a seznámíme se. A vlastně s kamarádkou, co látkovala přede mnou, tak nás to sblížilo i víc.“

6.8.1 Slovníček látkových pojmů

V diskusích o látkových plenách jsou často používány výrazy a zkratky, které nepoučenému čtenáři nejsou zcela jasné. Samotné látkářky sestavily jejich seznam¹⁰¹, aby se případní nováčci mohli v textu lépe orientovat.

2v1 – plenka, která má již integrované kalhotky

AIO (All-In-One) - plenka, která má již integrované savé i nepromokavé kalhotky

bambuska – bambusová plenka

BE – plenka Bamboo Extra

BG – značka Bum genius

BH – plenka Bum Hugger

BBH – plenky Baby BeeHinds

BI – značka Baby Idea

BL – značka Baby Lucy

BKM – bezplenková komunikační metoda

BM – značka Bambino Mio

CDB – plenky Cuddlebuns

CT – značka Cushie Tushies

čč – české čtverce, čtvercová plenka

EH nebo **Ellas** – značka Ella's house

flísáčky – fleecové svrchní kalhotky

Hamburger – plenka Bum Hugger

HD nebo **HP** – firma Haipa-Daipa

HH – plenka Hemp Hour Strap

HHS – zavazovací plenka Hemp Hour Strap

IB – značka Itti bitti

IV – značka Imse Vimse

Kalhotovka – kalhotková plenka

Kapsovka – kapsová plenka

---

¹⁰¹ <http://www.latkovepleny.info/index.php/latkove-pleny-slovnicek> ke dni 4. 11. 2013

Kissa – plenka Kissaluv's
konopka – konopná plenka (s největší pravděpodobností od EH)
lovíky – svrchní kalhotky vlněné Loveybums
Ltz - libštátské čtvercové pleny
LVB – značka Loveybums
MMT – plenka Mommy's Touch
Mommýska – plenka Mommy's Touch
oříšky – indické ořechy na praní (přidávají se do pračky pro účinnější vyprání plen)
Popo – značka Popoliny
Ptitka – plenka P'tit
PULky – svrchní kalhotky s PUL zátěrem
SIO (Snap-In-One) – typ pleny AIO, kdy vnitřní jádro pleny lze odejmout či připevnit na patentky
SL – plenka Stuffable Lite
snapka – Snappi sponka
SW nebo SWB – značka Swaddlebbs
TB – značka Tots Bots
vkládačka – vkládací plenka
vlňáčky – vlněné svrchní kalhotky
vv – vícevrstevná plenka
WW – svrchní kalhotky Wacky Wrap
zavazovačka – zavazovací plenka

7. Závěr

Ve své práci jsem se snažila čtenářům přiblížit zástupkyně látkujících maminek a jejich zkušenosti s volbou látkových plen pro jejich děti – jejich motivaci, reakce okolí i látkující aktivity skrze sociální média. K prozkoumání tématu jsem volila kvalitativní strategii sociologického výzkumu a používám některé postupy zakotvené teorie tak, jak je popisují Strauss a Corbinová (1999), avšak již v úvodu jsem avizovala, že moje práce není zakotvenou teorií, jde o poučenou deskripci tématu. Při získávání dat jsem zvolila polostrukturované rozhovory s deseti maminkami, které v okamžiku vypracovávání diplomové práce své děti aktivně látkují, tj. používají moderní látkové pleny.

Všechny zpovídáné látkařky mají různě dlouhou zkušenost i s jednorázovými plenami, zvláště v porodnici a v prvních týdnech po porodu, a tak mohly oba plenkové systémy subjektivně porovnat. Všechny z nich již před narozením dítěte byly rozhodnuté, že budou látkovat a u tohoto rozhodnutí setrvaly. Respondentky odrážely zkušenosti českého prostředí – je možné, že zkušenosti látkujících maminek se mohou lišit, jelikož moderní látkové pleny jsou v zemích západní Evropy a Severní Ameriky rozšířenější a mají delší tradici než u nás.

S každou respondentkou jsem vedla jeden rozhovor, přestože pro důslednější vědeckou práci by bylo vhodnější po vyhodnocení prvních rozhovorů provést rozhovory další, které by pomohly získané informace prohloubit a přispět k úplnějšímu porozumění tématu. Tyto kroky jsem kvůli velké časové náročnosti neprovedla, byla jsem naopak ženám vděčná za čas věnovaný našemu rozhovoru. Respondentky mají malé děti a tím, že si ve svém náročném denním programu našly delší souvislou dobu na rozhovor, bylo z jejich strany již tak velmi vstřícné.

Na všech látkařkách, se kterými jsem komunikovala, bylo zřejmé, že je zájem o téma látkování velmi těší. Volba látkových plen rámcově zapadá do jejich světonázoru a pohledu na vztah člověka a přírody. Nejčastěji zmiňovaný aspekt bylo látkování z ohledem na jeho ekologické důsledky, snaha vyhnout se tvorbě těžce likvidovatelného odpadu. Ať už pocházejí z vesnice, menšího města či velkoměsta – preference byly podobné. Látkařky oceňují vlastnosti přírodních materiálů s přihlédnutím na výrazné zdravotní výhody látkových plen – nižší výskyt dětských vyrážek, absence toxinů v plence, přirozená teplota dětského těla v plence atp. Přestože je s látkovými plenami spojena jistá finanční úspora, nejednalo se o hlavní motivaci pro rozhodnutí. Látkující maminky často hovořily o lepším pocitu z užívání látkových plen – jak z hlediska ekologie, zdravé pokožky dítěte i samy ze sebe. Objevoval se i pocit hrdosti ze sounáležitosti se skupinou látkujících maminek. Téma látkování otevřelo mnohým z nich nové myšlenky a způsoby jednání – příp. ideály kontaktního mateřství (nošení dítěte v šátku), používání bezodpadových ženských hygienických pomůcek (menstruační kalíšek, látkové pratelné vložky), se kterými se dříve nesetkaly nebo s nimi u sebe nepočítaly. S ohledem na narozené dítě a jeho budoucnost se matky začaly více zajímat o dopady spotřebitelského jednání rodiny.

Pro některé z nich bylo podstatné osobní seznámení se s látkovými plenami, ale pokud rozhodnutá látkařka neměla nikoho zkušeného v okolí, veškeré informace si obstarala sama. Látkařky nemohly využít ani konzultace se svými rodiči, jelikož systém moderních látkových plen nebyl ještě v jejich době znám. Mezigenerační výměna zkušeností v tomto případě tedy nepřipadala v úvahu. Ani jedna látkařka neuvědomila, že by rozhodující vliv na volbu látkových

plen měla konzultace s lékařem či doktorkou, naopak většina z nich byla v jejich ordinaci s dítětem nosícím moderní látkové pleny něčím nevídaným. Tudiž lékařům či zdravotním sestřám látkové pleny představovaly a informovaly ony je. Látkářky měly ve většině podporu ve svém partnerovi či manželovi, byť přebalování a péče o pleny převážně leží na jejich bedrech. Generace jejich rodičů, která pamatuje starší systém látkových plen, často od jejich počinání odrazovala, přičemž některé z nich ani setkání s látkovými plenami v praxi o jejich výhodách nepřesvědčilo. Ostatní rodiče své dcery látkářky v jejich rozhodnutí podporovali a dávali jim najevo svůj souhlasný postoj. Nejčastěji se setkávaly látkářky s komentáři o jejich nezkušenostech s dovětkem, že po narození dítěte a nějakém čase své rozhodnutí o látkování vzdají. Možná i o to více se látkářky snažily svému okolí dokázat, že jejich volba není o nic složitější než používání jednorázových plen. Všechny z nich byly a jsou přesvědčené, že se rozhodly správně a neměnily by. Ve vyrovnávání se s reakcemi okolí byl zřejmý nadhled nad situací. Látkářky nemají potřebu o své volbě přesvědčovat ostatní, rády poskytnou informace i tomu, kdo má směrem k nim i přímo k látkování negativní přístup. Pokud v něm spatří náznak neznalosti, naopak se situace chopí k tomu, aby mohly případné předsudky vyvrátit a neinformovanost odstranit. Z rozhovorů bylo patrné, že by samy uvítaly větší informovanost o tématu látkových plen ve společnosti a dělají v tomto směru, co se dá. Založením občanského sdružení, které má napomáhat tápajícím maminkám v látkujícím světě, psaním veřejně přístupným recenzí na různé druhy látkových plen i zveřejňování svých fotek plen na vlastní profil na Facebooku pro své přátele mají za cíl jediné, představit tuto alternativu všem, kdo o ní do teď neslyšeli nebo o ní nemají dostatečné informace.

Internet je v nynější době nepostradatelnou součástí života většiny české populace a právě v látkování našel velké využití v mnoha podobách. Často bývá zdrojem úvodních informací o látkování, ale hlavně nabízí nepřehledné množství osobních zkušeností, které jsou pomocí komunitních portálů mezi látkujícími maminkami sdíleny. Navíc při nedostatečné nabídce látkových plen v kamenných obchodech, představují internetové obchody a internetové bazary v tomto momentě pro mnoho rozhodnutých látkářek jedinou cestou, jak si látkové pleny obstarat. Do budoucna je při případném zájmu možnost rozšíření služeb plenkového servisu, které obstará samotnou péči o pleny či půjčovny látkových plen, aby si zájemci před samotnou koupí plen mohli vyzkoušet. Obě služby se již začínají látkujícím rodinám představovat i u nás.

Ať už se jedná o rodičovské portály s diskusemi, osobní blogy či sociální síť Facebook – všechny tyto platformy představují snadnou komunikaci osob o společném zájmu. Látkářky zde nacházejí podporu, pochopení i praktické rady k látkování, na které jsou informační

letáky či internetové stránky výrobců krátké. A hlavně se zde dostává pocitu sounáležitosti se skupinou, která vyznává podobné ideály. Bylo by zajímavé prozkoumat, zda definice látkujících maminek do sebe zahrnuje pouze ty, jež v přechodné době plenkovacího období pro své dítě látkové pleny používají, či zda se matky za látkařky považují i po odplenkování dítěte (přibližně pod heslem „jednou skautem, navždy skautem“), přesněji co je definováním a signifikantním ukazatelem pro to „být látkařkou“. Taktéž to, zda po odplenkování přestanou navštěvovat zmíněné komunitní diskuse a skupiny, nebo ustanovené sociální vazby přetrvávají.

Pokud jsem se v kapitole věnované hodnotám a potřebám zmiňovala v souvislosti s pojmy *dobrovolné a záměrné skromnosti* Hany Librové o možnosti formulace pojmu nového, dovolím si navrhnout pojem „*uvědomělá obětavost*“, kterou se matky vědomě věnují svým dětem i prostřednictvím péče o látkové pleny. Přestože samy své počínání obětí či obětavostí nenazvaly, poskytují svým dětem komoditu nejcennější – svůj čas.

Látkové pleny – ač jsou každodenní pomůckou péče o dítě – předznamenávají, že mohou přispívat ke zvyšování subjektivní kvality života. Stávají se zálibou, formují společenství podobně smýšlejících jedinců, maminek potažmo rodičů, kteří své rozhodnutí zohledňují v souvislosti se svými dětmi, kterým od raného dětství osobním příkladem předávají určité hodnoty a ideály. Látkové pleny tak mohou být dokladem, kdy poptávka mezi lidmi může určovat nabídku, a to především v případě předáváním informací na základě osobního doporučení tzv. *word of mouth*.

8. Seznam použité literatury a zdrojů

- **ANDERSON, Rosalind C.; ANDERSON, Julius H.** 1999. Acute respiratory effects of diaper emissions. In: *Environmental Health*. Volume 54, Issue 5: 353-358.
- **AMERICAN INSTITUTE OF BIOLOGICAL SCIENCES.** 2008. Persistent Pollutant May Promote Obesity. In: *ScienceDaily* December.
- **CARLSEN, Elisabeth; GIWERCMAN, Aleksander; KEIDING, Niels; SKAKKEBÆK, Niels.** 1992. Evidence for decreasing quality of semen during past 50 years. In: *British Medical Journal*. Vol. 305: 609-613.
- **DEKLARACE Z RIO DE JANEIRA O ŽIVOTNÍM PROSTŘEDÍ A ROZVOJI.** 1992. In: *Metodika pro místní Agendy 21 v České republice Strategie, postupy a techniky uplatnění MA21 na místní a regionální úrovni*. Praha 2003: 66-70.
- **DISMAN, Miroslav.** 2002. Jak se vyrábí sociologická znalost. Praha: Nakladatelství Karolinum.
- **EDWARDS, Rob.** 2001. Many nappy returns, In: *The Ecologist*. April 2001: 40-43.
- **ENVIRONMENT AGENCY.** 2008. An updated lifecycle assessment study for disposable and reusable nappies. Bristol.
- **EVANS, Dave.** 2008. Social Media Marketing An Hour a Day. Indianapolis: Wiley Publishing.
- **GIDDENS, ANTHONY.** 2000. Unikající svět. Jak globalizace mění náš život. Praha: Sociologické nakladatelství.
- **HENDL, Jan.** 2005. Kvalitativní výzkum Základní metody a aplikace. Praha: Portál.
- **CHALUPOVÁ, Ludmila.** 2012. Bezplenková komunikační metoda - uplatnění, informovanost a zkušenosti matek. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií.
- **JINDRA, Martin.** 2011. Budování a řízení značky v prostředí sociálních médií. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví.
- **LENDEROVÁ, Milena; MACKOVÁ, Marie; BEZECNÝ, Zdeněk; JIRÁNEK, Tomáš.** 2005. Dějiny každodennosti „dlouhého“ 19. století. II. díl: Život všední i sváteční. Pardubice: Tiskařské středisko Univerzity Pardubice.
- **LIBROVÁ, Hana.** 2003. Vlažní a váhaví: Kapitoly o ekologickém luxusu. Brno: Doplněk.
- **LINK, Ann.** 2003. Disposable nappies: a case study in waste prevention. 2003April.

Women's Environmental Network.

- **MÁCHAL, Aleš.** 2008. Malý ekologický a environmentální slovníček. Brno: Rezekvítek.
- **MOLDAN, Bedřich.** 2009. Podmaněná planeta. Praha: Nakladatelství Karolinum.
- **PARTSCH, C. J.; AUKAMP, M.; SIPPELL, W. G.** 2000. Scrotal temperature is increased in disposable plastic lined nappies. In: *Archives of Disease in Childhood* October 83: 364-368.
- **RYNDA, Ivan.** 2000. Trvale udržitelný rozvoj a vzdělávání. In: *Hledání odpovědi na výzvy současného světa.* 2000, Praha: Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy: 10-15.
- **RYNDA, Ivan.** 2005. Udržitelný rozvoj, jeho ohrožení a kvalita života. In: *Životné prostredie, Revue pro teorii a starostlivosť o životné prostredie* 6/2005: 324–328.
- **SCHNAIBERG, Allan.** 1980. The Environment: From Surplus to Scarcity. New York: Oxford University Press.
- **SOUKUPOVÁ, Věra; SOUKUPOVÁ, Jiřina; CHADIMOVÁ, Adéla.** 2007. Dětské pleny – Novinky, Terminologie. In: *Pediatr pro Praxi* 8(5): 313-314.
- **SOUKUPOVÁ, Věra; SOUKUPOVÁ, Jiřina; CHADIMOVÁ, Adéla.** 2007. Dětské pleny: Výhody a nevýhody jednotlivých typů a druhů. Příslušenství k plenám: In: *Pediatr pro Praxi* 8(5): 313-314.
- **SOUKUPOVÁ, Věra; VACKOVÁ, Irena, CHADIMOVÁ, Adéla.** 2011. Pleny pod lupou. České Budějovice: Rosa – společnost pro ekologické informace a aktivity.
- **STRAUSS, Anselm; CORBINOVÁ, Juliet.** 1999. Základy kvalitativního výzkumu. Boskovice: Nakladatelství Albert.
- **SVĚTOVÁ KOMISE PRO ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A ROZVOJ.** 1991. Naše společná budoucnost. Praha: Academia.
- **ŠAUER, Petr.** 2007. Kapitoly z environmentální ekonomie a politiky i pro neekonomy. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Centrum pro otázky životního prostředí.
- **VAVROUŠEK, Josef.** 1993. Perspektivy lidských hodnot slučitelných s trvale udržitelným způsobem života. Sborník: *Lidské hodnoty a trvale udržitelný způsob života*, Nováček P., Vavroušek J. (ed.) STUŽ a Přírodovědecká fakulta Olomouc: 91-100.

- **ZBIEJCZUK, Adam.** 2007. Web 2.0 – charakteristika a služby. Diplomová práce. Masarykova Univerzita v Brně, Fakulta sociálních studií, Katedra mediálních studií a žurnalistiky.

Seznam internetových zdrojů

http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/kolik_domacnosti_v_cr_ma_pocitac_a_internet ke dni 25. 9. 2013
<http://reusablediapers.hubpages.com/hub/history-diaper> ke dni 25. 9. 2013
<http://www.innovateus.net/invention/diapers> ke dni 25. 9. 2013
<http://www.babyauric.ca/en/diaperFacts.html> ke dni 25. 9. 2013
http://www.nappyinformationservice.co.uk/Timeline/EdanaWeb_20070209/index.swf ke dni 25. 9. 2013
<http://www.diaperjungle.com/history-of-diapers.html> ke dni 25. 9. 2013
<http://www.mother-ease.com/> ke dni 25. 9. 2013
<http://borntolove.com/> ke dni 25. 9. 2013
<http://disposablediaper.net/general-information/disposable-diaper-history/> ke dni 25. 9. 2013
http://www.pg.com/translations/history_pdf/english_history.pdf ke dni 25. 9. 2013
<http://news.pampers.com/leadership/executive-bios/victor-mills> ke dni 25. 9. 2013
<http://www.disposablesman.com/NewComps.htm> ke dni 25. 9. 2013
<http://euro.e15.cz/jeste-vice-plenek-815261> ke dni 25. 9. 2013
<http://ekodite.rosacb.cz/> ke dni 5. 10. 2013
<http://www.rodina.cz/diskuse13405.htm> ke dni 5. 10. 2013
<http://bezplenek.vymyslicky.net/> ke dni 5. 10. 2013
<http://www.ekorodina.estranky.cz/clanky/latkove-pleny/skladani-plen.html> ke dni 5. 10. 2013
http://www.greenearthbamboo.com/Bamboo-Is-Antimicrobial_a/137.htm ke dni 5. 10. 2013
<http://www.konopa.cz/vyuziti/vlastnosti-smesovych-tkanin-s-konopnym-vlaknem.html> ke dni 5. 10. 2013
<http://www.anavy.cz/o-znacce-anavy/> ke dni 10. 10. 2013
<http://haipa-daipa.com/about/> ke dni 10. 10. 2013
<http://eshop.skapi.cz/skapi-shop/1-O-MNE> ke dni 10. 10. 2013
http://baby-cafe.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=3267#208629 ke dni 10. 10. 2013
<http://www.fler.cz/zbozi?where=zbozi&search=pleny> ke dni 10. 10. 2013
<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/jihomoravsky-kraj/124652-maminky-v-brne-pochodovaly-za-opravdove-pleny/> ke dni 5. 11. 2013
http://gpk.fnplzen.cz/sites/default/files/users/gpk/Co_s_sebou_do_porodnice.pdf ke dni 5. 11. 2013
<http://www.anavy.cz/kurzy--prezentace/> ke dni 5. 11. 2013
http://www.ecocapart.cz/cms.php?id_cms=9 ke dni 5. 11. 2013
<http://www.latkovepleny.info/index.php/myty-o-latkovych-plenach> ke dni 7. 10. 2013
<http://www.latkovepleny.cz/recept-na-mydlový-slíz> ke dni 13. 10. 2013
<http://www.ekoivot.cz/ekodomacnost/navod-na-vyrobu-mydloveho-slizy/> ke dni 13. 10. 2013
<http://ekolist.cz/cz/zelena-domacnost/rady-a-navody/moltex-ko-nekompostovatelne-quotkompostovatelnequot-pleny> ke dni 14. 10. 2013
<http://www.kikko.cz/internetovy-obchod/ekologicke-pleny/biodegradabilni/-/3108.html> ke dni 14. 10. 2013
<http://www.plenkovyservis.cz/> ke dni 10. 11. 2013
<http://plenkynazkousku.cz/> ke dni 10. 11. 2013
<http://www.happyplanetindex.org/data/> ke dni 19. 11. 2013
[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFHV0HSB](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFHV0HSB) ke dni 19. 11. 2013
<http://www.wen.org.uk/your-wen/past-successes/real-nappy-campaign/> ke dni 19. 11. 2013
http://moravskoslezsky.denik.cz/zpravy_region/kojite-muzete-zadat-o-prispevek-20131106.html ke dni 19. 11. 2013
<http://goo.gl/f7eWOs> ke dni 5. 11. 2013
<http://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/tiskove-zpravy/i-zname-tvare-propadly-latkovym-plenam> ke dni 10. 12. 2013
<http://www.kalisek.cz/> ke dni 12. 12. 2013
<http://jituli.blogspot.cz/> ke dni 23. 10. 2013
<http://susu-sufik.blogspot.cz/> ke dni 23. 10. 2013
<http://plenky-anavy.blog.cz/> ke dni 23. 10. 2013
<http://online.netmonitor.cz/> ke dni 23. 10. 2013
<http://www.emimino.cz/diskuse/plenky/> ke dni 4. 11. 2013
<http://www.emimino.cz/diskuse/bavlnene-plinky-2158/> ke dni 23. 10. 2013

<http://www.emimino.cz/diskuse/nove-latkujici-maminky-sem-65151/> ke dni 23. 10. 2013
<http://www.emimino.cz/fotoalba/nase-latkovani-10813/> ke dni 23. 10. 2013
<http://www.emimino.cz/diskuse/nova-zalozka-recenze-centrum-vasich-zkusenosti-67948/> kde dni 23. 10. 2013
<http://www.emimino.cz/zkusenosti/bamboolik-ai/zakladni-plena-jednovelikostni/> kde dni 23. 10. 2013
<http://www.modrykonik.cz/forum/plinky/latkove-pleny-iii/> kde dni 23. 10. 2013
<http://www.rodina.cz/diskuse2072.htm> ke dni 23. 10. 2013
<http://baby-cafe.cz/forum/diskuse/82> ke dni 23. 10. 2013
http://forum.lide.cz/forum.fcgi?akce=forum_data&auth=&forum_ID=74522 ke dni 25. 10. 2013
http://www.m-journal.cz/cs/internet/socialni-site/infografika--socialni-site-v-cesku_s416x9788.html ke dni 25. 10. 2013
<http://www.justit.cz/wordpress/2010/10/17/cesko-a-socialni-site-v-cislech/> ke dni 25. 10. 2013
http://www.m-journal.cz/cs/aktuality/facebook-v-prvnim-ctvrtletu-roku-2013---pocty-uzivatelu-rostou--nejrychleji-pribyvaji-ti-z-mobilnich-telefonu_s288x9841.html ke dni 25. 10. 2013
http://www.marketingovenoviny.cz/marketing_12433/ ke dni 25. 10. 2013
<https://www.facebook.com/groups/493428687357305/?fref=ts> ke dni 25. 10. 2013
<https://www.facebook.com/groups/493428687357305/> ke dni 4. 11. 2013
<https://www.facebook.com/groups/136353662417/> ke dni 30. 10. 2013
<https://www.facebook.com/groups/147713035595/?fref=ts> ke dni 30. 10. 2013
<http://alota.rajce.idnes.cz/Plenky/> ke dni 30. 10. 2013
http://jenikakatka.rajce.idnes.cz/latkove_album/ ke dni 30. 10. 2013
http://kisy.rajce.idnes.cz/navod_na_usiti_latkove_plenky/ ke dni 30. 10. 2013
<https://picasaweb.google.com/krystof.sebek/LatkovePleny> ke dni 30. 10. 2013
<http://www.youtube.com/watch?v=uDAPSHDbJB4> ke dni 1. 11. 2013
http://www.youtube.com/results?search_query=l%C3%A1tkov%C3%A9+pleny&page=1 ke dni 1. 11. 2013
<http://latkovani.blogspot.cz/> ke dni 3. 11. 2013
<https://maps.google.cz/maps/ms?msid=211213199032382468390.0004ddd7bac20fb81a698&msa=0> ke dni 3. 11. 2013
<http://www.lupa.cz/clanky/foursquare-v-esku-ma-pres-45-tisic-lidi-ale-rust-se-zpomalil/> ke dni 3. 11. 2013
<https://foursquare.com/v/brana-k-detem/4e5613c462e1e9bb4268166c> ke dni 3. 11. 2013
[http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/B56F757C1507C286C12570500034BA62/\\$file/21.htm](http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/B56F757C1507C286C12570500034BA62/$file/21.htm) ke dni 5. 11. 2013

9. Přílohy

9.1 Projekt diplomové práce

Projekt diplomové práce (DP) oboru sociální a kulturní ekologie

1. Jméno studenta, tituly: Tereza Stehlíková, Bc.
2. Osobní číslo (UČO): 63811935
3. Rok imatrikulace na FHS (IZV) UK (bak. studium, jinak mag. studium): 2005
4. Datum zápisu na katedru sociální a kulturní ekologie FHS UK rozhodné pro datum obhajoby DP: 2010
5. Názvy všech předchozích bakalářských (magisterských) prací, škola, obor a rok, kde a kdy byly obhájeny: Vincenz Priessnitz - průkopník celostního pojetí léčby člověka, Fakulta humanitních studií UK, obor Studium humanitní vzdělanosti, Praha 2010
6. Předběžný název DP: Ekologie v plenkách – Návrat k látkovým plenám jako krok vpřed?
7. Obecný kontext (souvislosti tématu, širší rámec [zasazení „do světa“]):
Rodičovství, spotřebitelská volba a péče o potomka – snaha o alternativu k většinovému používání jednorázových nerecyklovatelných plen. Vznik sociálních (virtuálních) komunit a kulturních akcí, jejichž účastníky pojí používání moderních látkových plen.
8. Předmět zkoumání (vlastní předmět práce [zasazení „do vědy“]):
Sociologický výzkum jednotlivců „látkujících“ matek s ohledem na téma trvale udržitelného rozvoje. Motivace pro návrat k plenám šitých z tradičních materiálů. Spotřebitelské preference slučitelné s udržitelnou spotřebou. Zjištění zkušeností látkujících matek jako minoritní skupiny ve společnosti.
Hlavní vstupní hypotéza nebo hypotézy (2–4 na výběr); pro práci 1–2, možno však formulovat výzkumné otázky, event. jen výzkumný problém:
Kdo a z jakých důvodů se rozhodne používat pro své potomky moderní látkové pleny?
S jakými reakcemi okolí se setkávají aktivní příznivci látkových plen?
Jakou roli hraje internet a sociální média/sítě ve vzájemných interakcích „látkářek“?
9. Metodologický postup: metody a techniky, které budou v práci použity:
Kvalitativní strategie sociologického výzkumu
Analýza polostrukturovaných rozhovorů
10. Cíl DP (kromě ověření hypotéz a teoretického přínosu např. praktický přínos, vypracování metodologie, základ pro řešení problémů v praxi atd.):
Sonda do utvořené či z části utvářející se komunity látkujících maminek. Utřídění souhrnných informací o moderních látkových plenách pro nastávající maminky (rodiče) pro jejich případnou volbu.
11. Čím budou rozšířeny dosavadní znalosti (vědecká „přidaná hodnota DP“):

Souvislosti rodičovství, udržitelné spotřeby v podobě moderních látkových plen a hodnotových preferencí. Studie zástupců komunity látkujících matek.

12. Jaké bude (bude-li) jejich teoretické zobecnění a přínos:

Žádné.

13. Struktura DP (předběžný obsah – názvy oddílů a kapitol):

Abstrakt

1. Úvod

2. Představení moderních látkových plen

2.1 Historie látkových a jednorázových plen

2.2 Bezplenková komunikační metoda

2.2 Typy látkových plen a příslušenství

2.4 Materiály látkových plen

3. Přednosti a nevýhody jednorázových a látkových plen

3.1 Pleny a životní prostředí

3.2 Pleny a zdravotní hlediska

3.3 Pleny a časová náročnost

3.4 Pleny a finance

4. Pleny perspektivou udržitelného rozvoje

4.1 Principy udržitelného rozvoje

4.2 Odpovědná spotřeba, hodnoty a potřeby

5. Metodologie

5.1 Pozice výzkumnice

5.2 Metoda

5.3 Výběr vzorku

5.4 Charakteristika respondentů

6. Výstupy analýzy

6.1 Výroba látkových plen v ČR

6.2 Látkové pleny v ČR, osvěta a jejich propagace

6.3 Látkové pleny a sociální média

6.4 Motivace

6.5 Reakce okolí

6.6 Internetové interakce

7. Závěr

14. Předběžná bibliografie k tématu:

Disman, Miroslav. 2002. Jak se vyrábí sociologická znalost. Praha: Nakladatelství Karolinum.

Giddens, Anthony. 2001. Sociologie. Praha: Argo.

Giddens, Anthony. 2000. Unikající svět (Jak globalizace mění náš život). Praha: SLON.

Hendl, Jan. 2005. Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace. Praha: Portál.

Keller, Jan. 2005. Až na dno blahobytu. Praha: Earth Save.

Librová, Hana. 1994. Pestří a zelení (kapitoly o dobrovolné skromnosti). Brno: Veronica a Hnutí Duha.

Moldan, Bedřich. 2009. Podmaněná planeta. Praha: Nakladatelství Karolinum.

Soukupová, Věra; Soukupová, Jiřina; Chadimová, Adéla. 2007. Dětské pleny – Novinky, Terminologie; In: *Pediatr pro Praxi*, 2007; 8(5): 313–314

Soukupová, Věra; Soukupová, Jiřina; Chadimová Adéla. 2007. Dětské pleny – Výhody a nevýhody jednotlivých typů a druhů. In: *Pediatr pro Praxi*. 2007; 8(6): 396–398.

- Soukupová, Věra. 2007. Trvale udržitelný rozvoj a pleny. In: Kontakt 1. 2007, České Budějovice: JU ZSF.
- Rynda, Ivan. 2000. Trvale udržitelný rozvoj a vzdělávání. In: Hledání odpovědí na výzvy současného světa. 2000, Praha: Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy.
- Šauer, Petr. 2007. Kapitoly z environmentální ekonomie a politiky i pro neekonomy. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Centrum pro otázky životního prostředí.
- Vavroušek, Josef. 1993. Perspektivy lidských hodnot slučitelných s trvale udržitelným způsobem života. Sborník: Lidské hodnoty a trvale udržitelný způsob života, Nováček P., Vavroušek J. (ed.) STUŽ a Přírodovědecká fakulta Olomouc, 1993, str. 91-100.
- Environment Agency. An updated lifecycle assessment study for disposable and reusable nappies. 2008. Bristol: Environment Agency.
- Environment Agency. Life Cycle Assessment of Disposable and Reusable Nappies in the UK. 2005. Bristol: Environment Agency.
- Lee, Matilda. 2005. Reusable nappies. In: The Ecologist. February 2005.
- Edwards, Rob. 2001. Many nappy returns. In: Ecologist. April 2001.

15. Předpokládaný vedoucí DP: Mgr. Lenka Jakoubková Budilová, Ph.D.

16. Důvod volby tématu (dosavadní znalosti, zázemí, praxe a zájem studenta):

Dvouleté profesní působení na rodičovském portálu eMimino.cz

Jinonice 1. prosince 2011

diplomant

vedoucí DP

vedoucí katedry SKE

9.2 Vzor informovaného souhlasu

INFORMOVANÝ SOUHLAS

Informovaný souhlas týkající se diplomové práce na téma „*Ekologie v plenkách. Návrat k látkovým plenám jako krok vpřed?*“ vedené na katedře Sociální a kulturní ekologie Univerzity Karlovy.

Žádám Vás o souhlas s poskytováním výzkumného materiálu pro výzkumný projekt ve formě audio nahrávky rozhovoru.

Vzhledem k soukromému charakteru získaných informací je z mé strany kladen důraz na:

- 1) Anonymitu respondentek – jejich výpovědi nebudou spojovány s identifikujícími údaji.
- 2) Využití osobních údajů a získaných dat pouze pro účely výzkumné diplomové práce.
- 3) Autorizaci textu po přepsání rozhovorů – respondentky budou mít možnost se vyjádřit k přepsanému textu rozhovoru.
- 4) Možnost respondentky kdykoliv odstoupit od výzkumné aktivity.

Děkuji za pozornost věnovanou těmto informacím a žádám Vás tímto o poskytnutí souhlasu s Vaší účastí ve výzkumu.

Bc. Tereza Stehlíková

Podle zákona 101/2000 sbírky o ochraně osobních údajů ve znění pozdějších předpisů uděluji souhlas s účastí v uvedeném výzkumném projektu a s poskytnutím výzkumného materiálu.

V ..... dne ..... Podpis: .....

9.3 Kódovací tabulka

informace o látkování	kamarádka	K	představení látkovek kamarádkou
	internet	I	vlastní iniciativa ve shánění informací na internetu
	televize	TV	informace z televize
motivace	zátěž životního prostředí	ZŽP	motivace spojená s ekologickými ohledy
	zdravotní hledisko	ZH	motivace ohledně zdraví dítěte
	kvalita přebalování	KP	motivace s jednodušším přebalováním
	finanční hledisko	FH	motivace finanční úspory
	pohodlí	P	motivace vlastního pohodlí
látkování a pocity	pocit hrdosti	PH	hodnocení sebe sama
	zábava	Z	látkování jako zájem
	pokroky dítěte	PD	spokojenost s dovednostmi dítěte
látkování v životě	hobby	H	látkování jako zábava
	životní styl	ŽS	látkování jako součást životního stylu
	nové přístupy	NP	látkování přinášející nové možnosti
	využitá alternativa	VA	látkování jako možnost volby
	zesílení vztahu s dítětem	ZVD	látkování jako příležitost porozumění dítěti
reakce okolí	reakce partner rozdělení rolí	RP RR	přístup ze strany partnera
	reakce partner obavy	RP O	nedůvěra ze strany partnera
	reakce podpora partnera	PP	podpora ze strany partnera
	reakce rodina podpora	RR P	podpora ze strany rodiny
	reakce rodina nesouhlas	RR N	vyjádření nesouhlasu ze strany rodiny
	reakce rodina poznámky	RR POZ	poznámky, narážky ze strany rodiny
	reakce kamarádi podpora	RK P	podpora ze strany přátel
	reakce kamarádi poznámky	RK POZ	poznámky, narážky ze strany přátel
	reakce kamarádi neznalost	RK Z	zájem o informace ze strany přátel
	reakce kamarádi nesouhlas	RK N	vyjádření nesouhlasu ze strany přátel

	reakce lékařů neznalost	RL N	zájem o informace ze strany lékařů
	reakce lékařů podpora	RL P	podpora ze strany lékařů
	reakce lékařů nesouhlas	RL N	vyjádření nesouhlasu ze strany lékařů
zvládání reakcí okolí	provokace	PVK	záměrné předvádění látkování
	zvýšení informovanosti okolí	ZIO	přiblížení látkování okolí
	motivační podpora	MP	pocit zadostiučinění podporou okolí
	respektování odlišného názoru	RON	přijetí rozdílného názoru na látkování
pohled na jednorázové pleny	neinformovanost maminek	NM	malá informovanost mezi lidmi
	předsudky a mýty k látkování	PML	předsudky jako překážka látkování
	odpor k jednorázovým plenám	OJP	vnitřní odpor k používání jednorázových plen
	alternativa do ztížených podmínek	AZP	jednorázové pleny jako pomoc do nevyhovujících podmínek
	silný vliv reklamy	SVR	propagace jednorázových plen
látkování a internet	hlavní informační kanál	HIK	možnost získávání informací k látkování
	nákup látkových plen	NLP	možnost nákupu
	inspirace k šití plen	ÍŠP	získání nových dovedností
	poptávka po osobních zkušenostech s plenami	POZP	vyhledávání sdílených zkušeností
	poskytování osobních zkušeností s plenami	PřOZP	předávání nabytých zkušeností
	šíření osvěty	ŠO	šíření informací o látkovkách
	zakládání nových sociálních vazeb	ZNSV	navázání kontaktů na základě látkování

9.4 Fotogalerie respondentek

9.5 Obrazové přílohy

Obrázek 1. Obraz autora Adriaena Brouwera Unpleasant duties
(Nepříjemné povinnosti) 1631

Obrázek 2. Plenkové kalhotky zobrazené v knize Die Frau Als Hausärztin
(Žena jako domácí lékař) 1908

Obrázek 3. Kresba zobrazující uchycení pleny z doby vlády Alžběty I.

Obrázek 4. Maria Allen v roce 1887 uvedla první masově vyráběné látkové pleny v USA

Thanks to a Boy

Decatur's Mrs. R. G. Geeslin Invents Diaper Nation's Eyed Since 1896

By Walter Reiman

Mrs. R. G. Geeslin, a busy Decatur homemaker-real estate woman with the Cary Bone Realty company and mother of three children, has invented a wonderful diaper.

There's nothing exactly like it. It's as simple as ABC—one of those things you could have thought of. So simple, in fact, you may have thought of it. Yet, it's in the making that our puddings-and-diapers—are tested . . . in the doing that highways come to lead to some folk's doors. And you can put this down in your book: as a nation of grateful babysitters, Pops, brothers and sisters—not to mention many a Mom—hears of the spanking new Keystone "Safe-T Di-Dee" there's bound to be traffic moving to the 2399 Sunnysbrook drive, Decatur, door of inventor Mrs. Geeslin.

For Mrs. Geeslin has designed a four-ply, pinless, foldless, reversible (either side is the right side) garment for your pink-cheeked cherubs.

Ever since 1896 Americans have been trying, via the patent office, to devise a pinless, safe and simple diaper. They've produced models with strings, others with buttons and buttonholes, still others with hooks and eyes and garter-like hooks and strings. It can never be said we were un-mindful of simplicity and safety in Junior's trials and tribulations.

And here in Decatur Mrs. Geeslin has turned the trick! Her Safe-T Di-Dee soon to be introduced in cellophane wrappers in Georgia, Alabama, Florida, Tennessee, and Ohio—and almost as soon elsewhere "we wager"—looks like a pair of Junior's training pants. Its simplicity personified. Two series of fasteners on either side allow for the baby's vigorous growth . . . provide leg and groin room from birth to 30 pounds.

In Decatur the Decatur Smart Shop, on North McDonough street and in Atlanta, Rich's have them in stock now.

Pediatricians, doctors, hospital authorities, homemakers and department store buyers have acclaimed it. Time and safety factors rated high with them. For with a flick of the hand the diaper is assembled and fastened with rust-proof white enameled Grip-per Fasteners.

Twenty Decatur mothers tried Mrs. Geeslin's models on their own children and were unanimous in their approval. They found there was no hunting for the right and wrong side . . . they could close their eyes and slip them on their babies. The buyers, too, liked all the features and the fact the item could be produced at a competitive price.

Healthy Boy Provided Spur

Mrs. Geeslin says "if our last child hadn't been a boy, the diaper may never have come about." "For you see," she says, "he crawled away every time just as I got a pin at the proper angle . . . and I grow tired of being left holding a pin."

This was a few years ago when

"IT'S A SNAP FOR POP"—R. G. Geeslin changing baby Cary with a flick of the hand, thanks to Mrs. Geeslin who came up with an idea—this new, simple, safe, pinless, foldless Safe-T Di-Dee.

Cary was born. Mrs. Geeslin says she went through it all, unquestioning and dogged, with Charles, 10, and Cathy, five . . . but with Cary she decided against the "sun to sun" version of a mother's chores.

Her idea was born . . . and soon she had left the easy haunts of we folks who have ideas untried. She met the struggle common to every human with an idea to translate into reality: the factors, elements, conditions, and rigors involved in work, doubt, obscurity, complications, red tape and time.

Materials were searched out and tested; models were made and made and had to be worn and washed; an average-size pattern for any baby had to be designed; Mr. Geeslin, who also is with the Cary Bone Realty company, her most interested and exacting critic, had to be shown proof that a four-ply diaper held no disadvantage at drying time . . . the Grip-per Fastener people expected proof that the materials would hold up round their fasteners . . . tests were made for flat ironer and general laundry service . . . dozens of textile mills were visited, patent lawyers were interviewed, advice was sought of a New York sales agency . . . hospital authorities, doctors, and cost accountants had to be shown and questioned . . . and so on for more than a year of solid work, day in and day out.

All this to provide child's play for any babysitter in the land! And it's been worth it to Mrs. Geeslin, for the other day her 10-year-old Charles, baby sitting of an evening said:

"Brother had an accident—but all I had to do was snap it on and snap it off!"

Decatur Woman Invents

DIAPER IN THE DARK? A SNAP, SAYS INVENTOR

By JUDY HORNADY

She stuck a finger once too often. A not-so-safety pin started Mrs. R. G. Geeslin of Decatur on a business career.

Mrs. Geeslin already had a full time job—three children. The youngest was still in diapers. That was the trouble.

"Something had to be done about the diapers," she said. "I didn't have time for all of the folding and pinning. Besides, the pins were dangerous, and I was tired of sticking myself on them."

"I couldn't understand," she said, "why no one had done anything about modernizing diapers. All I wanted was a diaper that didn't have to be pinned or folded."

What did she do? Invented one. With her baby as a model, Mrs. Geeslin tried various "terns" until she had a diaper that made life easy for both of them. Now she's in the diaper business.

PINLESS DIAPER

MRS. R. G. GEESLIN AND SON CARY Her Diaper Invention Pleased Them Both

Obrázek 5. Novinové články pojednávající o vynálezu pleny Safe-T Di-Dee

R. G. Geeslinové

Obrázek 6. Reklamní leták na jednorázové pleny britské značky *Paddi* z 50. let 20. století

Obrázek 7. Spínací špendlíky, které se používaly k uchycení pleny ve 20. století

Obrázek 8. Představení jednorázové pleny *Boater* její autorkou Marion Donovan 1951

**off with
diapers**

**on with
PAMPERS!**

Pampers—the discovery that makes diapers old-fashioned!

Here's why they keep your baby dry and happy as no diaper can!

Pampers' special stay-dry lining lets moisture through without getting soaked itself. The lining stays dry, so you keep wetness away from baby.

Moisture is trapped in absorbent layers below. Seven layers of softness make Pampers twice as absorbent as cloth diapers, twice for choice.

Flushable! Remove the waterproof outside sheet and flush the rest away. A fresh change for baby every time. No more washing diapers for you.

Diaper and pants in one. Pampers' waterproof outside sheet takes the place of plastic pants, protects clothes, bedding even better.

New from Procter & Gamble! At food, drug, department and variety stores now!

Pampers & Pampers & Boater's trademarks for a certain amount of time. © 1961 Procter & Gamble Company.

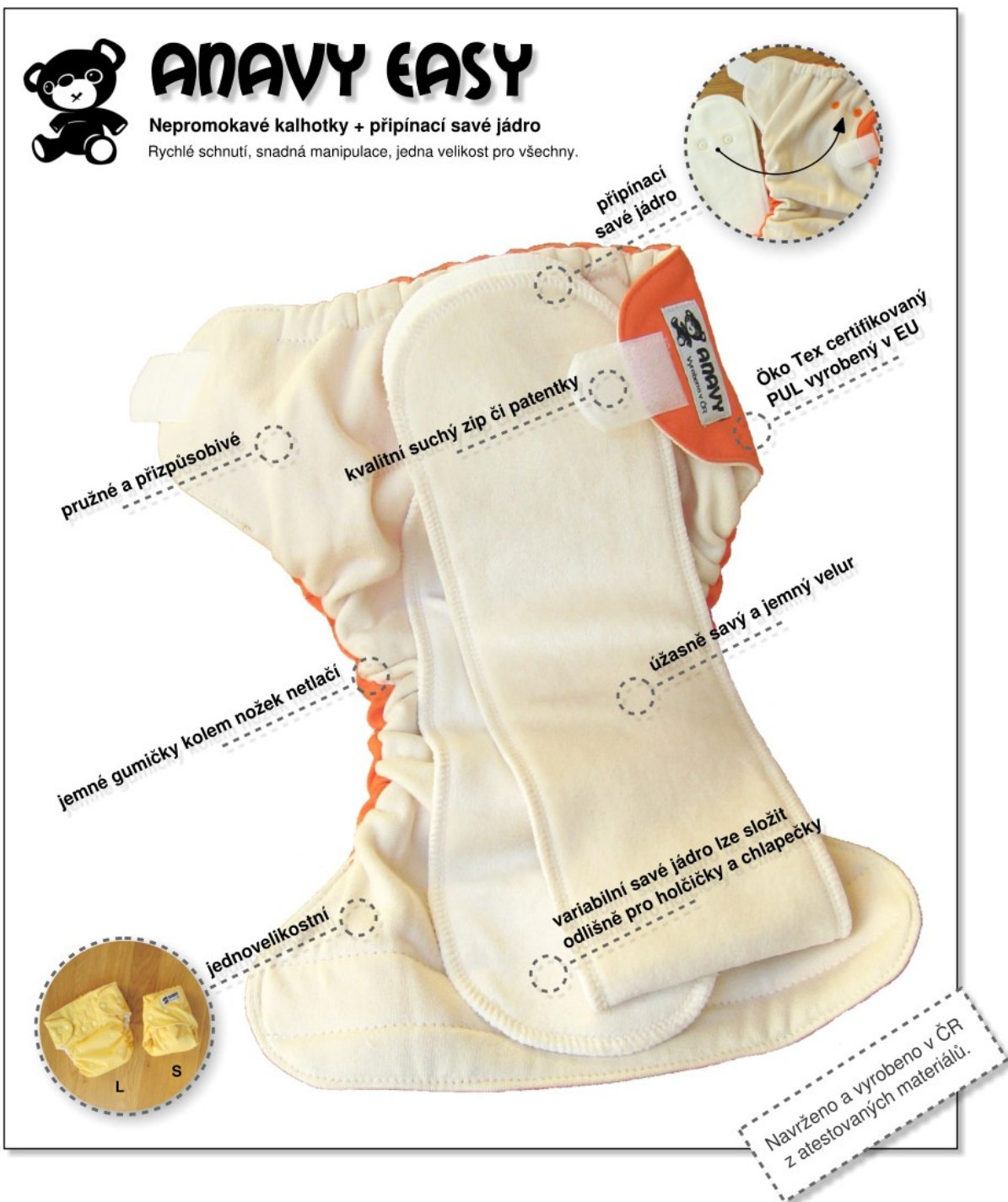
Obrázek 9. Reklamní leták na jednorázové pleny *Pampers* z 60. let 20. století

Obrázek 10. Fotografie procesu skládání plen v plenkovém servisu amerického města Columbus 1989

**Obrázek 11. Fotografie z kurzu „Zdravé přebalování“
– Prodejna Brána k dětem 9. 10. 2013**

Obrázek 12. Reklamní leták české firmy Anavy zobrazující plenu Vše v jednom